

Pécsi Tudományegyetem
Természettudományi Kar
Földrajzi Intézet

CittáSlow – Avagy életminőség a középpontban

A „Lassú Városok” fejlesztési modelljének elméleti kérdései és
alkalmazhatóságuk vizsgálata Veresegyház példáján

Készítette: Rekvényi Márta

Témavezető: Dr. Pirisi Gábor

Pécs, 2012

Tartalom

1.	Témafelvetés, motiváció, célkitűzések	4
1.1	Lehet-e más egy kertváros?	4
1.2	Falu kontra város – személyes motivációk.....	5
1.3	Konkrét célkitűzések	12
1.4	Módszerek	13
2.	Fenntarthatóság és szuburbanizáció.....	15
2.1	Röviden a fenntartható településről.....	15
2.2	Kertvárosok és szuburbanizáció	18
3.	Kisvárosi reakció a globalizációra: a CittáSlow mozgalom és előzményei.....	24
3.1	A kisvárosi közösségek mozgósítása a változások érdekében	24
	GREEN CITY Mozgalom.....	26
	Guerrilla Gardening.....	27
	Tudatos Vásárlók Egyesülete	27
	Termelői piacok, mint a lokalitáson alapuló életforma alapkövei	28
	A Slow Food mozgalom.....	29
3.2	A CittáSlow születése és alapelvei	30
3.3	A Lassú Városok Kartájának aláírása, a csatlakozás kritériumai	31
3.4	Lokálisból (majdnem) globális: a mozgalom sikere és bővülése	33
3.5	A mozgalom kritikája	36
3.6	Hódmezővásárhely, az első magyar „lassú város”	36
4.	Lehet-e Veresegyház lassú város?.....	40
4.1	Veresegyház fejlődésének rövid története	40
4.2	Veresegyház földrajzi elhelyezkedése, természeti öröksége és értékei.....	41
4.3	Társadalmi és gazdasági szerkezete, a szuburbanizáció következményei.....	44
4.4	A közlekedési kapcsolatok, mint az ingázás alapvető feltételei	48
5.	A CittáSlow és Veresegyház: lehetőségek, párhuzamok, érvek	51

5.1. A település tervdokumentumainak fenntarthatóságra és környezetvédelemre vonatkozó célkitűzései	51
5.2. Kérdőíves felmérés Veresegyház fenntartható fejlesztésének lehetőségéről	58
Célok és paraméterek	58
A kiköltözés okai és sajátosságai	59
Elégedettség a helyi adottságokkal.....	60
A közösségi részvétel	62
A fejlődés irányai	63
Előnyök és hátrányok	68
A település imázsa.....	71
Hiányok és igények	73
6. Összegzés és következtetések	76
Irodalomjegyzék.....	78
Mellékletek.....	81

1. Témafelvetés, motiváció, célkitűzések

1.1 Lehet-e más egy kertváros?

Szaktervezésben egy olyan városújító mozgalmat szeretnék bemutatni, mely megoldást jelenthet napjaink modern városainak tipikus problémáira. Ilyen például a túlnépesedés, minek közvetlen velejárója a nagyobb környezetszennyezés. És már csak ezen a vonalon eljuttunk könnyedén a városi ember életminőségének romlásához. Városaink problémái igen széles kört fognak be. Gondolok itt a lég-, víz-, talaj-, zaj-, fény-, hő-szennyezésre, stb., de hogy más dimenzióból is betekintést nyerjünk, idesorolnám a különféle pszichikai behatásokat, mint a média agresszív, gátlástalan „nyomulása”, esztétikailag elkésztő utcák és terek, egymástól elidegenedett, versengő emberek, akik már nem mernek egymás szemébe nézni, csak elmennek egymás mellett, holott egymás mellett élnek. Itt kérem a szomszédsági viszony sokszor inkább iszony, ha egyáltalán lehet róla beszélni... Ezekkel a problémákkal volt 'szerencsém' személyesen is szembesülni, ugyanis életem korai szakaszát egy budapesti IV. kerületi panel 9. emeletén kellett leélnem, egészen 17 éves koromig, amikor szerencsésen kiköltöztünk Veresegyházra, a Hegyek területére 2001-ben. A telket dédnagyapámtól kaptuk, és kisgyermek korom óta rendszeresen kijártunk rá hétvégeként. Így megfigyelője lehettem a település hihetetlen átalakulásának. Kezdetekben (mármint tudatos emlékképeim kezdetén), még az egész domboldalt egységesen szőlő borította és homok, egy-egy hétvégi házzal, pincével tarkítva, földutakkal átszöve. Az elsők közt kezdtünk el építkezni, majd a házak (kisebb fajta paloták) gombamódjára ellepték az egész környéket kiszorítva a szőlőket, északkeleti irányba benyomulva az erdő területére. Azóta a Hegyek területét (az egykori „határt”) új névvel ruházták föl, ez lett a „veresi Rózsadomb”. Az elnevezés magában hordozza a beépítés jellegét és a beköltözött oszályszerkezetét, vagyis a jóléti szuburbanizáció klasszikus példájának tekinthető. Így tanúja lehettem Veresegyház még a hazai hasonló települések között is szinte páratlanul gyors növekedésének. Mindeközben azonban erősödtek bennem a kételyek, hogy vajon egy ilyen növekedés hasznára van-e a közösségnek? Egyáltalán, meddig tartható fenn, és milyen következményei vannak egy ilyen növekedési pályának? Sajátos helyi viszonyaival Veresegyház kínálja magát a mélyebb elemzésre, és annak vizsgálatára, vajon hova vezet kö-

zéptávon a zabolátlan településnövekedés, és mi következik azután, hogy egy ilyen alvótelepülés elérte gyarapodásának társadalmi és fizikai korlátait? Lehetséges-e, hogy egy ilyen település stabilabb, visszafogott, más hangsúlyokat hordozó, fenntarthatóbb irányt vegyen, vagyis, lehet-e más egy kertváros?

1.2 Falu kontra város – személyes motivációk

Miért is választottam ezt a témát szakdolgozatomhoz? Egészen leegyszerűsítve, mert rosszul éreztem magam városomban, országomban. Élhetetlennek találtam környezetemet. Persze ez csak akkor vált számomra nyilvánvalóvá, amikor megismerkedhettem más élhető városokkal. Ilyen volt például Hollandiában Utrecht és Groningen, ill. tőlük teljesen különböző Valle Gran Rey a Kanári-szigeteken, La Gomerán. Egy valami mégis hasonlított bennük, az, hogy ezekben a városokban soha nem adódott olyan körülmény, hogy félnem kellett volna. Magyarországon hasonló biztonságérzetet (fizikai értelemben) csakis egészen kis falvakban, zsáktelepülésekben éreztem, mint pl. Püspökszentlászló, Almásháza, stb. olyan kicsi településeken, ahol tényleg mindenki ismer mindenkit. De mi szükséges a teljes biztonságérzethez? Fizikai, érzelmi biztonság és értelmi kielégültség. Voltak idők és mai napig vannak olyan helyek szerte a Világban, ahol a biztonsághoz és boldogsághoz elegendő az alapvető szükségletek kielégítése. Ezek a következők: biztonságos lakhely/ menedék, élelem, társas interakció (család, barátok, stb.) és egyfajta kreatív, alkotó tevékenység. Sajnos, szerencsétlenségünkre egónk nem elégszik meg mindezzel és különböző igényeket kreál számunkra, míg szép lassan saját vágyaink rabszolgájává válunk. „Még, még, még, még, még, ennyi nem elég!” Többet, szebbet, újabbat, megváltozott a divat, hopp, most ez a trendi, a régi ciki, dobhatom ki, ha neki van, nekem is KELL! „Mert megérdemlem”..”Mit szeretnél Karácsonyra?”, és már mondjuk is a listát, ami persze nem teljes, mert tudjuk, hogy mindent azért mégsem kaphatunk meg, hisz vágyaink, álmaink olyan határtalanok, hogy néha magunk is megdöbbenünk, és ha néha úgyis viselkedünk, mégsem vagyunk Istenek (a szó hétköznapi formájában). De mikor lesz elég? Mi az, ami tényleg elég? Amikor azt mondjuk, hogy nem kell több, boldog vagyok azzal, amim van. Honnan jön ez a határtalan kielégületlenség? Úgy gondolom, hogy koragyermekkorunktól belénk kódolják ezeket az érzéseket, gondolatokat, egyfajta kondicionálás eredménye. Ez a mozgatórugója modern nyugati társadalmunknak, a 'Fogyasztás Nagy Szelleme' áthat minket, feloldódunk benne és egyé vállunk, nehéz kiszakadni és uralmunk

alá hajtani. Ha erre mindannyian egyszerre képesek lennénk, belerokkanna a dübörgő gazdaság. De ennyire még elméletben sem mennék messzire, mert a rendszer nagyon okosan lett kitalálva, hisz még, ha rá is ébrednénk minderre, helyzetünkön gyakran nehezen változtathatnánk, mivel korábbi vágyainknak hitelek formájában egy törtető, kiszipolyozó, kapitalista rendszer legális rabszolgáivá kényszerítenek bennünket. A kondicionálás, mint említettem már életünk egészen korai szakaszában elkezdődik, értelmetlen mesék formájában (ez csak egy alfaja a kondicionálásnak). Ebben a korban a határ elmosódik a valóság és a fantáziavilág között olyannyira, hogy nem tudunk különbséget tenni és a képzelt mumus az ágy alatt vagy a zsákos ember valós félelmet vált ki annak minden egyes fizikai velejárójával. Gyakran ezek a hiedelmek egész sokáig, akár halálunkig velünk maradnak bizonyos érzelmek formájában. Például én találkoztam olyan kifejtett, erős, okos férfival, aki nem mert volna egyedül bemeni egy sötét erdőbe, mert akkor a „pomogácsok” a nyakába ugranak..s bár józanésszel meg tudjuk magunknak magyarázni, hogy ezek a lények csak a fantáziánkban léteznek, mégis az érzelmek valóságok. Ezek a saját dédelgetett démonaink, akik ott lapulnak az árnyékban és csak várnak a megfelelő pillanatra, hogy újból és újból halálra rémisszenek. Egyetlen esélyünk van: szembeszállni velük és megvívni a harcot, hiszen ki szeretne élete végéig gonosz démonokkal élni? Hallottam már olyan vezető beosztású, jól kereső, szakmájában és magánéletében sikeres, középkorú felnőttől, aki elsírta magát a pszichológusi rendelőben, mert még így sem képes megfelelni apja elvárásainak (és még az is elképzelhető, hogy az apa már nem tartozott az élők sorába..). Szomorú és nehéz helyzet, és meglepően gyakori. Megfelelni az elvárásoknak, jöjjön az akár szülőktől, társadalomtól, saját magunktól, hihetetlen frusztrációkat szülhetnek, melyeket képesek vagyunk valahogy kezelni, vagy ha nem, különböző pszichoszomatikus betegségek formájában jelentkeznek, melyeknek az eredetét rossz esetben még csak nem is sejtjük. Mindenesetre, úgy gondolom, hogy szükségünk van (tan)mesékre, történetekre, hiszen rengeteget tanulhatunk belőlük, de vigyázat, mert hatalmas erejük lehet. Ki ne szeretett volna kacsalábon forgó palotában lakni, és ha manapság szétnézünk, bizony elég sok hasonló palotával találkozhatunk, épp csak a kacsaláb hiányzik: a tökéletes otthon álomképe. „Ilyen otthonban biztosan boldog lennék.”, „Ó, ha megvásárolhatnám ezt az ’álomkonyhát!’”, vajon egy ausztrál őslakosnak szüksége van ezekhez a boldogsághoz? Nyugati társadalmunk rég elveszett az illúziók sűrű, sötét dzsungelében és a rendszernek, ami táplálja az erdőt nem érdeke, hogy kitaláljunk onnan. Ellenkezőleg. Terülj, terülj asztalkám, folyton termő fa, aranyat tojó kiskecske, mind olyan könnyen hangzik. Örülnénk, ha a barátnőnk Tündérszép Ilona lenne, vagyis tökéletes, de nehéz az álmok és illúziók ellen győzedelmeskedni, gyakran lehetetlen elvárásokat állítunk társunknak vagy a várva várt Igazinak és így messzebb

és messzebb kerülünk a saját boldogságunktól irreális illúziókat táplálva saját agyszüleményünk áldozataiként. És elhiszem, hogy volt olyan, aki megcsókolta a varangyos békát, hátha mégis királyfivá változik. De az is biztos, hogy ha tényleg kifognánk az aranyhalat legtöbbször harmadik kívánsága, ha nem rögtön az első, az lenne, hogy még hármat vagy végtelen sokat kívánhassunk. Ugye. Tehát, hogy lassan visszakanyarodjak eredeti témámhoz, a kívánságokat, álmokat, vágyakat tekintve, mint tudjuk a határ a csillagos ég, s mára valójában még az sem. Így nem könnyű olyan települést sem találni, amely teljes mértékben kielégíti mind szükségleteinket, mind igényeinket, végső soron, mint az élet oly sok területén, itt is kénytelenek vagyunk bizonyos kompromisszumokat kötni, alkalmazkodni, megpróbálni aktívan részt venni vagy ha már végképp nem megy, kiszakadni és megteremteni a saját mikrokozmoszunkat.

A későbbiekben bemutatott városújító, városszépítő mozgalmakat azon személyek hívták életre, akik megunták a kiszolgáltatottságot és még hisznek és bíznak abban, hogy lehet máshogy is, emberibben. Ők mind egy minőségi városi életért küzdenek és hangjukat hallatva törekszenek egy valós részvételi demokráciára.

Ahogy egy település elkezd növekedni és egyre több funkciót tölt be, fokozatosan elveszíti csendes, nyugodt, falusias jellegét, kedves, otthonos hangulatát, ahogy ez Veresegyházzal is történt. Pontosan azokat az adottságokat, amiért sokan annak idején Budapestről kiköltöztek a nagyvárosi zűrzavarból. A települések (el)városiasodása magukban hordozza a lakóik egymástól való elidegenedését, a szomszédsági viszony szinte teljesen megszűnik. Eddigi megfigyeléseim alapján, míg a kis falvak lakóit szükségszerűen kooperatív attitűd jellemzi, addig napjaink modern városainak tipikus problémái kényszerítik rá lakóikat egyfajta versengő, gyakran rideg és távolságtartó attitűd kialakítására a túlélésért. Hogy egy egyszerű példát mondjak: egy orosztonyi (Zala megye, lélekszáma: 472 fő) látogatásom alkalmával szerettem volna főzni és az ételhez szükségem lett volna petrezselyemre, a falu egyik boltjában sem találtam, így hát kissé elszomorodva indultam hazafelé, amikor hirtelen egy kertben megpillantottam a petrezselyekben gazdag veteményest, mellettük kapáló nénike. Bátraké a szerencse! Udvariasan bemutatkoztam és elmeséltem sanyarú sorsomat és megkérdeztem, tudna-e esetleg segíteni. Nemhogy egy hatalmas csokor petrezselymet adott, de megkérdezte, hogy kell-e valami más is, és amikor némi pénzzel szerettem volna kompenzálni jóságát, szinte megsértődött. Próbáljuk meg ugyanezt a szituációt elképzelni egy nagyobb városban, eszünkbe jutna valaha becsöngetni egy vadidegenhez, hogy adjon már egy liter tejet vagy bármit, mert a boltban nem kaptam? Nem hiszem. Persze mindig vannak kivételek és szerencséivel is

járhatunk, de valószínűleg rossz érzéseket keltenénk alanyunkban. Olyasféle klasszikus gyo-
morgörcsérzet, amikor a Moszkva téren –mai nevén Széll Kálmán tér – uzsonnákat majszol-
va a harmadik hajléktalan vesz célpontba minket és közli velünk, hogy nem csakhogó ő, de az
otthon lévő három gyermeke is éhes... A következők játszódhatnak le: nagy ívben kikerüljük,
hogy futva se érjen utol minket/ tovább haladunk eredeti útvonalunkon, amikor odaér és el-
kezd beszélni hozzánk, egy arcizmunk se rándul, mereven a horizontot szemlélve, úgy te-
szünk, mintha nem vennék észre vagy süketek lennénk/ „Nincs, és ha lenne, sem adnék!”
vagy egyéb cifrább durvaságokkal eltávolítjuk/ végighallgatjuk és mondandója végén kedve-
sen közöljük, hogy sajnos nincs nálunk pénz (ez még igaz is lehet, de ha van nálunk, akkor is
jól bevált trükk)/ végighallgatjuk, majd együttérzően pénztárcánkba nyúlunk és adunk neki.
Ha a legutóbbi mellett döntünk, vajon meddig tudjuk megőrizni pozitív, optimista, segítőkész
hozzáállásunkat, amíg kiürül a pénztárcánk?

Hogy lehet megőrizni valamit a falvakra jellemző közösségi érzésből, szolidaritásból és
közvetlenségéből, valamint az ezekből fakadó otthonossági- és így biztonság-érzetből? Bárm-
ennyire is híve – és utóbbi időben gyakorlója – is vagyok a természetközeli életformának, az
emberiség lélekszámában túljutott már azon, még egy ilyen hazánkhoz hasonló, nem különö-
sebben sűrűn benépesült országban is, hogy minden ember falvakban találjon magának lakó-
helyet – nem is beszélve arról, hogy nagyon sokakat inkább taszítana, mint vonzana ez a lehe-
tőség. Ebben az esetben azonban az tűnik szükségesnek, hogy ezekből az értékekből újrate-
remtsünk valamit a városokban. Ez nem könnyű feladat: eddig megfigyeléseim alapján (Bu-
dapesten eltöltött 17 év, Egerben 1 év, Pécsen 7 év, Veresegyházon 2 év alatt), úgy fogalmaz-
nám meg, hogy a városi ember, az őt érő negatív hatások válaszreakciójaként, kénytelen egy-
fajta „városi túlélő védőpáncélt” növeszteni. Ez a védőpáncél gyakorlatilag a városban eltöl-
tött idővel és a modern városi problémák erősödésével egyenes arányban növekszik, szükség-
szerűen, amíg a viselőjük úgymond teljesen immunissá válik a behatásokra, vagyis megszokja
azokat, már-már természetesnek tűnnek, mint a modern nagyváros velejárói. Alternatíváját a
városi terek elhagyása jelenti, de esetünkben ez nem egyenlő a szuburbanizációval, inkább
egyfajta dezurbanizáció, vagy ruralizáció, amely az urbánus életmód teljes, az élet minden
szegmensére kiterjedő elhagyásával jár együtt, és sokkal gyakrabban következik be körülmé-
nyek kényszerének, mint önkéntes vállalásnak a hatására.

A harmadik utat választó embercsoport a városújító mozgalmak, egyesületek, civil szerve-
ződések táplálója, ők azok a felelősen és tudatosan gondolkodók (és cselekvők!), akik a vá-
rosban maradnak, de nem hajlandóak szemet hunyni a problémák elhárítására, észre nem vé-

telére. Mert meggyőződésük, hogy a városi rendszer középpontjában az emberi élet minősége áll. Vagyis a rendszer szolgálja az embert és nem fordítva. Egy jól működő rendszer pedig alapul szolgálhat az egyén boldogságához, míg egy rosszul működő, beteg rendszerben csodával határos megőrizni egészségünket (fizikális, szellemi, mentális).

Egy nagyváros nagyobb teret és szélesebb kínálatot, lehetőséget, ill. nagyobb biztonságot nyújt a kriminalitásnak (bűnözők, hajléktalanok, megélhetési gyűjtögetők – minél nagyobb egy város, annál többet tud befogadni). Így nem csoda, hogy egy kőbányai lakásba a földszinti dupla ajtós bejárati rendszer után, még további öt különböző záron keresztül lehet csak bejutni. Ugyanakkor hollandiai lakásunkat (Groningenben, szintén egy szimpla zárral) még csak kulcsra sem kellett zárni. Az ablakok pedig a talajtól a plafonig értek, általában teljesen nyitott függönnyel, mert miért is takarnánk el a szép kilátást. Ezzel szemben, otthon Magyarországon általánosan elhangzó mondat volt „Húzd be a függönyt, belátnak!”

Mint említettem a falvak lakói szükségszerűen kooperatívak. Együttműködve és megosztva tudást, erőt, tapasztalatot, információt, javakat, munkát, stb. magasabb életszínvonalon élhetnek, kisebb energia befektetéssel, effektívebben és nagyobb (lét)biztonságban. Élvezhették a közösség adta előnyöket, szemben a magányos (kivetett vagy önszántukból kívül maradó) példányokkal. Akik bár cselekedeteikben szabadabban, de valószerűsíthetően alacsonyabb életszínvonalon vagy kisebb igényekkel, ám nagyobb energia befektetéssel éltek egy bizonytalanabb, kiszámíthatatlanabb életet. „Ha nem csináljuk együtt, akkor nem lesz.” Ugyanez játszódtott le Veresegyházon is 40-50 évvel ezelőtt: együtt építették az utakat, templomot, iskolát. Társadalmi munkával, mert ez volt az egyetlen esélyük a fejlődésre, rákényszerültek. Hogy egy másik számomra kedves példát hozzak, a baranyai Óbányán a mai napig megfigyelhető az öreg házak falán a bejárathoz közel egy-egy kicsi jel: kapa, ásó, vödör, ilyesmik. Ezeknek az a jelentése, hogy, amikor tűz ütött ki a faluban, mindenkinek azt az eszközt kellett hoznia, ami a falán szerepelt, így tudták közösen eloltani a tüzet, ezért hívom ezt az attitűdöt szükségszerűen kooperatívnak.

A települések növekedésével ezek a közösségek, rendszerek, kölcsönösségen és bizalmon alapuló kapcsolatok elkopnak, elvesznek. Ez a folyamat akkor is kimutatható, ha úgymond természetes, viszonylag lassú kiemelkedésről, urbanizációról van szó. De mi a helyzet abban az esetben, ahol a növekedés párját ritkítóan gyors? Ahol a település népessége évtizednyi idő alatt megduplázza magát? Ahol az „öslakosok” húsz év leforgása alatt azzal szembesülnek, hogy a korábbiakhoz képest talán jó, ha minden negyedik emberről tudhatják, mire számíthat-

nak tőle, és hogy számíthatnak rá? Az ilyen gyors növekedés esélyt sem teremt az asszimilációra: a kisebbséggé váló egykori többség nem képes, hogy – adott esetben értékes, és mindenképpen szervezettségében iránymutató – normarendszerét elfogadtassa az újonnan jöttekkel. Mert a beköltözés folyamatos, az ütem jóval meghaladja azt, amit a település még közösségként kezelni lenne képes. Fájdalmas veszteség ez, ami hasonló ahhoz, amit az ipari forradalom városai átéltek a városrobbanás kapcsán. Napjainkban, ha eltérő formában is, de a szuburbanizáció által épített alvó, vagy bolygótelepülések vannak ennek kitéve: ha a hatás talán nem is olyan tragikus, mint a 20. század elején mondjuk Chicago esetén, akkor is felmerül a kérdés, mi lesz ezután? Hová tartasz kertváros, hová tartasz Veresegyház?

Arra keresem a választ, hogy milyen lehet, illetve hogy hogyan valósítható meg az az ideális, döntően lakóhelyi célokat szolgáló város, mely élvezhetően élhető, lakosságát széleskörűen kiszolgáló kompakt település, amely harmóniában, dinamikus egyensúlyban van környezetével. Mint ahogy oly sokan, én is huzamosabb ideig kerestem helyemet a világban, pontosabban azt a helyet, ahol élni szeretnék, letelepedni, gyereket nevelni, vagyis egy ideális települést egy ideális környezettel, ami egy fenntartható, számomra elfogadható rendszerben működik. Bejártam Európa jelentős részét, Magyarországon kívül 17 (európai) országot, többnyire stoppal vagy vonattal. Gyűjtöttem a praktikus és olykor-olykor örülten zseniális, szépségesen egyszerű megoldásokat. Mély hatást gyakorolt rám Gauditól Rietveldig sok fantasztikus elme. Egyik ilyen utazásom alkalmával, Észak-Olaszországban keresztülvágva találkoztam például először zöldtetőkkel. A panelházak tetején gyönyörű parkok virítottak és a teraszok, erkélyek is virágokban, növényekben gazdagon pompáztak – ez az üde látvány egy életre elkötelezett a zöld várostervezés megoldásai irányába.

Dolgozatomhoz konkrétabb témát keresve is egy Olaszországból kiinduló városújító mozgalomra bukkantam. Tavaly nyáron Édesapám hívta fel a figyelmemet egy ún. Lassú Városok mozgalmáról szóló cikkre (Bardóczy Sándor: Ahol a lassulás erény: a CittàSlow mozgalom <http://epiteszforum.hu/node/11192>). Korábban is szimpatizáltam egyéb város-szépítő, -építő mozgalmakkal (mint pl.: Green City Movement, Guerrilla Gardening, Critical Mass, Radikális Gyalogos stb.), de a cikket olvasva egy egyre kerekébb, kompakt, a fenntarthatóság eszméit összetett, az élet számos szférájára kiterjedő módon megvalósító város képe rajzolódott ki. Egy olyan városé, melynek lakosai elégedettek és boldogok. A CittàSlow előnye, hogy nem csak a városi zöldterületek megújításáért, újragondolásáért és a környezetvédelméért tesz, hanem a városzöldítő projektek és környezetbarát technológiák mellett, egy lokális, a globális rendszerről minél inkább leszakadni törekvő, kompakt várost próbál kialakítani, mely gazda-

ságát tekintve fair és fenntartható, lakosainak igényeit széleskörűen kiszolgálja. De ugyanakkor, lakosaitól tudatos és felelős magatartást vár el, részvételt a város életében, céljaiban, elveiben. Például ha a város egy környezettudatos, fenntarthatóságra törekvő utat szeretne követni, akkor lakosai is aktívan részt vehetnek ebben szelektív szemétyűjtéssel, tudatosabb vásárlással, hajlamosak bizonyos lemondásokra vagy változtatni egyes szokásaikon a közös cél érdekében.

Volt szerencsém öt hónap tanulmányi időt eltölteni Utrechtben és Groningenben. Ez idő alatt betekintést nyerhettem az egyetem padjaiból, illetve személyes tapasztalataim alapján is a holland várostervezésbe, városszervezésbe. A látottak, hallottak oly mély benyomást gyakoroltak rám, hogy hazatértem után Hollandia volt egyike azon országoknak, ahol el tudtam volna képzelni az életemet egy nagyvárosban. A hollandok rájöttek, hogyan kovácsolhatnak előnyt hátrányukból, vagyis, hogy hogyan vonhatják uralmuk alá a vizet. Küzdelmük a vízzel évezredekre nyúlik vissza. Városaikban olyan vízhálózatokat (grachtok és tavak rendszerét) alakítottak ki, melyek nagyban emelik környezetük esztétikai értékét, továbbá különféle rekreációs lehetőségeknek is teret nyújtanak (horgászás, futás a partjukon, vízi sportok, stb.), és hozzájárulnak az egészség megőrzéséhez. A csatornák, tavak mentén kialakított parkok, fasorok, zöldterületek javítják a levegő minőségét és találkozási hely, élettér, játszótér a környék lakóinak. A vizes élőhelyek biodiverzitása is nagyobb, így alapvetően értékesebbek. (Üdülési használati értékük idegenforgalmi értékelésalapján is a legmagasabb, mert a legtöbb lehetőséget hordozzák magukban.) Egy lakóterületen belüli vízfelület mindig nagy értéknek számít, környezetük csendesebb, nyugodtabb, így a lakóingatlanok is népszerűbbek és drágábbak. A későbbiekben bemutatott Green City mozgalom keresi arra a választ, hogy az ún. „zöldbefektetés” megtérül-e? Mindenesetre a holland példa is mutatja, hogy lehet másként.

1. ábra: Életképek Groningenből: rekreáció a parkban, a „zöldben” elvesző házak (Forrás: saját felvétel)

1.3 Konkrét célkitűzések

A dolgozat célja, hogy egy hazai, egyszerre tipikus és sajátos szuburbán település, Veresegyház esetében vizsgálja meg egy a „lassú városok” mozgalmának elvi alapján álló, fenntarthatóbb településfejlesztési stratégia megvalósíthatóságának lehetőségét.

A kérdésfelvetést két szempontból is igen érdekesnek találtam. Egyfelől, a kertvárosok, szuburbiák általában nem fenntarthatóságukról híresek, hiszen működésük – hazánkban mindenképpen – az intézményesített autófüggés jelenségére épül. Ezek közül ráadásul Veresegyház, mint látni fogjuk, egyike a leggyorsabban növekvőknek, ilyen értelemben a fenntartható pályától legtávolabb esőknek. Magát a „lassú városok” mozgalmát nem ilyen településekre „találták ki” – ennek tagjai, mint látni fogjuk, sokkal inkább a tradicionális kisvárosok köréből kerülnek ki.

A másik ilyen szempont, hogy megítélésem szerint a számos egyedi tulajdonsággal rendelkező Veresegyház eljutott egy olyan szintre, ahonnan a korábbi gyakorlatot folytatva nem vezet sehová út. A zabolátlan növekedés ebben az esetben immár korlátjává válik a további fejlődésnek – a mennyiségi helyett a minőségi fejlődést kellene előtérbe helyeznie. Helyi szinten paradigmaváltásra van szükség, hogy a nagyra nőtt kertvárosi lakótelep helyett valódi város jöjjön létre. Ennek egy útja, hitem szerint legjobb és legcélravezetőbb, sőt, talán egyedül üdvözítő útja egy fenntarthatóbb közösség megteremtése felé visz.

Ennek érdekében dolgozatomban az alábbi részcélokat igyekeztem megvalósítani:

- néhány elméleti kérdés tárgyalása során megvizsgálom a fenntarthatóság és a szuburbanizáció kapcsolatának lehetőségeit;
- bemutatom és elemzem a fenntarthatóbb települések érdekében tevékenykedő kezdeményezések némelyikét, különös tekintettel a CittáSlow / Lassú Város mozgalomra;
- megvizsgálom Veresegyház közelmúltjának fejlődését és jelenlegi helyzetét a településhálózaton belül;

- végzetül arra a kérdésre keresem a választ, van-e igény és lehetőség helyben a település „lelassítására”.

1.4 Módszerek

Dolgozatomban igyekeztem az ilyen témák tárgyalása során elkerülhetetlenül szükséges, szakirodalmi elemzések mellett gyakorlatiasabb módszereket is alkalmazni. Ez utóbbiak közé tartozott egy 2011 őszi, részben személyes megkérdezésen, részben e-mailes kitöltésen alapuló kérdőíves felérés, amellyel a vizsgált település lakóinak véleményét, gondolkodását kívántam megvizsgálni, hogy miképpen viszonyulnak a fenntarthatóság kérdéséhez, illetve ennek a problémának a helyzetéhez lakókörnyezetükben. Ezt dokumentumelemzések (Integrált Városfejlesztési Stratégia, Veresegyház Fenntartható Fejlődésének Programja, Veresegyház Város II. Környezetvédelmi Programja, Veresegyház Közlekedési Rendszerének Fejlesztési Terve és Operatív Programja, stb.) egészítették ki.

Ami a dolgozat szakirodalmi háttérét illeti, az átlagosnál nehezebb helyzetben voltam, mert a dolgozat legnagyobb része már külföldön, konkrétan a Kanári-szigetekhez tartozó La Gomera született. Így közvetlenül sajnos nem volt hozzáférésem könyvtári forrásokhoz (a helyi lehetőségek e tekintetben igencsak korlátozottak), ezen a problémán sokszor témavezetőm, illetve Magyarországon élő barátaim segítségével igyekeztem átlendülni. Mindenesetre a szokásosnál talán valamivel nagyobb arányban használtam a nyomtatott helyett interneten fellelhető forrásokat, amit a fenti helyzet mellett a téma jellege is részben indokol.

Az elméleti alapok közül ki kell emelni mindazokat nem hivatkozható, konkrét szerzőhöz nehezen köthető, de a dolgozatba beépülő ismereteimet, amelyet az egyetemi éveim alatt tanáraitól szereztem, és persze azokat a személyes tapasztalatokat, amelyeket már fentebb is említettem. Magam részéről egyébként a megfigyelést is a módszereim közé sorolom, különösen Veresegyház tekintetében. Az elméleti háttérhez visszakanyarodva, még itthon, haszonnal forgattam Meggyesi Tamás (1985) munkáját, amolyan általános urbanisztika-történeti háttérként. A fenntarthatóság kapcsán legfontosabb vezérfonalam Hajnal Klára tanárnő munkássága volt (Hajnal K. 2005, 2006, 2010), de találtam egy igen érdekes, angol szerzők által írt, de német nyelven megjelenő munkát, amely kifejezetten a kisvárosok és a fenntarthatóság kapcsolatát mutatta be. A szuburbanizáció, és azon belül Veresegyház helyzetének vizsgálatakor

támaszkodhattam az írott források legszélesebb körére (Kovács Zoltán, Tímár Judit, Bajmócy Péter, Hardi Tamás és mások munkái kapcsán), amelynek végül korán sem minden eleme került be a dolgozatba. Végezetül feldolgoztam néhány, speciálisan Veresegyházról született irodalmat is.

A dolgozat második, veresegyházi fele alapvetően kétféle módszerre épült. Egyfelől, áttanulmányoztam és céljaimhoz alkalmazkodóan elemeztem település tervdokumentumait: néhány elérhető az interneten, többségét azonban személyes megkeresés révén sikerült megkapnom még 2011 nyarán. Másfelől, megpróbálkoztam egy kérdőíves felméréssel. Részben hagyományos, papíralapú, részben e-mailben szétküldött elektronikus változatú íveket töltöttem ki helyi lakosokkal. Ennek a részletesebb paraméterei a vonatkozó fejezetben megtalálhatóak.

2. Fenntarthatóság és szuburbanizáció

Dolgozatomban nem kívánom részletesen elemezni a fenntarthatóság fogalomkörét általában. Megítélésem szerint, ez napjainkra szerencsére olyan mértékig részévé vált a korszerű társadalomtudományi gondolkodásnak, hogy nem igényel minden esetben részletes kifejtést. Éppen ezért, csak arra teszek kísérletet, hogy röviden bemutassam a fenntartható települések egy lehetséges és elterjed értelmezését, és szakirodalom alapján megvizsgáljam a hazai szuburbanizáció folyamatát ebből a szemszögből.

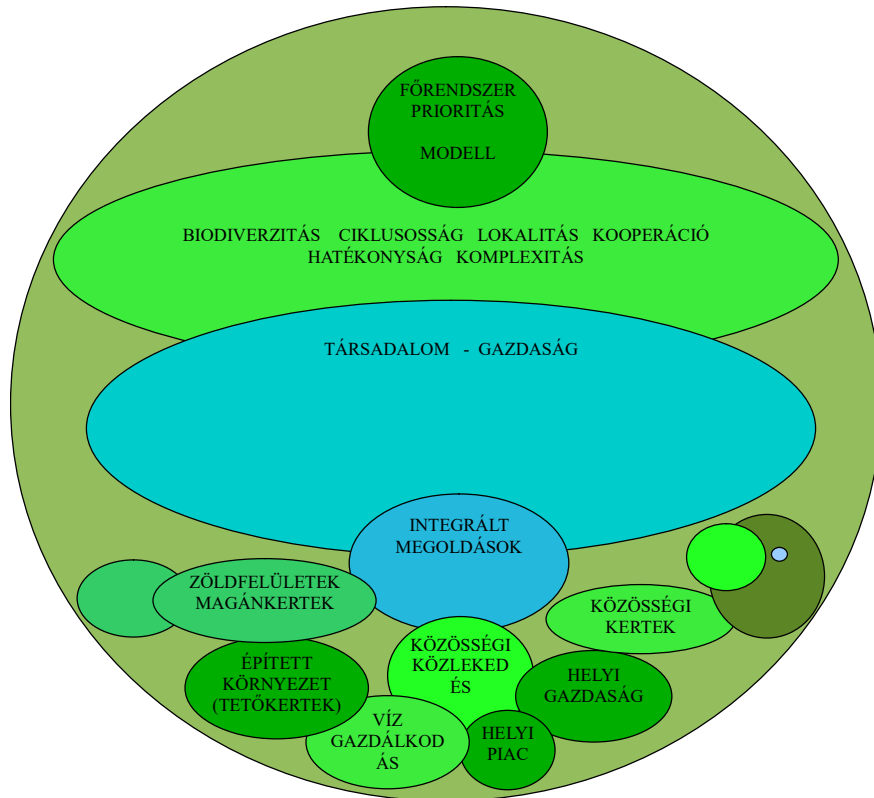
2.1 Röviden a fenntartható településről

„A fenntartható település sajátos ökoszisztéma: olyan kompakt, de nyílt rendszer, amelynek térhasználatát vertikálisan és horizontálisan a diverzitás jellemzi, a ciklusosság elve szerint hatékony energia- és anyagcseréje a lokális-regionális térben történik, információcseréje a globális tér felé nyitott, a fenntartható település a településszerkezet, a települési funkciók és tömegközlekedés olyan mintázatát jelenti, amely alacsony erőforráshasználatot (ökológiai lábnyom) eredményez” (Hajnal K. 2006).

A fenti definíciót nem csak kézenfekvő okokból választottam kiindulópontként, hanem mert valóban úgy vélem, hogy nehezen lehetne ennél pontosabban megfogalmazni a fenntarthatóság paradigmájának településekre vonatkoztatott következményeit. Örömmel tapasztaltam, hogy ezt a definíciót egyébként a fejlesztési szférában is felhasználják – igaz, sajnos legalább egy alkalommal a kötelező forrásmegjelölés nélkül¹.

Önmagában a település is rendkívül komplex, összetett rendszer, amikor ennek fenntarthatóságáról beszélünk, akkor mind elméleti, mind gyakorlati oldalról igen bonyolult, összetett modellekhez, megoldásokhoz jutunk (1. ábra)

¹ Diósd Község Önkormányzata Polgármesteri Hivatal, Local Agenda 21 (La 21) Fenntarthatósági Terve, Programja. diosd.evmh.hu

2. ábra. A fenntartható település modellje (Forrás: Hajnal Klára)

<http://varoskoop.pecsicivil.hu/wp-content/uploads/2012/04/fenntarthat%C3%B3-telep%C3%BCI%C3%A9s-modellje-Hajnal-Kl%C3%A1ra.doc>

Az ábra elsősorban a fenntarthatóság szempontjából figyelembe veendő alrendszerek összetett, és természetesen egymással kölcsönhatásban álló sokszínűségére hívja fel a figyelmet. Magát a települések szerveződési, működési és fejlődési modelljét az evolúciós-bioszférikus rendezőelvek/törvények határozzák meg (Hajnal K. 2006), amelyek közül a legfontosabbak:

- biológiai diverzitás + általánosan érvényes diverzitás
- ciklusosság
- lokálitás
- kooperáció
- komplexitás
- hatékonyság
- kreativitás

A rengeteg alrendszer és kívánalom kapcsán talán felmerült bennem a kérdés, létezhet-e fenntartható település egyáltalán? Ha ugyanis különböző településtípusokat vizsgálunk, a fenti szempontok más és más eleme látszik elérhetetlennek.

Egy-egy tanya, vagy akár klasszikus értelemben, őstermeléssel foglalkozó, a megélhetéséhez szükséges javakat (élelmiszert, építőanyagot, energiát...) valóban a közvetlen környezetéből kimerítő falu – gondolhatunk itt akár az ökofalvas kísérletek (Gyűrűfű, Galgamácsa) némelyikére például – nyilvánvalóan a természet rendjének megfelelő ciklikusság által meghatározott, a lokalitást jól érvényesíti, változatos tájhasználatában megfelel a biodiverzitás kívánalmának, és feltételezhetjük benne a kooperáció meglétét is. Ugyanakkor gyengén áll a társadalmilag értelmezett diverzitással, méreteiből adódóan a komplexitással, számos funkció tekintetében a hatékonysággal, és néha talán a kreativitással is. Természetesen mindez fordítva is igaz: még egy aránylag fenntartható, korszerűen tervezett és szervezett város is rászorul külső erőforrásokra, önmagában tekintve nem fenntartható. Valójában talán célszerű lenne fenntartható térségekben, mintsem településekben gondolkodni, hiszen a települések közötti munkamegosztás igénye természetes és áthidalhatatlan.

Mindez azonban távolról sem jelenti azt, hogy ne lenne szükség fenntarthatóbb településekre: valójában szerintem az igazi kihívás nem néhány, a világtól kissé elzárt, sajátos sziget megalkotása, hanem a hétköznapi emberek életszíntereinek, lakó-, munka- és rekreációs tereinek fenntarthatóbbá, erőforrásaikkal ésszerűbben gazdálkodóvá alakítása lenne. Ez a gondolat az alapja a klasszikussá vált zöld szlogennek is „Think globally, act locally” (amely a wikipedia állítása szerint éppen a városfejlesztésben, Sir Patrick Geddes munkásságában bukkant fel először http://en.wikipedia.org/wiki/Think_globally_act_locally), amely szintén a kis lépések nélkülözhetetlen fontosságát sugallja számomra, vagyis a lokalitás fontosságát, az egyéni felelősséget és az „itt és most”-ban rejlő lehetőséget. Hasonló eszméket, a helyi innovációk fontosságát hirdeti a napjainkra nemzetközi szinten is kiemelkedően fontos Günter Pauli rendszerre és könyve, a Kék gazdaság (2010). Ennek a lokalitásnak és fokozatosságnak a szellemében, ha egy nagyvárosban egymillió ember számára teremtünk jobban működő közösségi közlekedést, és takarítunk meg ezáltal éves szinten akár csak 2%-ot az energia-felhasználásból, máris többet segítünk a bolygón, mintha akár száz ökofalut hoztunk volna létre a maga néhány tucat, vagy néhány 100 fős lakosságával. Ennek az összefüggésnek a jegyében tartom figyelemre érdemesnek a szuburbán településeket: jelentős és növekvő népességkoncentrációjuk miatt fenntarthatóságuk kérdését az egész társadalom és az egész ökoszisztéma üdve érdekében valamilyen szinten fejleszteni, problémáikat kezelni kell, még akkor is, ha jómagam is

tisztában vagyok azzal, hogy soha nem lesz belőlük klasszikus értelemben vett fenntartható település.

2.2 Kertvárosok és szuburbanizáció

A kertvárosokat a 20. század hajnalán Howardnak az a gondolata hívta életre, hogy sikerülhet egy településben egyesíteni a város által nyújtott társadalmi és gazdasági, valamint a falu által nyújtott környezeti előnyöket (Meggyesi T. 1985). Eredetileg tehát pont olyan célokat követett, mint jómagam: nem kevesebbet, mint egy ideális településtípust keresett. A kertváros-idea kezdetben fenntartható települést ígért – még akkor is, ha ezt a kifejezést a 20. század hajnalán még nem ismerték. Howard „Garden City”-je nem csak a központi településsel áll kapcsolatban, hanem környezetének erőforrásaival is gazdálkodik, ráadásul közlekedési igényét alapvetően vasúttal elégíti ki.

A kertváros eszmét a szuburbanizáció jelensége futatta fel. Maga a szuburbanizáció a nagyvárosok környékén az egész világon tapasztalható folyamat (Tímár J. 1999), amely úgy tűnik, a társadalom és a településhálózat bizonyos fejlődési szintjének természetes velejárója. Maga a jelenség a városok térbeli szétterülésének tekinthető, mely a város közigazgatási határán kívül valósul meg. A folyamat a városi lakosok, a vállalkozások a szolgáltatások kitelepülését jelenti a város határán kívül eső, közeli településekre (Hardi T. 2010). De elsősorban mégis csak a lakásokét: a szuburbanizáció egy olyan sajátos migráció, ahol a lakóhely változik, de olyanképpen, hogy a kiköltözők a későbbiekben is megtartják a városi munkahelyüket, és ott veszik igénybe a szolgáltatások többségét is. Voltaképpen, ez okozza a fő problémát: ez a sajátos kétlakóság igen jelentős közlekedési igényeket generál. „A végeredmény az urban sprawl, vagyis a város „szétfolyásának” jelensége, egy a területet pazarlóan használó, rengeteg erőforrást a közlekedésre fordító, ökológiailag kirívóan fenntarthatatlan település.” (Pirisi G. – Trócsányi A. – Hajnal K. 2011)

Tulajdonképpen nem a fenntarthatatlanság jut eszünkbe elsőként, ha egy kertvárosban sétálunk. Parkosított környezet, szabadon álló, családi házas beépítés (bár újabban ennek rovására egyre inkább terjedő, többlakásos társasház formák is számottevőek) – mindenkinek így kellene élnie, gondolhatnánk. Valóban, a fő tényező a lakóingatlan. Ha eltekintünk attól, hogy a hazai kertvárosok többsége – saját véleményem szerint – borzasztó esztétikai minőségben valósult meg, a házak általában vagy teljesen stílustalanok, vagy stílus idegenek („mediterrán”

villák a Vecsésen vagy Gyálon...), és látszik a főépítési kontroll hiánya: a házak sokasága nem alkot egységes arculatot. Szóval eltekintve ezektől a problémáktól, mégis, korábbi éle-tükhöz képest a kertváros új lakói tágas házakba költözhetnek, sokuk számára életük álma valósul meg. Kertjük van – még ha ezek a kertek gyakran csak gyepből és tujából álló ökoló-giai sivatagok is. A szuburbanizáció oka „a központban meglévő lakáskínálat hiányosságai, illetve az a tény, hogy a kereslet, a (felső) középosztály igényei a kertvárosokban jóval ol-csóbban, egyszerűbben elégíthetők ki.” (Pirisi G. – Trócsányi A. – Hajnal K. 2011)

A szuburbanizáció szegregációt szül (Kovács R. 1999). Természetesen, ez a szegregáció éppenséggel kedvezően érinti a résztvevő településeket. A kiköltözésben nyilvánvalóan közel sem egyenlő arányban vesznek részt az egyes társadalmi rétegek. Bár van olyan kutató, aki azt hangsúlyozza, hogy a budapesti agglomeráció településszerkezet mintegy „tükrözi” a fő-városi kerületek viszonyait, a szuburbán települések a kerületek folytatásai: gazdag kerülthez gazdag szuburbia tartozik. (Hardi T. 2010) Az, hogy az agglomeráció közel sem egységes, más vizsgálatok is igazolták, a nyugati oldalon lévő kisvárosok (Törökbálint, Budaörs, Buda-keszi, Szentendre) kiemelkedő mutatókkal tűnnek ki, nem csak a hazai átlaghoz képest, ha-nem a keleti szektorban fekvő települések (Gyál, Vecsés, Üllő, Isaszeg) viszonylatában is. (Pirisi G. 2009). Összességében mégis csak meglehetősen homogén társadalom alakul ki az egyes településeken, amelyek lakói természetesen különböző motivációk mentén választanak lakóhelyet (Bajmócy P. 2006).

Magát a települést, amelyet elér a kitelepülők áradata, voltaképpen nem „sújtja” a szegre-gáció: hiszen a tehetős rétegeket „fölozi le” a nagyvárosból. (az erre vonatkozó német köz-nyelvi kifejezés egyébként a „Speckgürtel” – szó szerinti fordításban szalonnaöv, vagy talán úszóguminak is nevezhetnénk... amely szintén a települések gazdagságára, a polgárok jólété-re utal <http://www.uni-protokolle.de/Lexikon/Speckg%FCrtel.html>). A kiköltözés új fejlődési pályát jelent, meg többszöröződő népességet, vállalkozások megjelenését és az adóerő növe-kedését. Nyilvánvaló, hogy ennek a folyamatnak vannak igen kedvező oldalai. Amit az ön-kormányzat ebből elsőként észrevesz, az az adóerő (az SZJA helyben maradó hányada, ipar-üzési adó) növekedése, egy a magyar valósághoz képest kellemes pénzügyi helyzet kialakulá-sa. Természetesen közvetlen bevételhez is juthatnak – és jutnak is sokszor – a rendelkezésre álló, önkormányzati tulajdonú területek felparcellázásával, telkenként történő értékesítésével. Ennek nyomán számos település igen látványos fejlesztési programokba kezd (Nagyvárad L. – Szebényi A. 2009)

Az első problémát az infrastruktúra elégtelensége jelenti (Hardi T. 2010). Ez már az 1980-as években sem birkózott meg az akkor már növekvő igényekkel, a cunamiszerű új hullámmal szinte reménytelen lépést tartani. Nem csak, vagy nem is elsősorban a vonalas infrastruktúráról van szó, hanem alapszolgáltatásokról: óvodákról, iskolákról is. A legtöbb önkormányzat nem tudott azonban ellenállni a kísértésnek: engedtek a nyomásnak, parcellázták a telkeket, sokszor irreális fejlesztési programokat kezdtek, és nem látták saját növekedésük határait.

A problémák sokszor a régi és az új lakosok, beköltözők közötti veszekedések, konfliktusok formájában is jelentkeznek (Kovács Z. 1999, Hardi T. 2010). Ezeken nincs különösebb csodálkoznivaló: az eredetitől eltérő, és önmagában homogén, nagy tömegben beköltöző népesség jelenik meg, amely értékeiben is különbözőek, de érdekeik egészen biztosan eltérnek a helyiektől. Ezek a konfliktusok rendezési tervek, beruházások engedélyezése, vagy pedig csak simán a választások kapcsán is felszínre törhetnek.

Van egy másik, rejtett probléma is: ezt éppen gazdasági válság hozta felszínre. Hardi Tamás úgy véli (2010), hogy a gyors növekedés alapja a hitel, a sokszor saját anyagi lehetőségek túlbecslésével létrejött ingatlan-befektetések voltak. Ezt a réteget erőteljesen sújtja a 2009 óta húzódó válság: hiteleik megdrágultak, ingatlanjaik leértékelődtek (így többnyire, ha akarnának, se tudnának kiszállni a befektetésből), bevételeik többnyire apadnak, vagy stagnálnak, költségeik növekednek. Ez a réteg a benzinár-változására különösen érzékeny (kétautós családmódel, napi 40-50 km-es megtett út, nagy „telekjárók”: a család napi üzemanyag-felhasználása becsléseim szerint így könnyedén lehet akár 12-13 liter üzemanyag Ennek költsége a 2000-es évek közepén tapasztalható 250 Ft/l körüli szintről napjainkra 430 Ft-ra drágult² – napi 5000 Ft tehát csak a benzinköltség a fenti, képzeletbeli családukban). Vagyis hirtelen egyszerre, nagy tömegben jelentkeznek anyagi problémáik.

A homogenitásnak van egy másik, hosszabb távú veszélye is. A hazai viszonyok között többnyire fiatal, kisgyermekes családok költöznek ki ezekbe a településekre. Vagyis a korösszetétel kedvező lesz (a vándorlási egyenleg mellett néha még a természetes népességnövekedés is előfordul). A probléma azonban ott jelentkezik, hogy felnövő gyerekek saját felnőtt életüket jellemzően nem is akarják, de nem is igen tudnák itt elkezdni. A drága és nagyméretű ingatlanok nem alkalmasak kezdő lakásnak, ráadásul, ami kisgyermekes családok esetében vonzó lehet, az egy 20 éves fiatal általánában nem annyira motivál – ez voltaképpen dzsentrifi-

² <http://www.napi-hirek.hu/hirek/tartalom/igy-nott-a-benzinar-grafikon/854862>

kációhoz vezet (Pirisi G. – Trócsányi A. – Hajnal K. 2011). Ez viszont felveti a viszonylag homogén népesség miatt a gyors elöregedés veszélyét: ha a fiatal generációk nem találnak alkalmas lakóhelyet itt maguknak, akkor bizony a természetes megújulásra nem lesznek képesek ezek a települések. Voltaképpen egyetlen kiút a további bővülés lenne, így a kertvárosok növekedése kicsit már-már egy piramisjátékhoz hasonlít (muszáj mindig újnak belépniük, hogy a rendszer fennmaradjon). Ez azonban két oldalról is igencsak korlátozott ideig folytatható. Az egyik fizikai: a belső szuburbán gyűrű hovatovább annyira beépült, hogy gyakorlatilag elfogy a további bővülés alapjául szolgáló földterület. A másik probléma pedig az, hogy a méretek növekedésével a zsúfoltság is nő: mindenekelőtt az utakon (a közlekedés jelentőségét a jelenlegi modellben nem lehet eléggé hangsúlyozni), aztán az intézményekben stb. Azzal a hatással is gyorsan szembesülnek a települések, hogy a túlságosan felkapott célpontok gyorsan veszítenek vonzerejükből: egyéniségünk megköveteli, hogy ne oda költözzünk, ahová mindenki más. Érdet, minden hazai kertváros legnagyobbikát, aligha sorolnánk ma a „trendi” lakóhelyek közé. Ennek kapcsán tulajdonképpen kijelenthető, hogy a jelenség túlzásai megfojthatják azt: a szuburbanizáció halála a szuburbanizáció

3. ábra: Veresegyház műholdképe (wikimapia.org)
Jól megfigyelhető, hogy a település keleten Erdőkertessel, délkeleten Szadával teljesen összenőtt

A problémákat legalább részben felismerve, számos település igyekszik megtalálni a továbblépés lehetőségét, új fejlődési irányt találni, stratégiákat kidolgozni (Szabó J. 2003). A fő cél jellemzően az, hogy a homogén lakóhelyi jelleget megtörjék, és igazodva a helyi választópolgárok elvárásaihoz is, az elérhető szolgáltatásokat fejlesszék. Nem csak infrastruktúra tekintetében zajlottak jelentős programok, hanem a települések sokat investáltak az intézmények megújításába (iskolák, óvodák, bölcsődék, könyvtár, polgármesteri hivatal), vagy éppen a közösségi terek rekonstrukciójába, a sokszor falusias arculatot felváltó, kisvárosinak gondolt, műköves új főterek megépítésére. A beruházásoknak fontos presztízs- és imázs-szerepe is van. A verseny éles az új lakosokért, és jelentősége van annak, hogy ebben melyik település milyen hatásosan képes saját arculatát kifejezni. Meg kell válaszolni a kérdést, miért éppen ide?

A közösségépítésben, de az arculat formálásában igen jelentős szerep hárulhat a civil szervezetekre – mint ahogy arra később még kitérek, Veresegyházon ez kifejezetten jól működik. Felmérések is bizonyítják a civilek intenzív, a hazai kisvárosi átlagot rendre meghaladó jelenléte az agglomeráció településein (Bucher E. – Pirisi G. 2010).

Mennyire felelnek meg a tipikus kertvárosok a fenntartható település fentebb idézett kritériumainak? Természetesen nem könnyű, illetve nagyon bizonytalan valamiféle átlagos kertvárosról beszélni – Telkitől Vecsésig elég széles a skála. Mégis, néhány esetben talán megpróbálkozhatok egyfajta értékeléssel.

- *biológiai diverzitás + általánosan érvényes diverzitás* – igen kevésbé jellemző, hiszen sokkal inkább homogénnek tekinthető a népesség, a beépítés jellege (még ha ez a homogenitás nem is terjed odáig, hogy az arculat egységes, pláne, hogy esztétikus legyen), és hiába a sok zöldfelület (amelyből persze az indokoltnál sokkal többet borítanak be betonnal kocsibejárónak, vagy akár medencének), ha ezek kialakítása többnyire sivár, hiszen a lakók többségének kertművelési kultúrájában a heti - lehetőleg vasárnap reggeli – fűnyírás jelenti a csúcspontot
- *ciklusosság* – ehelyett inkább a lineáris, folyamatos és fenntarthatatlan növekedés kényszere jellemző a modell fenntarthatóságának érdekében
- *lokalitás* – a legkevésbé sem: a (nagy)város szolgáltatásait használja, az ottani tökekoncentráció által megteremtett munkahelyeken dolgozik a kertvárosi polgár (aki nem járul hozzá a nagyváros gazdasági fenntartásához). Fogyasztása jellemzően igen kiterjedt: nagy, és tipikusan még energiapazarló ház, benzin- (vagy gázolaj-) zabáló au-

tó(k), a fogyasztási javakra elköltött források tömege: ezekből igen-igen kevés származik helyből, de nem is lehetne miből: a legtöbb kertvárosi település ma a helyen kívül szinte semmilyen erőforrással sem tud szolgálni, a mezőgazdaság például teljesen háttérbe szorult.

- *kooperáció* – helyi szinten változatosan alakul, nehéz az átlagos szintjét megítélni, mindenesetre tapasztalataim szerint az egyes települések között csekély, a településeken belül akár igen erőteljes is lehet.
- *komplexitás* – igen kevésbé beszélhetünk róla: javarészt még mindig egyfunkciós településekről van szó.
- *hatékonyság* – a hatékonyság a problémamegoldásban némelykor jelentkezik, ugyanakkor a településüzemeltetésben a magas egy főre jutó térhasználat miatt igen nehéz elérni.
- *kreativitás* – ott szunnyad ezekben a településekben, a probléma talán csak a becsatornázásával van.

Adódik a kérdés, ha ennyire fenntarthatatlanok ezek a települések, akkor érdemes-e velük egyáltalán ilyen szempontból foglalkozni? Meggyőződésem, hogy igen: a jelenség – mármint a szuburbanizáció – tartósan fennmaradni látszik, ami azt jelenti, hogy a nagyváros-térségek népességének jelentős hányada a következő években is hasonló településeken fog élni. Egyáltalán nem mindegy azonban, hogy milyen körülmények között, és milyen következményekkel. Szerintem a kulcs abban rejlik, hogy minden lehetséges eszközt meg kell ragadni ezen települések nagyvárosi, lakófunkciós függelékéből valódi kisvárosokká történő átalakítására. A további fejezetekben ennek egy szerintem lehetséges módjához kívánok adalékokat adni.

3. Kisvárosi reakció a globalizációra: a CittáSlow mozgalom és előzményei

3.1 A kisvárosi közösségek mozgósítása a változások érdekében

Napjaink kisvárosai jelenetős részben a globalizációval szemben állva fogalmazzák meg magukat. Ez azt jelenti, hogy olyan közösséget akarnak felépíteni, amely elutasítja a többségi társadalom bevett életmódjának számos elemét, mindazokat, amelyek megítéléseik szerint rabságban tartják az embereket. A közösségépítés és az identitáskeresés kifejezetten sikeres eszközei a különböző mozgalmak, hálózatos együttműködések, amelyeknek a helymarketingben is jelentős szerepük van.

Globalizációellenesség persze sokféle létezik: az elemi társadalmi ösztönöket kihasználó tiltakozások és lázadások, mint a G8 csúcs és más hasonló rendezvények elleni tömegtüntetések, vagy legújabban az „Occupy Wall Street”(<http://occupywallst.org>) mozgalom a nyers tiltakozás érzését nyújtja. Megint más kategóriába tartoznak a Greenpeace és hasonló szervezetek, mint például Magyarországon a HUMUSZ (Hulladék Munka Szövetség), GREEN CITY Magyarország (Zöldebb Városokért Mozgalom), Messzelátó Egyesület, ZöFi (Zöld Fiatalok Egyesülete), Tudatos Vásárlók Egyesülete, Fair Trade (Méltányos Kereskedelem), Levegő Munkacsoport, Zöldtetők Egyesülete és még sokan mások, akik kidolgozott, jól felépített stratégiával és megfelelő szaktudással, különböző klasszikus városi, társadalmi, illetve környezetvédelmi problémák ellen veszik fel a harcot. És fontos szerepet játszanak még azok az úgymond önszerveződő, társadalomkritikától nem mentes városújításért kiáltó mozgalmak, mint a Critical Mass (Kritikus Tömeg – biciklis felvonulás), Guerrilla Gardening (városzöldítő mozgalom), RaGya (Radikális Gyalogosok), Lehet Más a Világ Aktivista Klub, stb. Meglehet, egyesek az ilyesféle akciókban, megmozdulásokon résztvevőket, ne adj isten szervezőket „sötétzöld hiperaktivistának” tartja, pedig ők csak egy alapvető emberi jogért, az egészséges környezethez való jogért küzdenek. És ezen túl a boldogsághoz való jogért, vagy csak szimpla boldogulásért.

A kisvárosokban azonban alapvetően egy harmadik típusú mozgalom játszik jelentős szerepet. Ezek a lokalitáson alapulnak, a helyet akarják újragondolni és a helyi erőforrásokon alapuló életformát kialakítani. Fő céljuk talán többek között abban fogalmazható meg, hogy a

kisvárosok megőrizték, részben visszanyerjék eredetiségüket. Tulajdonképpen minőségi lakóhellyé kívánnak válni: ennek a célrendszernek aztán számos eleme alakult ki az utóbbi években (Knox, P. L. – Mayer, H. 2009).

A mozgalom társadalmi alapját – a fentiekhez egyébként hasonlóan – a marketingtudomány által LOHAS-ként rövidített társadalmi csoport adja: Lifestyles of Health and Sustainability-vagyis olyan életstílust előtérbe helyező emberekről van szó, akik esetében az egészség és a fenntarthatóság központi szerepet játszik. (<http://www.lohas.com/>) Napjainkra a csoport méretét már üzleti szempontból is igen jelentősnek tekintik: a wikipedia angol szócikke például a Worldwatch Institute egy jelentésére hivatkozva és Cohen 2007-es tanulmányát idézve³ az Egyesült Államokban évi 300 milliárd dollárnyi vásárlóerőre saccolja a szegmens méretét. A csoport egyébként jelentős mértékben átfed a Ray és Anderson⁴ által definiált kulturális kreatívok rétegével is (<http://www.kulturaliskreativok.cc>). A csoportot olykor SLOHAS-nak (Slow Lifestyles of Happiness and Sustainability) is nevezik, amiben már megjelenik a boldogság keresésére való utalás is – amelynek érdekében a csoport tagjai az anyagi javak hajszolását másodlagosnak tekintik, és sokkal többre értékelik az időt, és annak minőségi eltöltését.

Noha az anyagiak talán nem játszanak központi szerepet a gondolkodásukban, de azért a pénz szerepe nem elhanyagolható: a „lassan élők” magját általában középkorú férfiak alkotják, viszonylag jól fizetett, de nem különösebben stresszes állás birtokában és stabil vagyoni háttér tudatában fordulnak tudatosabban ezen javak elköltése felé, és válnak tudatos vásárlóvá, tudatos utazóvá, megkockáztathatjuk: az átlagnál sokkal tudatosabb(an) élővé (Knox, P. L. – Mayer, H. 2009).

A következőekben bemutatok néhány már korábban említett, fontosabb városújító mozgalmat és néhány egyesület munkáját, hogy létjogosultságukat megerősítem. Ezek mind alulról szerveződő, a városi életet rehumanizálni vágyó szerveződések és szoros párhuzamot alkotnak a Lassú Városok Mozgalom eszmeiségével. (És nem utolsó sorban egybecsengenek a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 1. §-ával, mely

³ Cohen, M. J. 2007: *Consumer credit, household financial management, and sustainable consumption. International Journal of Consumer Studies, Vol. 31., Issue 1., pp. 57-65*

⁴ Ray, Paul H.; Sherry Ruth Anderson (2000). *The Cultural Creatives: How 50 Million People Are Changing the World (illustrated ed.)*. New York: Harmony Books

kimondja, hogy a környezetvédelem célja az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, az emberi egészség, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme, a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása.)

GREEN CITY Mozgalom

A mozgalmat 2002-ben, Hollandiában hívta életre a Plant Publicity Holland nevű szervezet a Floriade Nemzetközi Kertészeti Kiállítás alkalmával. Hollandia kis területű, nagy és koncentrált népsűrűségű ország, így az elsők közt szembesültek az urbanizáció klasszikus gondjaival. A nagy kertészeti múltú ország zöldfelületei és a rájuk fordítható összegek fokozatosan csökkentek az elmúlt években (fordított arányban az urbanizáció növekedésével, kiterjedésével). Erre a problémára igyekeztek megoldást találni a városzöldítést propagáló szakemberek és feltevésüket bizonyítani, miszerint a megfelelően tervezett, épített és fenntartott zöldfelületek létesítésével kimutatható egy ún. „zöld megtérülés”, vagyis tényleges, pénzesített haszon. A következő években több országban megalapult a mozgalom megfelelője (De Groene Stad – Hollandia, Die Grüne Stadt – Németország, Cité Verte – Franciaország, stb.). Európai szintű koordinátoruk az Európai Kertépítő Szövetség (ELCA). Magyarország 2010 júniusában, Milánóban hatodik tagként csatlakozott a Milánói Zöld Charta aláírásával az európai Green City Mozgalomhoz (Hollandia, Németország, Franciaország, Egyesült Királyság és Olaszország után). A mozgalom hazai védnöke a Magyar Kertépítő Vállalkozók Országos Szövetsége (MAKEOSZ) lett.

A GREEN CITY vízió:

„A "Zöld Város" az a város, mely a természet ingyenes szolgáltatásait élvezve óriási gazdasági és társadalmi nyereségekre tesz szert. Az a város, mely a ránehezedő gazdasági és szociális terheket a területei ökológiai folyamatainak és természeti rendszereinek visszaállításával enyhíti. A természetes víz- és tápanyagkörforgáshoz való visszakapcsolódással, talajmenedzsmenttel és tudatos növénytelepítéssel a fűtési-hűtési energia igény jelentősen csökken, a hőszigetek eltűnnek, a természetesen tiszta levegő és víz nem, vagy csak kevéssé igényel speciális mesterséges tisztítást. A természetes záporvíz-kezelési technikáknak köszönhetően áradások nincsenek, a város versenyképessége, vonzereje és ingatlanainak értékeforgalomképessége emelkedik a fenntarthatóan kialakított zöldfelületeknek köszönhetően. A gyermekek természeti körülmények óvó karjaiban játszanak, miközben ismerkednek a termé-

szet folyamataival, a munkahelyi és iskolai hiányzás alig ismert jelenség, mert a lakosság mentálisan és fizikailag is egészséges.” (<http://www.green-city.hu/>)

A Green City mozgalom célja, hogy a településeket visszakapcsolják az ökoszisztémába, a települési zöldfelületek integrált és interdiszciplináris fejlesztésével élhetőbb és fenntarthatóbb városokat létrehozva.

Guerrilla Gardening

A gerillakertészkedés nem más, mint más földjén való engedély nélküli növénytelepítés. A kifejezést először Liz Christy és az Ő Zöld Gerilla csapata használta, amikor New York-ban, Bowery Houston körzetében 1973-ban egy elhagyatott magán területet gyönyörű kertté varázsoltak. A terület még mindig önkéntesek gondozása alatt van, de mára védett városparkká minősítették.

4. ábra: Gerillakertész Tokióban és Berlinben: „Egy másfajta Föld is ültethető”

Forrás: <http://cubeme.com/blog/2008/06/26/gerilla-gardening-in-tokyo/>,
illetve: <http://www.flickr.com/photos/10766597@N04/5718488458/>

Tudatos Vásárlók Egyesülete

A Tudatos Vásárlók Egyesülete közhasznú, nonprofit szervezet. Céljuk az etikus, környezeti-
leg és társadalmilag tudatos, vagyis fenntartható vásárlás és fogyasztás népszerűsítése, a fo-
gyasztók tájékoztatása. Programjaik önálló kutatásokon alapulnak, emellett érdekérvényesítő,
nyomásgyakorló és közösségépítő tevékenységet folytatnak. Társadalmi jövőképük nagyon
pozitív: „Megvalósul az igazságos és szolidáris társadalom, az élhető környezet és a működő-

képes gazdaság összhangja.” De ennek feltétele, hogy a benne élők, résztvevők kritikus gondolkodók és felismerik egyéni felelősségüket a fenntarthatóság megvalósításában, ezért fogyasztási szokásaikat felülbírálván képesek és hajlandók azon változtatni. (<http://tudatosvasarlo.hu/tve>)

Termelői piacok, mint a lokalitáson alapuló életforma alapkövei

Ha a CittáSlow mozgalom konkrét gyökereit keressük, akkor alighanem a leghelyesebb, hogy ha a termelői piacok kérdésköréig nyúlunk vissza. A hagyományos város-vidék kapcsolat fontos része volt a vidéki termelők rendszeres megjelenése a városok piacain. Ezek a modern kiskereskedelmek úgyszólván teljesen eltűntek a nyugati világból. A mélyponton Knox és szerzőtársa (i.m.) adatai szerint az 1970-es évek közepén alig ezer ilyen működött az Egyesült Államok teljes területén – napjainkra számuk már (vagy még csak) 4358-ra hízott.

5. ábra: Heti piac a történelmi főtéren, a városháza árnyékában: Marburg an der Lahn, Hessen, Németország (Forrás: www.marburg.de)

Európából nincsenek ilyen adatok, de a Magyarországtól nyugatra lépten-nyomon belebotlunk a hagyományos kisvárosi piactér újbóli felélesztésének kísérleteibe. A cél részben a differenciált és kifinomult fogyasztói igények kielégítése magas minőségű (néha, de nem feltétlenül némi felárért cserében) termékek kínálatával. Másodlagosan nagyon fontos közösségi funkciót tulajdoníthatunk neki (hiszen rendszeres és személyes termelő-vásárló találkozásokra kerül sor, de a termelők is megismerik egymást és a vevők is jó eséllyel ápolnak emberi kapcsolatokat), és hatalmas szerepe lehet a történelmi belvárosok vásártereinek revitalizációjában,

emberekkel való megtöltésében, és szintén nem mellékesen turisztikai látványosságként is szolgálhatnak.

A mozgalom Magyarországon sem ismeretlen. Maguk a piacok elsősorban a nagyobb városokban mindig is működtek, sőt, az egyik, ez ügyben nem teljesen elfogulatlan portál a GFK Hungária felmérésére hivatkozva egyenesen a piacok reneszánszáról beszél, és arról, hogy háromból két magyar család rendszeresen vásárol piacokon (<http://helyipiac.hu/magyarorszag/hir/1/279/Renezanszukat-elik-a-piacok>).

A helyi piacok és a helyi termékfogyasztás népszerűsítése elsősorban a kisvárosokban és falusi környezetükben van napirenden. Ezt célozza többek között a Helyi Gazdasági Társulások Termék Szövetsége programja, amely a termelőket és a vevőket kívánja – más célkitűzései mellett – összekapcsolni (<http://helyipiac.hu>). Hasonló kezdeményezések, ha elszórtan is, de az ország számos pontjáról ismertek: Veresegyház környezetében például Kerepesen is igyekeznek helyi termelői piacot fenntartani (www.kerepes.hu), de Veresegyházon is működik hasonló.

A termelői piacokat logikusan egészíti az „eat local” törekvése, vagyis az a célkitűzés, hogy a helyi lakosság helyben – közvetlen vonzáskörzetben – megtermelt élelmiszerfelhasználást fogyasszon. Ezeket számos fesztivállal igyekeznek erősíteni: a burgonyától (Bicsérd) a szarvasgombán (Hógyész) át a dinnyéig (Medgyesegyháza) szinte minden terméknek van saját ünnepe, általában (talán nem kizárólagosan) helyi jellegzetes termőközvetében. Természetesen ez nem csak mezőgazdasági termékekre, hanem ételfelhasználásra is vonatkozik. Ha pedig még sem helyi, akkor Fair Trade termékek: ennek a közismert mozgalomnak szintén megvannak a maga követői a kisvárosok között. (<http://www.fairtradetowns.org>)

A Slow Food mozgalom

A helyi termékek fogyasztása fontos részét képezi a Slow Food mozgalomnak is. A mozgalmat egy olasz újságíró, Carlo Petrini alapította 1986-ban Baroloban. Petrini mozgalma akkor kapott nagyobb figyelmet, amikor demonstrálni kezdett egy McDonald's építése ellen Róma egyik legszebb terén, a Piazza di Spagna-n, vagyis a Spanyol Lépcső lábánál. A Slow Food tulajdonképpen a gyorséttermi filozófia gyökeres ellentéte. Lényege összetettebb a szimpla lassú, komótos étkezésnél. (Bardóczi S. é.n.) Célja a teljes „étkultúra” ápolása: a termelő közösségek támogatása, a biológiai sokféleség megőrzése, az eltűnés veszélyének kitett termé-

nyek és fajták védelme, a hagyományos és természetes ételek és étkezés népszerűsítése. Egyszerűen összefoglalva, fenntartható, tudatos és fair táplálkozás hirdetői. (<http://www.slow-food.hu/b0-1.html>).

A mozgalom egyik központi eleme a terroir fogalma, amely talán leginkább a borászatból ismert, és magyarul nehezen adható vissza, leginkább termőhelyet, és a terméknek a termőhelyi adottságokból összeálló karakterisztikáját lehet alatta érteni. Ebből a szempontból kötődik a kisvárosokhoz és a lokalizációhoz. Ha úgy tetszik, itt nem másról van szó, mint egyfajta versenyelőny kereséséről, amely a helyből, a hely egyediségéből fakad. A mozgalom támogatására 1989-ben Párizsban, olasz alapokon létrejött egy civil szerveződés. A Slow Food központja az észak-olaszországi, közel 30 ezer lakosú kisvárosban, Bra-ban található. Napjainkban világszerte több mint 100000 tagot számlál, 153 ország részvételével. Különböző projekteket futtatnak, útikönyveket és útmutatókat adnak ki, ők szervezik a Világ legfőbb ételbemutató eseményeit (Salone del Gusto, Cheese, Slow Fish, stb.) és egyéb fesztiválokat, rendezvényeket, megmozdulásokat a mozgalom népszerűsítésére. Több mint 10000 kistermelőt tömörítettek 314 ún. Presidia projektjükbe (fenntartható élelmiszertermelés projekt) az élelmiszerek biodiverzitásának megőrzésére. Terra Madre (Anya Föld) hálózatuk mintegy 2000 élelmiszertermelő közösséget, 1000 szakácsot, 500 akademikust és 1000 fiatal aktivistát mozgósít. Oktatási programjuk keretében iskolákban, kórházakban, kantinokban és különböző közösségi intézményekben szerveznek információs, bemutató rendezvényeket, tartanak előadásokat, arról hogy az élelmiszerek, melyek asztalunkra kerülnek, milyen utat járnak be, hogyan termelődtek, kik által és milyen körülmények közt, ezáltal tudatos magatartást, új piacot és pozitív társadalmi változást váltva ki. Céljuk továbbá a termelők és fogyasztók közvetlen kapcsolatának kialakítása. (<http://www.slowfood.com>)

3.2 A CittáSlow születése és alapelvei

A CittáSlow mozgalom tulajdonképpen az előbbi kiterjesztésének, logikus folytatásának is tekinthető. A Slow Food mozgalom és tágabb értelemben: a lelassítás filozófiája teremtette meg ennek elvi alapjait. CittaSlow – benne az olasz, várost jelentő cittá kifejezéssel és az angolban lassút jelentő slow-val – a kifejezést talán nem is annyira a lassúsággal, hanem az

életminőséggel, az élet értékeivel lehetne visszaadni: talán az értékelvű város, vagy az élhető város jobban visszaadná annak lényegét.⁵ De ezt jelmondatuk is mutatja: „A városhálózat, ahol az életminőség fontos.” A slow food mozgalommal egyetemben ez is jelentős hangsúlyt fektet a helyi, térségi kultúrára és gasztronómiára, életörömrre és vendégszeretetre. Globalizáció- és multiellenes, de ezzel együtt alapvetően apolitikus mozgalomról van szó, ökológiai és humanisztikus célok mozgatják valójában (Knox, P. L. – Mayer, H. 2009).

A mozgalom 1999-ben vette kezdetét: Paolo Saturnini a toszkánai hegyi városka, Greve-in-Chianti polgármestere találkozott három másik kollégájával (Orvieto, Bra, Positano), hogy meghatározzák egy élhető város kritériumait. Ötleteiket (amelyek a helyi gasztronómián túl az élet ritmusának lelassítására, a helyi kézműves hagyományok támogatására is vonatkoztak többek között) végül a későbbiekben egy 54 pontból álló chartában foglalták össze.

3.3 A Lassú Városok Kartájának aláírása, a csatlakozás kritériumai

A mozgalom 50 ezer főben határozta meg a kritikus határt: ennél népesebb városok csatlakozását nem engedélyezik (Arról a szerzőnek nincs tudomása, vajon mi történne, ha egy már tag város e fölé növekedne? Vajon a népességgyarapodás eszménye egyáltalán összeegyeztethető a lassú városok ideológiájával?). A csatlakozóktól továbbá elvárják, hogy támogassák a bio-termelőket és biztosítsanak lehetőséget ezek értékesítésére. Lépéseket kell tenniük az élelmiszer alapanyagok és összetevők tisztaságának megőrzése érdekében, és küzdeniük kell a gyorsétteremláncok és a kulturális homogenizáció terjedésével szemben. A kultúr - és urbánus tájak tudatos megélése éppolyan fontos ebben a mozgalomban, mint a jó ételek és borok élvezete. A charta a várostervezés számos elemét fogja át, így a jelentkező városoknak nem csak a helyi kézművesek támogatása mellett kell elkötelezniük magukat, hanem elő kell segíteniük olyan modernebb tevékenységek megjelenését is, amelyek egyedi, a helyre jellemző termékeket hoznak létre. Magától értetődően hozzá tartoznak a mozgalomhoz olyan lépések, mint például a sétáló- és bicikliutak létesítése, a zöldfelületek gondozása és kiterjesztése, valamint az épített örökség megóvása, védelme. Fontos az autóforgalom csökkentése, a levegő-, zaj- és fényszennyezés elleni küzdelem, valamint az új épületek esetében az energia- és környezettudatos megoldások támogatása és megújuló energiaforrásokra való átállás. Magát a mozgal-

⁵ Az egyetlen magyar tagtelepülés, Hódmezővásárhely honlapja a „nyugodt város” kifejezéssel fordítja le.

mat, illetve eljárásait az ISO 9000 minőségbiztosítási, és az ISO14000 környezetvédelmi szabványrendszernek megfelelően határozzák meg.

A tagság elnyerése komoly eljárás végeredménye. Csak miután a jelentkező általános helyzetéről dokumentumok mellett helyszíni bejárason is tájékoztak, születik döntés a cím odaítéléséről. A kandidáló városoknak az alábbi területeken kell dokumentálni törekvéseiket és eredményeiket: környezetvédelem, infrastruktúra, városi minőség, a helyi erőforrások használata, vendégszeretet, táji értékek, a mozgalom céljaival való tudatos azonosulás, ezáltal a sokszínűség és a saját identitás megőrzése a globalizáció nyomásával szemben. A pályázatokról a mozgalom 10 polgármester-tagot számláló elnöksége hoz döntést.

1. táblázat: A CittaSlow városok által folytatott projektek (válogatás)

Környezetvédelem	
A településkép formálása	Levanto, Chiavenna, San Miniato
ISO-minőségbiztosítás a környezetvédelemben	Levanto, Castelnovo Monti
Hulladék-újrahasznosítás, komposztálás	Cittá della Pieve, Castiglione del Lago, Cutigliano, Zibello, San Daniele
Ivóvízvédelem	Castelnovo Monti
GMO-mentes mezőgazdaság	Überlingen (D)
ECOLUP (Ecological Land Use Planning)	Überlingen (D)
A kultúrtáj védelme	Hersbruck (D)
Megújuló energiák	Cutigliano, Wirsberg (D), Schwarzenbruck (D)
Éghajlatváltozásra kialakított stratégiák	Diss (GB)
A műanyagzacskók elleni kampány	Cockermouth (GB)
Bioélelmiszer	Perth (GB)
Infrastruktúra-tervezés	
A közösségi közlekedés támogatása	Cittá della Pieve
Tudatformálás	
Részvételi politika	Castelnovo Monti, San Miniato, Caiazzo
CittaSlow munkacsoportok	Lüdingenhausen (D), Ludlow (GB)
Helyi élelmiszer az iskolai étkeztetésben	Bra, San Miniato
Családi élet és szabadidő – szeniorprogramok	Francavilla al Mare, Waldkirch (D)
Városi térformálás	
Belváros-rehabilitáció	Levanto, Chiavenna, San Miniato, Lüdingenhausen (D)
Műemlékvédelem	Diss (GB), Berwick-upon-Tweed (GB), Linlithgow (GB)
Hulladékkezelés	Casalbeltrame, San Daniele, Trani
Környezettudatos építkezés	Cittá della Pieve, San Daniele del Friuli, Positano, Castiglione del Lago
Társadalmi igazságosság	Waldkirch (D)
Környezetegészségügy	Hersbruck (D)

Lokális gazdasági rendszerek (buy local)	Cockermouth (GB), Perth (GB)
Vendégszeretet, vendéglátás	
Parkolóhelykezelés	Orvieto, San Miniato
Turisztikai stratégia	Levanto, San Daniele, Berwick-upon-Tweed (GB), Linlithgow (GB)
Kulináris fesztiválok	Ludlow (GB), Mold (GB)
CittaSlow-kiadványok	Caiazzo
Különleges projektek	
Hidrogén-kezdményezés	Orvieto, Penne
A halászat támogatása	Francavilla al Mare
Tanulókertek	az umbriai városok, Mrihn (D)

Forrás: Knox, P. L. – Mayer, H. 2009 alapján

3.4 Lokálisból (majdnem) globális: a mozgalom sikere és bővülése

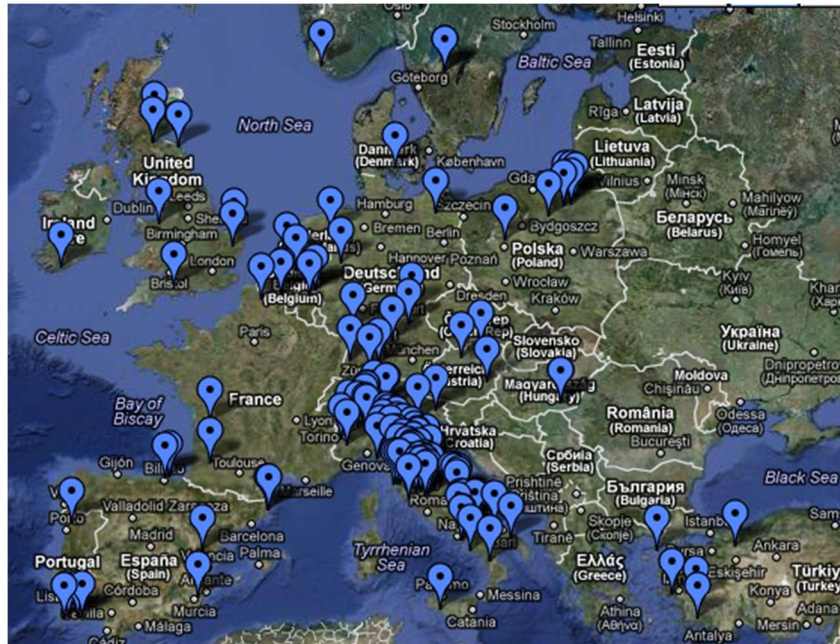
Az első 28 várost 2001-ben avatták: mindegyik olasz volt, elsősorban Toszkána és Umbria tartományokból. Azóta a mozgalom valóban globálissá nőtte ki magát, mintegy 25 országból 145 város csatlakozott mára (www.cittaslow.org), köztük Magyarországról elsőként Hódmezővásárhely 2010. november 27-én.

6. ábra: A CittaSlow tagjai Európán kívül (Forrás: cittaslow.org)

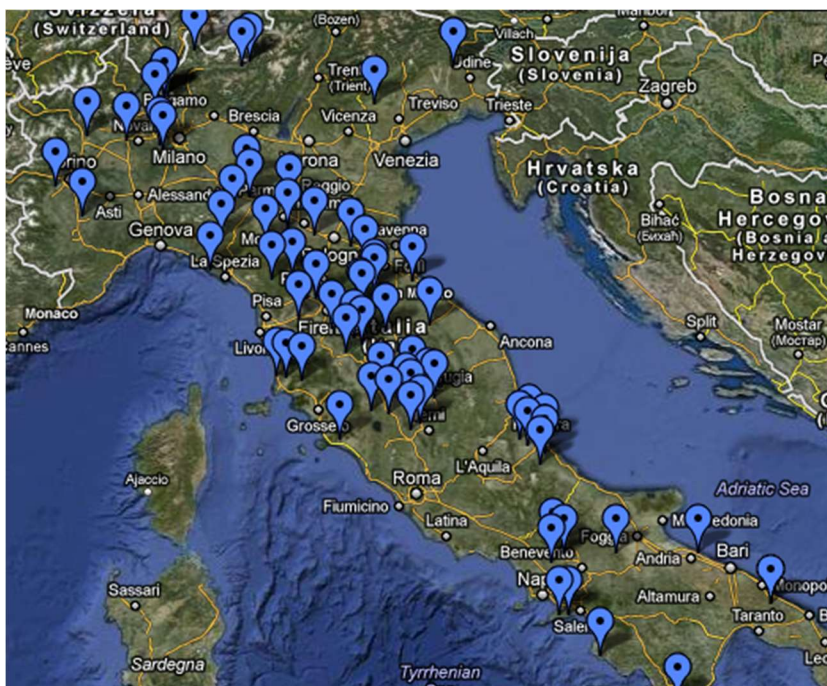
Európán kívül a mozgalom csak néhány helyen volt képes gyökeret verni. Így Ausztráliában, Dél-Afrikában Új-Zélandon, Dél-Koreában, sőt Kínában is vannak már tagok, míg három város (kettő Kanadából és egy az USA-ból) képviseli az amerikai kontinenst. Látványosan hiányoznak a latin-amerikai tagok, annak ellenére, hogy ezen a kontinensen számos, a vá-

rosok fenntarthatóságával kapcsolatos mozgalom aktivizálta magát Bogotától Curitiba-ig, noha ezek többnyire nagyvárosokat érintettek.

7. ábra: A CittáSlow tagjai Európában (Forrás: cittaslow.org)

Persze az Európán belüli eloszlás sem egyenletes. Komoly bázis alakult ki – természetesen Olaszországon kívül, ld. alant – Németországban – ott is jól körülírhatóan a badeni, frank és thüringiai területeken, Nagy-Britanniában, valamint Spanyolországban. A keleti terjeszkedést a délkeleti irányban török városok képviselik. Kelet-Európában egy erőteljes lengyel csoport alakult ki a Mazuri-tavak vidékén (talán Biskupiec a legismertebb közülük). Itt is figyelemre méltó a kimaradók csoportja: mindenekelőtt Franciaország, amelynek kisvárosias települési hagyományai, és a helyi termékek és tradíciók ápolása jó alapot adna ehhez. Mégis, mindössze két város szerepel onnan a térképen – talán mert a francia büszkeség nem engedi egy olasz kezdeményezéshez való csatlakozást. A másik levonható következtetés a szomszédsági kapcsolatok szerepe: jól megfigyelhető, lengyel, spanyol, vagy akár török esetben is, hogy közeli települések lesznek tagok – ennél az innovációnál, vélhetően mivel azonos hierarchia-szintű településeket érint, a szomszédsági terjedés tűnik meghatározónak.

8. ábra: A CittáSlow tagjai Itáliában (Forrás: cittaslow.org)

Legvégül, a hazai bázisnak számító Olaszország: a térképen nem kevesebb, mint 70 város – városka szerepel. Igazán ismert nevek után hiába kutatnánk – maguk az alapítók, mindenekelőtt Orvieto szolid ismertséggel rendelkeznek persze – az egyedüli kivétel a Nápolyi-öböl partján fekvő Amalfi, amely egyike volt a korai itáliai kereskedő-városoknak. A többi település „saját jogán” jobbra ismeretlen: legalábbis a dolgozatot író végzős és a világban már pár helyet „becsavargó” szerző számára, de akkor vélhetően az átlagfogyasztó, az átlagturista számára is. Ebben lehet talán megragadni a kezdeményezés egyik fontos sikerkomponensét is: egy egyre elismertebbé váló hálózathoz csatlakozni a marketing-lehetőségek bővítését is jelentheti.

Olaszországon belül is kidomborodik az alapító Toszkána fölénye: a turisztikailag rendkívül felkapott táj voltaképpen éppen olyan eszközökkel akarja magát „eladni”, amelyek nagyon közel állnak a CittáSlow céljaihoz, az ízekre, a táj szelíd szépségére és a tradíciók erejére helyezve a hangsúlyt – gondoljunk olyan filmekre, mint a Napsütötte Toszkána. Ezen kívül még Emilia Romagna – megint csak a szomszédsági hatás kapcsán – emelhető ki, illetve valamilyest az Alpok belső peremvidéke.

3.5 A mozgalom kritikája

A CittáSlow kritikáját általában két irány mentén lehet megfogalmazni. Az egyik fenyegető veszély, hogy a modern világ tagadását odáig fejlesztik, hogy kifejezetten elmaradott, a megőrzést mindenképp felettinek érző és saját szokásaiba bekövülő helyekké válnak, amelyek rop-pant kevéssé lesznek vonzóak a fiatal generációk számára. Ezt a csapdát az eddigi gyakorlat szerint általában sikeresen elkerülik: a hagyományok és a globalizáció-kritika nem párosul szűklátókörűséggel, céljaik elérése érdekében a mozgalom városai kifejezetten innovatív technológiákat alkalmaznak például a környezetvédelem vagy a közlekedésszervezés terén. A másik csapda éppen a mozgalom sikerességében rejlik. Minél ismertebbé válnak ezek a helyek, annál felkapottabb turisztikai attrakciót jelentenek, az alacsony népességre zúduló vendégtömeg pedig képes jelentősen erodálni az egész rendszer alapjait: a vendéglátóhelyek már a turistákra optimalizált kínálattal és árakkal dolgoznak, és az a globalizáció, amellyel szemben a mozgalom létrejött, főszerepben hirtelen napi 20-30 tömött busszal és a belőlük kizúduló – természetesen sietős – turistákkal dörömböl a kapukon. Ez a veszély azonban csak az attraktív településeket fenyegeti: egy átlagos város jellemzően azért ennek kockázata nélkül foghat hozzá „pulzusa lelassításához”.

3.6 Hódmezővásárhely, az első magyar „lassú város”

Kutatásaim során nem minden meglepődés nélkül tapasztaltam, hogy éppen Hódmezővásárhely vált Magyarországról a mozgalom első tagjává. Megismerve valamelyest a szövetségbe tömörült kisvárosok sajátosságait, az első benyomásunk az lehet, hogy a tipikus CittáSlow-tag jóval kisebb Hódmezővásárhelynél. Németországban például kilenc város szerepel a mozgalom helyi honlapján, egyikük népessége sem haladja meg a 25 ezer főt, sőt két település ép-penséggel 5000 főnél is kevesebb embernek ad otthont.

A napjainkban 47 ezer főt számláló Hódmezővásárhely – a „Paraszt Párizs”, ahogy az még a település wikipedia oldalán is szerepel – ráadásul volt a jelenleginél népesebb is: még az 1990-es évek elején is 50 ezer fölött volt a népessége (erről megyei jogú városi címe is tanús-kodik), a csúcspontot 53 lakossal 1960-ban érte el, de 1890-ben a mai országterület negyedik legnagyobb városa volt. Az alföldi mezővárosok tipikus példája (Beluszky P. 2003), amelyet

története során talán soha, senki nem sorolt a kisvárosokhoz. Jelenleg is inkább középvárosnak tekinthetjük: térszerkezeti, gazdasági és egyéb funkciói is túlnyúlnak a kisvárosokra jellemző kistérségi határokon. A település ma is Csongrád megye második legnagyobb városa, ráadásul közigazgatási területét tekintve Magyarország második legnagyobb városa – alig 4000 hektárral elmaradva Budapeستől (KSH Helyiségnévtár, 2011).

9. ábra: Hódmezővásárhely a google maps műholdfelvételén - vérbeli széles határú mezőváros

A település jelentős agrárhagyományokkal rendelkezik: ez némileg már közelebb visz minket a lassú városok mozgalmának a slow food körből kinőtt törekvéseihez, amelyekben a helyi termékek kiemelkedő fontosságú szerepet játszanak. Igaz, ez a térség egészen más utat járt be, mint Toszkána, vagy Umbria árutermelő, nagy hagyományokkal rendelkező parasztgazdaságai: Szántó Kovács János neve összeforrt Hódmezővásárhelyével, és az agrárszocialista mozgalmakkal. A Dél-Alföld nagyüzemei gabonatermesztésre specializáltak, nem birtokosok, hanem földnélküli „agrárproletárok” voltak jellemzőek, majd később a Tsz-esítés formálta a mezőgazdaságot. Egyszóval: nem igazán alakulhattak ki azok a termelési hagyományok, amelyek a mozgalom „kemény magját” alkotó városokat jellemzik.

Ugyanakkor elvitathatatlan, hogy Hódmezővásárhelyt örökségükre büszke, öntudatos emberek lakják. Az 1990 után rendre jobboldali polgármestereket választó mezőváros politikai térképen elfoglalt helyéről következtethetünk lakói értékválasztására, a dominánsan konzervatív értékek jól összekapcsolhatók a CittáSlow törekvésekkel. Az örökség számos eleme fel-

használható a város ilyen irányú arculatának építésében, a több száz éves parasztpolgári fejlődés kulturális hagyományaitól a város igen értékes szecessziós elemeket is tartalmazó épített örökségéig bezárólag. Utóbbinak része a város túlnyomóan tradicionális, ez esetben falusias beépítése.

10. ábra: Szecessziós takarékpénztári épület Hódmezővásárhelyen (forrás: www.hodmezovasarhely.hu)

A város 2009-ben döntött a csatlakozásról, amelyről közgyűlési határozat is született. A felvételhez támasztott feltételek érintették a lakossági szelektív hulladékgyűjtés kiépítését, a kerékpáros és közösségi közlekedés feltételeinek javítását (előbbinek a településen igen komoly hagyományai vannak), valamint a kézművestradíciók támogatását (<http://www.hodmezovasarhely.hu/oldalak/cittaslow-5407>). A felvételi pályázat benyújtása után három fős látogatóbizottság érkezett a dél-alföldi városba, amely kedvező véleményt adott, így 2009 novemberében, a skóciai Perth városában hivatalosan is felvették Vásárhelyt a mozgalom tagjai közé.

Mi valósul meg a CittáSlow célkitűzései közül ebben a mezővárosban? Amennyiben az önkormányzat által gesztorált projekteket nézzük, mutatkozik bizonyos tudatosság a fenntarthatóbb település irányba tett lépések tekintetében.

Az utóbbi évek egyik kiemelt célja a közösségi közlekedés infrastruktúrájának komplex fejlesztése (DAOP-3.2.1/A-09-2009-0016) volt, ahol egy 182 milliós projekt keretében új buszmegállóhely és intermodális csomópont kialakítására került sor, fedett várókkal és vegyes szerkezetű fedett kerékpártárolókkal egyetemben. Ezzel párhuzamosan a KEOP-5-3-0/A/09-

2010-0137 program keretében korszerűsítik a közvilágítást (750 millió Ft., 6751 lámpatest cseréje, 564 044 KWh energiamegtakarítás, 352 t/év CO₂-kibocsátás-csökkentés), az általános iskola fűtésrendszerét. A város életének legnagyobb szabású beruházása jelenleg egy komplex belváros-revitalizációs program (ún. Tornyai János kulturális városrehabilitációs program), mintegy 1,1 MD-os költségvetéssel, kulturális és közösségi színterek kialakításával és fejlesztésével. (<http://www.hodmezovasarhely.hu/tornyaiprojekt/>).

De léteznek projektek kerámia- és kézművesipari hagyományok támogatására (CeRamICa-projekt), amelyben a lokális kulturális termékipar helyzetbe hozása a cél. 11 további európai város vesz ebben részt, elsősorban a legjobb gyakorlatok keresésében, technológiatranszferben, közös marketing-programokban ölt testet. A GovernEE-projekt célja a középületek és műemléképületek energiahatékonyságának javítása, amelyben öt város és két intézményi partner van (egyik település sem tartozik a CittáSlow körhöz, kifejezetten nagyobb településekről van szó), összköltségvetése 2,2 millió €.

Összességében az elérhető adatok értelmezése vegyes benyomást alakított ki bennem. Hódmezővásárhely olyan település, amelyen a város „kitalálása”, az imázs építése fontos szerepet játszik a mindennapokban. E tekintetben a marketing-lehetőségek nincsenek teljes mértékig kiaknázva. A város honlapján ugyan megjelenik (eldugva) a logó és van egy rövid szöveg is a mozgalomról és a belépésről (ennek összefoglalóját a fentiekben közöltem is). De a város – már csak méreténél fogva sem – építi teljesen, vagy akár csak hangsúlyosan imázsát a „Magyarország első lassú városa” üzenet köré. A wikipedia-s oldalon nem jelenik meg az üzenet, és bár a csatlakozásról szóló tudósítás megjelenik a regionális, és részben az országos sajtóban, de vélhetően mind a mai napig kevesen asszociálnak a város nevével a mozgalomra – a hazai áttörés ekképpen még várat magára.

Ugyanakkor a város törekvései tudatosan mutatnak a fenntarthatóbb települési rendszerek megteremtése irányába. Energiatakarékosság, helyi közlekedés, helyi termelők támogatása: ezek fontos ismérvei egy lokális erőforrásokból okosan gazdálkodó településnek – még ha kisvárosnak bajosan lehet is tekintetni.

4. Lehet-e Veresegyház lassú város?

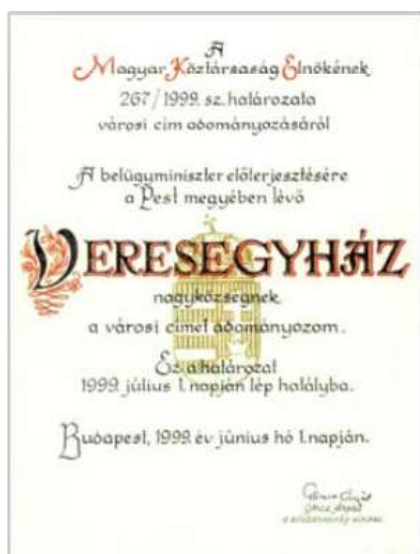
4.1 Veresegyház fejlődésének rövid története

Veresegyház első okleveles említése 1375-ből származik és taváról is már 1430-ból hivatalos feljegyzések vannak. A címerén felfedezhető (és a tavain is megtalálható) tavorózsa jól szimbolizálja természeti értékeit, míg az eper, Veresegyház mezőgazdasági múltjára utal. Büszkén mondhatom el, hogy a címer gyümölcsét, az első epret, déd-nagyapám, Pintér János hozta be egy barátjával Veresegyház földjeire.

A város nevének eredetére két történet is létezik: egyik, hogy templomuk falát a tatárok elől a templomba menekülő, majd lemészárolt lakosok vére festette pirosra, a másik kevésbé kegyetlen verzió, hogy fala vakolatlan vörös téglából épült, ezért a vörös/veres-egyház elnevezés. Már a középkorban jelentős birtok volt. 1638-ban egy 12 faluból álló parasztvármegye hadnagysága működött itt. A XVIII. században a váci püspöki uradalom alá tartozó veresegyházi ispánság székhelye volt. A XIX és XX század folyamán körorvosi és körállatorvosi szerepet tölt be. 1950-től Pest megyei település, kezdetben a Váci járáshoz tartozott, majd 1965-től a Gödöllői járáshoz csatolták. 1956-ban Veresegyháztól különvált Erdőkertés település, mely addig részét képezte Erdőváros néven.

12. ábra: A település címere

11. ábra: A városi címet adományozó oklevél

1970. április 1-jétől lett nagyközség, ekkor lakosságszáma 5371 fő volt. Népessége napjainkra megháromszorozódott (2009-ben 15677 fő) (Veresegyház Fenntartható Fejlődésének Programja, - továbbiakban VFFP - 2009-2011). A budapesti agglomeráció egyik legdinamikusabban fejlődő települése. 1990-ben Veresegyház lakossága még csak 6373 fő volt, de a 90-es évek elejétől, a szuburbanizációs folyamatok hatására lakossága ugrásszerűen növekedni kezdett. 1999. július 1-én városi rangot kapott, majd 2004. január 1-én a Veresegyházi kistérség központjává vált. Veresegyház a kistérség valamennyi településéről legfeljebb negyedórányi távolságra van. A kistérség települései: Csomád, Erdőker-

tes, Galgamácsa, Örbottyán, Vácegres, Váckisújfalu, Vácrátót és Veresegyház. Ezek közül egyedül Veresegyház városi rangú, 1 település nagyközség, 6 település község.

A Budapesti Agglomeráció szuburbanizációs folyamata többirányú szegregációt indított el a főváros és az agglomeráció területén. Veresegyházra (kétharmad arányban Budapestről érkező) betelepülők, jellemzően Pest É-i kerületeiből (IV., XIII., XIV., XV., XVI.) érkeztek. (Nyerges D. - Pintér Á. 1999) Mint a jóléti szuburbanizáció egyik kedvelt céltelepülése, elsősorban jobban kereső, vagyonosabb, jellemzően magasan kvalifikált középkorú és fiatal középosztálybeliek érkeztek Veresegyházra (sok a kiscsaládos, fiatal párok általában több gyermekkel). A kiköltözés oka elsősorban a szép, egészséges természeti környezet és a kedvezőbb lakáskörülmények (a Budapestről ideköltözöttek nagy része panellakását cserélte fel kertesi családi házra vagy az újonnan épült lakóparkok egyik sorházának lakására). Sokan vonzóknak találták csendes, emberbarát falusi jellegét, de emellett bővülő és széleskörű városi funkciót. Csendes falusi jellegét sajnos mára szinte teljesen elvesztette épp a szuburbanizációnak (és a motorizáció elterjedésének) köszönhetően. Mára csak elvétve akad lovas kocsis az utakon és a falusi parasztasszonyokra jellemző viseletet (több rétegű, sötét szoknya és kendő) már csak egy-egy idős helybéli viseli. Pedig ezek két generációja még a település meghatározó képei voltak. A gyorsulást az is jól tükrözi, hogy például Édesanyám gyermekkorában csak egyetlen autó, az állatorvosé létezett a településen.

4.2 Veresegyház földrajzi elhelyezkedése, természeti öröksége és értékei

Veresegyház Budapesttől 23 km-re észak-északkeleti irányban, a Gödöllői-dombság völgyében, a Pesti-síkság egy nyúlványán fekszik, 29 km²-nyi kiterjedésben. Tőle délre a mogyoródi Gyertyános, a fóti Somlyó és a csomádi Magas-hegy fekszik, keletre a Margita, északra az Öreg-hegy, észak-nyugatra az örbottyáni Őrhegy található. A települést kettészeli a Szód-rákosi patak, mely a Gödöllői-dombvidék nyugati lejtőin gyűjti össze vizét. Vízjárása és vízállása a csapadékviszonyoktól függ, maximumát a tavaszi hóolvadás és a nyári záporok alkalmával éri el. A patak bár nem nagy hozamú, de rendkívül fontos a település számára, ugyanis duzzasztásával hozták létre a mai tórendszert, mely Veresegyház meghatározó természeti értéke. Legrégebbi tava az 1430-as okleveles említésű Öreg-tó, melynek vizén rendkívül ritka (Magyarországon összesen tíz helyen található) úszólápok alakultak ki. 1981-ben alakították ki a Pamut-tavat, majd később az Ivacsi- és Kocka-tavat. A talaj humuszban szegény és

meglehetősen meszes tartalmú. Ez jelentősen korlátozta a mezőgazdasági művelést, egy-kétszáz éve elsősorban intenzív szőlő- és gyümölcsstermesztés volt a jellemző, majd később zöldségstermesztés. Egyes területeken a lejtőket suvadások érték, így löszfalak tárultak fel, amikbe értelemszerűen a helyiek pincéket, a gyurgyalagok pedig odvakat vájtak. A völgyekben laza fehér homok, a patakok árterében tőzeges talaj a jellemző, míg a magasabb részeken agyagos talaj is található. A Somlyóban és a Csonkáson üledékes mészkőrétegek vetődtek a felszínre. A talajviszonyokat jól tükrözik a parasztok által adott helyelnevezések: Bitang, Buckák, Büdösök, Koplaldok, Kopolya, Kutycatejes, Nagyhomok, stb. (Horváth L. 1977). Mivel a születő főváros közelsége jó bevételi forrással kecsegtetett, a volt jobbágyok unokái átérttek szinte mindenféle terményre és művelés alá vonták az összes lehetséges földterületet csapolással, töltögetéssel, trágyázással. A terményt pedig lovas kocsikon szállították a pesti piacokra. A település fejlődését két tényező jelentősen befolyásolta, az egyik a vasút megjelenése, mely összekötötte Veresegyházat Budapesttel, Váccal és Gödöllővel, így létrehozva az ingázás és, ezáltal a munkavállalás lehetőségét a fővárosban. A másik tényező, mely irrever-

13. ábra: A veresegyházi tavak madártávlatból
(Forrás: www.tavirozsa-egyesulet.hu)

zibilisen befolyásolta Veresegyház fejlődését, a motorizáció elterjedése volt. De nem csak Budapest volt attraktív a veresi lakosok számára, a főváros lakói is előszeretettel látogatták Veresegyház strandját, majd később termálfürdőjét.

Az Öreg-tavon már az 1920-as években aktív fürdőélet zajlott, 1929-ben pedig megnyitották a strandfürdőt száz öltözőkabinnal, étteremmel és kiadó szobákkal

(Veresegyház Turizmusfejlesztési Stratégiája – továbbiakban: VTFS –, 2007, p. 14.). Napjainkban is sokan felkeresik, a helység vízilabdacsapatai is rendszeresen edzenek itt nyaranta és még kajakkölcsönzés is lehetséges. Ellenben a víz minősége sokat romlott az elmúlt években és a strand környezete is felújításért kiált, így a vendégforgalma feltehetően optimum alatti. A Tavirózsa Környezet- és Természetvédő Egyesület, mint ahogy neve is hirdeti, zászlajára tűzte a tavak védelmét, gondozását, értékeinek megőrzését, bemutatását. Ők építették ki a tavak körüli tanösvényt és rendszeres csoportvezetést is folytatnak minden korosztály részére képzett, jól felkészült vezetőkkel. Ennek keretein belül 2009 végéig 70 csoportban közel 2300 látogató érkezett a tavak környékre (www.tavirozsa-egyesulet.hu). Az egyesület évente szer-

vez szemégyűjtést a tavak környezetének tisztántartására, s ehhez nagy segítséget nyújt a helyi Octopus Búvár- és Vízisport Egyesület a tavak belsejének kitakarításával. A Tavirózsa Egyesület programjába tartozik még hínártelepítés a tavak öntisztulását elősegítendő, a tavak melletti erdőkben madárodú kihelyezések, tisztításuk és megfigyelésük, ill. a téli időszakban madárkalács készítése és kihelyezése, mindez gyerekek bevonásával szervezett programokon keresztül. Tevékenységük számos egyéb irányba kiterjed, mint az inváziós fajok visszaszorítása (selyemkóró-, aranyvesszőirtás). Emellett: jogi tanácsadás, CEF - Civil Egyeztető Fórum szervezése, lápi póc visszatelepítés, Tavirózsa Közösségi Rádió, Térségi Nyilvános Környezeti Információs Rendszer üzemeltetése, stb. A tavak, a Szódrákosi- és a Folyás-patak vizein végzett vízminőségi méréseik alapján, a szennyezések és beavatkozások miatt tápanyagháztartás tekintetében (foszfor és nitrogénvegyületek) vizeik IV.-V. osztályúak, vagyis szennyezett, erősen szennyezett kategóriába tartoznak, vagyis egyelőre távol esnek az EU Víz Keretirányelvétől, mely szerint a felszíni vizek legkésőbb 2015-ig „jó ökológiai állapotúak” kellene, hogy legyenek. Ennek ellenére még felfedezhető a tavak környékén az európai védettséget (NATURA 2000) élvező vidra is. (VFFP, 2009)

1990. július 15-ei hatállyal a Környezetvédelmi Minisztérium rendeletet hozott a Gödöllői-dombvidék Tájvédelmi Körzet létesítéséről, ebbe beletartozik Veresegyház közigazgatási területének keleti nyúlványa, így erdőterületeinek döntő többsége. A természetvédelmi törvény alapján (1997. január 1-től, a 23. § (2)) hazánkban minden láp védettséget élvez. Veresegyházon 5 lápi élőhely található, melyek ritka növénytársulásoknak, védett növény- és állatfajoknak adnak életteret. A lápokra/láprétekre - Ivacsi-láprét TT, Malom-tó TT, Úr rétje TT, Malomközi-rét TT (korábban: Egervári-láp), Reveteki-láp TT-, a legjellemzőbb három fő társulás: kékperjés láprét, rekettyés fűzláp, nádasok és az úszólápok. Helyi szinten védett természeti terület az Orchideás-rét TT, mely a Pamut-tó keleti partja és a Fenyves között található. A ~40-50 m²-es terület sík részein homoki láprét, a meredek homokoldalon mészkedvelő homokpusztai vegetáció található, többi részen főként fűzbokrok, fehér nyár és erdei fenyő nő. Veresegyház Környezetvédelmi Programja (2009-2011) további 9 élőhelyet javasol helyi védelemre természeti értékei alapján. (VFFP 2009).

A tavak környezetének gazdag állatvilágán kívül, a híres Veresegyházi Medveotthon is szélesíti a helyi fajok listáját.

1998-ban az önkormányzat és a Nemzetközi Állatvédő Szervezet (WSPA) hozták létre közösen és 2009-ben állatkertté nyilvánították. Az otthon lakói egyre bővülnek, a mintegy 42

medve és 26 farkas mellett egyre többféle egyéb állat is megjelenik, mint mosómedve, ormányos medve, stb. A medvék jó része illegális állattartásból (pl.: cirkuszok) került ide vagy állatkertekből kiüregedett, esetleg beteg példányok. Az állatkert több beteg állatnak biztosít helyet és ápolást, melyek a gondozás nélkül természetes körülmények közt elpusztulnának. A Medveotthon éves látogatottsága mintegy 150 ezer fő, ami az 5. leglátogatottabb állatkertet/parkot jelenti Magyarországon (Budapest-1200000 fő, Nyíregyháza-302000 fő, Veszprém-170000 fő, Debrecen-165000 fő – Magyar Állatkertek Szövetségének adatai alapján – VTFS 2007). A Medveotthon fejlesztési tervei között szerepel őshonos állatfajták bemutatása is, ezért területétől nem messze található egy szürkemarka gulya, melyet az önkormányzat 2009-ben vásárolt meg.

A település egyik legfontosabb kincse, természeti erőforrása a termálvíz. 1987-ben fúrták az első kutat, 1460 m mélyről percenként 1400 liter 65°C víz érkezik. Összetétele megegyezik a budapesti Széchenyi-fürdő vizével, kálium- nátrium-, hidrogénkarbonátos típusú, fluoridos, metakovasavat és szabad széndioxidot tartalmazó víz (VTFS 2007), kiválóan alkalmas mozgásszervi és ízületi problémák kezelésére. A közelmúltban hivatalosan is gyógyvízzé nyilvánították (Integrált Városfejlesztési Stratégia – továbbiakban: IVS – 2009-2011). 2006-ban fúrták a második kutat, melynek hozama a régebbinél nagyobb. Az önkormányzat eddig is felhasználta a termálvizet közintézmények fűtéséhez, de a legutóbbi fűrés lehetőséget nyújt az önkormányzat tervezett gyógyszálloda fejlesztéséhez és a fűtési célú hasznosítás lakosság felé történő kiterjesztéséhez. Előreláthatóan a rácsatlakozó ingatlanoknak a mindenkori gázár 70 %-át kell majd fizetniük (VFFP, 2009). Az önkormányzati intézmények 90%-át (Mézesvölgyi Általános Iskola, Polgármesteri Hivatal) termálvízzel fűtik. 1980-as évektől termálstrand is működik a településen. Egy 199 m² vízfelületű nyitott medence áll a látogatók rendelkezésére, továbbá szauna, öltözők és büfé, ill. masszázs és reflexológia lehetősége. A fürdő egész évben üzemel és évente mintegy 70-80 ezer látogatót fogad. De a kiváló adottságokhoz képest a fürdő alacsony színvonalon működik, pénz és befektető hiányában a benne rejlő lehetőségek egyelőre kiaknázatlanok.

4.3 Társadalmi és gazdasági szerkezete, a szuburbanizáció következményei

A vasút megjelenése az egyik legnagyobb alakító tényező Veresegyház fejlődéstörténetében. A település földrajzi helyzete átértékelődött. Budapesttel (ezen kívül Váccal és Gödöllővel) való összekötése megindította a mai napig tartó ingázás lehetőségét, ezzel együtt a település paraszti osztályának a fővárosban való munkavállalását és egy értelmiségi réteg kialakulásának kezdetét Veresegyházon. (Horváth L. 1977) Már 19. század második felétől sokakat vonzott ide a fővárosból a táj szépsége, erdei és a vadászati lehetőségek, továbbá szőlőhegyei és kiváló borai, elsősorban a középső társadalmi rétegek és az arisztokrácia köreiből. A település népessége 1869-től folyamatosan növekszik, ennek két intenzív periódusa közül az első az első világháború után a vasút hatására következett be, míg a második az 1990-es évek elejétől beinduló szuburbanizáció mai napig tartó folyamata. Az első világháború után a beköltözések hatására egyre inkább növekedtek a település külterületi lakott területei, ennek egyik eredménye az egykori Erdőváros, mai Erdőkertes fejlődése és végül leválása Veresegyházról (1956). Ugyanekkor kezdett kiépülni a tavak környéke is, mely fokozatosan nagy kiterjedésű hétvégi övezetté vált. Napjainkban jellemző ezen üdülőterületek lakóövezetté való alakítása, hogy még több teret nyerjenek a növekvő lakosságnak. A 70-es években már megjelentek kisebb ipari és szolgáltató üzemek, ill. kulturális intézmények, melyek mind erősítették az ekkori nagyközség regionális központi szerepét. A 70-es évektől megfigyelhető volt még az ország távolabbi részeiből való betelepülők megjelenése, őket szintén a kedvezőbb életkörülmények lehetősége, Budapest közelsége vonzotta ide.

1990-ben Veresegyház lakossága, mint már korábban említettem, mintegy 6373 fő volt, 2009-ben 15677 főre emelkedett és, azóta is növekvő tendenciát mutat. A szuburbanizációs folyamatok hatására bekövetkező fejlődés és növekedés eredményeként 1999-ben kapta meg a városi rangot és később 2004-ben vált a Veresegyházi kistérség központjává. A lakó- és gazdasági területek folyamatosan növekszenek, míg a művelésből kivett területek aránya 36,7%-ra nőtt 14,6%-ról 1984 és 2000 között. A lakások 47%-a az elmúlt 10 évben épült. A motorizációs szint napjainkban 400 szgk/1000 fő (Veresegyház Közlekedési Rendszerének Fejlesztési Terve és Operatív Programja – Véleményezési anyag, - továbbiakban: VKRFT - 2009), ami az országos átlagnál 25%-kal nagyobb, de a szint további növekedése várható a parcellázások és a további népességnövekedés következtében. Előrejelzések alapján a lakónépesség 2020-ra meghaladja a 20000 főt, a motorizációs szint pedig ~500-550 szgk/1000 lakos lesz (VKRFT 2009). Az elmúlt két évtized folyamatai nagyban átalakította a népességi mutatókat is. Már a 2001-es népszámlálási adatok alapján, a 14 éven aluliak aránya az országos átlag feletti volt, 19,9% az országos 16%-hoz képest és mára arányuk több mint 21,4 % Ve-

resegyházon. És ezzel fordított arányban csökken az idősebb korosztály, a 60 éven fölüliek aránya: már 2001-ben is az országos átlag (20 %) alatti volt (16,4%), mára arányuk tovább csökkent, 15,6%-ra (VFFP 2009). Természetes szaporodása a 21. század elejétől pozitív egyenlegű a fiatal korosztályok beköltözésének következtében.

A népességi mutatók efféle pozitív alakulása magában hordoz bizonyos kihívásokat is a város számára. Az óvodák, iskolák helyhiányban küzdenek és a fiatalok szabadidejük hasznos és kreatív eltöltésére egyelőre a város még nem rendelkezik megfelelő kínálattal. Fontos megemlíteni, hogy az új városközponttal egyszerre épült Szabadidős, Gazdasági és Innovációs Központ sokféle foglalkozást és programot nyújt főként a fiatalabb korosztálynak és rendszeresen a kiállítások, koncertek az idősebb korosztály részére is, mindemellett a tinédzserek foglalkoztatása nem kielégítő és rekreációs, szórakozási lehetőségeik igen korlátozottak egyelőre. Veresegyház kistérségi helyzete az oktatás szempontjából is fontos. Önkormányzata öt telephellyel működtet óvodát, ezen kívül három alapítványi óvoda kapott működési engedélyt. A településen továbbá három általános iskola és egy esti gimnázium és kereskedelmi szakközépiskola fogadja a diákokat. A szakközépiskolában esti tagozaton felnőttképzés is működik. A Fabriczius József Általános Iskola vállalja fel a tanulásban, ill. értelmileg akadályozott tanulók oktatását, továbbá pedagógiai szakszolgálat foglalkozik a beilleszkedési, tanulási nehézségekkel küzdő gyermekekkel kistérségi szinten.

A munkanélküliségi mutatók lényegesen jobbak az országos és regionális átlagnál. Veresegyházon a munkanélküliségi ráta 2009-ben jóval a Pest megyei (4,56%) és az országos (8,39%) mutatók alatt maradt 3,26%-kal (VFFP 2009). A tartós munkanélküliek száma 17 fő a 2001 évi 80 főhöz képest. Az aktív korúakon belül rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 43%-ról 36%-ra és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 30%-ról 28%-ra csökkent 1996 és 2007 között. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya is meghaladja az országos értékeket, mintegy 16,2% és az aktív korú népességet tekintve, a legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya is csökkent 23,4 %-ról 20,1%-ra (1996 és 2007 között) (IVS 2009). Veresegyház foglalkoztatás szempontjából is térségi szerepkört tölt be, ugyanis az itt foglalkoztatottak közel fele más településről érkezik. Ez sok helyben ellenérzéseket kelt, nem értik, miért nem veresegyházi lakosok töltik be ezeket az állásokat (erre később, a kérdőívek elemzésénél még jobban kitérek). Mindemellett a veresegyházi lakosok jelentős része Budapestre jár dolgozni, ennek egyik oka, hogy a kiköltözők általában fővárosi munkahelyüket megtartják, ezzel vállalva a napi ingázást.

A szuburbanizációs folyamat részeként számtalan kereskedelmi tevékenység, szolgáltatás, ipari üzem jelenik meg jellemzően a szuburbiák területén, ennek eredménye képen megkülönböztetünk lakóhelyi, ipari, kereskedelmi, rekreációs szuburbanizációt (Tímár J. 2001) Veresegyház egy érdekes mixe ezeknek. A közlekedési hálózatban elfoglalt helye és többek közt Budapest közelsége, alapvetően előnyös az ipari beruházásoknak. A város három iparterülettel rendelkezik (északi, déli, nyugati). A nyugati iparterületen található a General Electric két épülete, az északon a Sanofi Aventis (az egykori Pharmavit gyógyszergyár), Mey Hungária, Karsai Zrt., stb. Veresegyházon a vállalkozások száma az elmúlt évtizedben háromszorosára emelkedett. Az ipari tevékenységet folytató vállalkozások száma 1996 óta 142-ről 266-ra nőtt. A szolgáltatásokat nyújtó cégek száma az elmúlt tíz évben szintén megsokszorozódott (348-ról 1310-re ugrott). Folyamatos növekedést mutat a kiskereskedelmi üzletek száma (1996: 167, 2007: 262). A vendéglátóhelyek száma 53-ról 92-re emelkedett, a kereskedelmi szálláshelyek száma szintén megduplázódott az elmúlt tíz évben (2009-ben 8). Ellenben a mezőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozások száma 1996 óta 16-ről 8-ra csökkent (VFFP, 2009). Az önkormányzat ezekről származó iparüzési adóbevétele 2007-ben 1,2 milliárd Ft volt – ami igencsak tetemes összegnek számít ebben a népesség-kategóriában.

Veresegyház és a környező települések korszerű és kulturált járóbeteg-ellátásáért a Misszió Egészségügyi Központ felel. 1999-ben Somody Imre és Veresegyház Önkormányzata alapította 50-50%-ban. A járóbeteg-ellátás mellett egy új egészségügyi mintaprogram (Misszió modell) terjesztése is programjukat képezte. A modell céljai: egészségfejlesztés, megelőzés, betegség időbeni felismerése és szervezett kezelése. Az intézmény elsőként valósította meg az Irányított Betegellátási Rendszert és a betegek időpontra való érkezését a járóbetegszakellátásokra. Ennek egyik hátulütője, hogy gyakran csak hónapokkal későbbre lehet időpontot kapni és rövid idő jut egy-egy betegre, így terjed már az elégtelenség a lakosság körében is. Az intézetnek medencés fizioterápiás részlege, nappali kórház és rehabilitációs fekvőbeteg osztálya is van. Elérhetők továbbá bizonyos műtéti ellátások (szemészeti, fül-orr-gégészeti, sebészeti, urológiai, traumatológiai, nőgyógyászati és ortopédiai műtétek), térítés ellenében külföldiek számára is. (IVS, 2009)

Veresegyházon a társadalmi szervezetek aktivitása igen magas, több mint 40 bejegyzett civil szervezete van, melyek tevékenységi köre széles skálán mozog: környezet-természetvédelem, hagyományőrzés, gyermekvédelem, stb. A következő néhány jelentős múltú és fontos szerepet betöltő civil szervezet jól mutatja tevékenységi körük sokféleségét (VFFP, 2009):

- Agóra Kör Kulturális, Oktatási és Turisztikai Társaság
- Élhető Vidékért és Összefogás a Gyermekekért Közhasznú Egyesület
- Élni Veresegyházon Egyesület
- KINCS Alapítvány
- Medve Otthon Alapítvány
- Octopus Búvár- és Vízisport Egyesület
- Tavirózsa Környezet- és Természetvédő Egyesület
- Veresegyház Katonai Hagyományőrző Egyesület
- Veresegyházi Kistérség Civil Egyeztető Fórum (CEF)
- Veresegyházi Polgárőr Egyesület.

Számos művész él és alkot Veresegyházon. Alkotásaik megtalálhatók az új főtéren (Angyalos szökőkút, a Szabadidős, Gazdasági és Innovációs Központ kazettás mennyezetének festése, és egyéb alkotások a Mézesvölgyi Általános Iskolában, a városi könyvtárban, stb.). Vagyis szerves részét képezik a város életének, bevonódnak, a tervezők gondolnak velük. És a lokalitásnak e formája lelket lehel a városba, bensőségessé varázsolja.

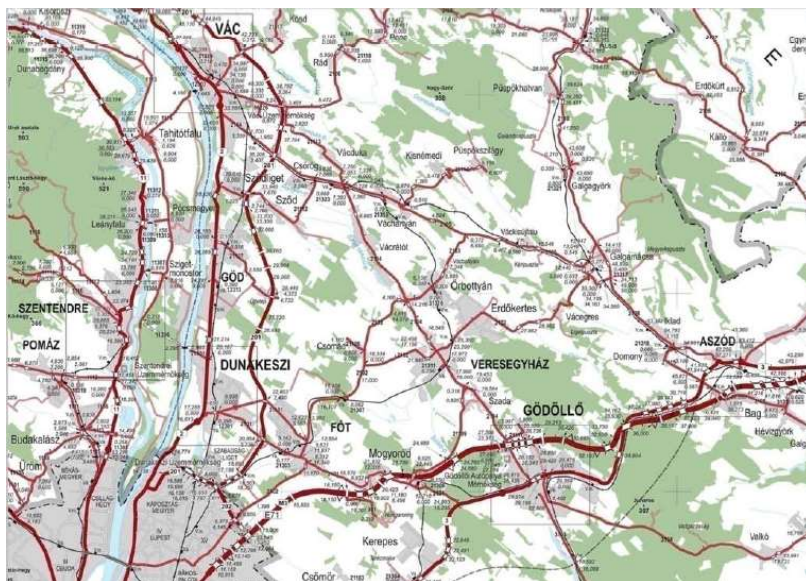
4.4 A közlekedési kapcsolatok, mint az ingázás alapvető feltételei

Napi ingázás szempontjából Veresegyház közforgalmú közlekedési regionális hálózati kapcsolatai kedvezőek. Budapestet Váccal összekötő MÁV 71 számú vasútvonala áthalad a településen. Veresegyházon három megállóhely található: Ivacs, Veresegyház, Vicziántelep. Az Ivacsi megállóhely a Pamut-tó és az Ivacsi-tó között van, innen lehet a legkönnyebben eljutni a Medve otthonhoz és a tavak környékére. Az erdőkertesi állomást is használják az ehhez közelebb lakó veresegyháziak (pl. a Hegyek területéről). A reggeli csúcsidőszakban átlagosan 30 percenként indulnak a vonatok Budapest felé, a nap többi szakaszában óránként. Budapestről a délutáni csúcsidőben indulnak vissza 30 percenként a szerelvények. A menetidő kb. 50 perc mindkét irányba, de bizonyos gyorsított járatokkal mindössze 36 perc. Negatívum, hogy sokszor előfordulnak 40, akár 50 perces késések a Nyugati pályaudvar bejáratú vágányainak túlterheltsége, ill. a Rákospalota-újpest állomás kapacitáshiánya miatt vagy szimplán természeti okokból eredően a téli időszakban (leeső 10 cm-es hó..). Ennek ellenére a településre és a településről naponta körülbelül 2500 utas veszi igénybe a vasút szolgáltatásait. A települést érintő VOLÁN busz járatok a következők (volan.hu):

- 2018 Budapest – Fót – Veresegyház – (Erdőkertes) – Galgamácsa
- 2150 Veresegyház – Gödöllő
- 2155 Gödöllő – Veresegyház – Órbottyán – Váckisújfalu – Vácrátót – Vác
- 2160 Gödöllő – Veresegyház – Erdőkertes – Galgamácsa
- 2161 Gödöllő – Erdőkertes – Aszód – Gödöllő

A buszjáratok csúcsidőben 15 percnként indulnak Budapest felé (Újpest Városcsúcs állomásig), a nap többi szakaszában 35 – 45 percnként. Menetidejük 43 perc és naponta ~2000 utas utazik Budapest irányába (oda és vissza is) a buszokon. A településen belül még öt 15 fős autóbusz biztosítja három viszonylaton a helyi tömegközlekedést.

Veresegyház közúti hálózatban lévő helyzete előnyös. A 2102 és 2104 számú országos mellékutak metszésében fekszik. Autópálya nem érinti, ami előnyös a levegő minőségét tekintve, ellenben az M3-as gödöllői csomópontja és mogyoródi csomópontja gyorsan elérhető a településről. A közúti forgalom a város határán, irányonként 16-18000 egységjármű naponta. 2009-es felmérés alapján a lakosság 61%-a egyéni közlekedéssel oldja meg a munkába jutást, míg a városon belül 84%-os az egyéni közlekedés (VKRFT 2009). Ez magába foglalja a gyalgókat (11%) és a kerékpárral közlekedőket is (12%).

14. ábra: Veresegyház közúti elérhetősége és helyzete a regionális úthálózatban Forrás: VKRFT 2009

Veresegyház környezetében nincs kiépített országos, ill. regionális kerékpárút, a legközelebbi országos kerékpárút Dunakeszi – Göd – Vác – Szob vonalán található. A városban kiépített kerékpár utak az elmúlt 4-5 évben a járdaépítésekkel együtt valósultak meg. Általában a jár-

dákat kettéválasztva alakították ki a gyalogos és kerékpáros zónákat. Az így kijelölt kerékpárutak hossza összesen 4,8 km hosszú és sajnos nem összefüggőek.

A gyalogos közlekedés is tartogat kihívásokat. Bár sok út mellett található járda, ezek nagy része az elmúlt 20-25 évben épült társadalmi munkával. Napjainkra állapotuk teljesen leromlott, gyakorlatilag használhatatlanok. A járdák kiépítését az elmúlt 5-6 évben újrakezdték, de pénzhiány végett csak a központi részek rövid szakaszaira korlátozódott. Akadálymentesítés a város területén található közlekedési létesítményeknél nem biztosított és az út – járda csatlakozásoknál is ritka az előírt süllyesztés (VKRFT 2009). A városközpontban épült új tér részét képezi a város egyetlen gyalogos övezete. A város többi részén, különös tekintettel az újonnan beépült területein: Csonkás, Hegyek, Ligetek, Széchenyi-domb, stb.) pénzhiány miatt szintén hiányoznak a járdák, míg a régebbi beépítésű részekeken még hely sem biztosítható nekik. Veresegyházon nagyon kevés a gyalogátkelőhelyek száma és összesen csak két helyen található jelzőlámpás rendszer, a 2102 és 2104 számú főutak kereszteződésében és a Mézesvölgyi Általános Iskola előtt. A Delta Hungary Bt. által készített lakossági kérdőív felmérése alapján (8,5%-os mintavételi arány), a megkérdezettek is a közlekedési ágazatok közötti fejlesztési sorrendben elsőként jelölték meg a gyalogos közlekedés fejlesztését, majd másodikként a kerékpáros közlekedés fejlesztését. (VKRFT 2009)

5. A CittáSlow és Veresegyház: lehetőségek, párhuzamok, érvek

5.1. A település tervdokumentumainak fenntarthatóságra és környezetvédelemre vonatkozó célkitűzései

A következő fejezetben megpróbálom felsorakoztatni azokat a célkitűzéseket, melyeket Veresegyház hivatalos fejlesztési dokumentumaiból gyűjtöttem ki, s melyek egyben egybecsen-
genek a Lassú Városok mozgalom célkitűzéseivel, arculatával, így érvekként és bizonyíték-
ként szolgálnak alapvető feltevésemre, vagyis hogy Veresegyház kiváló adottságokkal és hu-
mán erőforrással rendelkezik a CittáSlowhoz való csatlakozáshoz. Ezzel, egyben meghatároz-
va a város jövőbeli fejlődésének általam kívánatosnak tartott irányát. Mint sok más az agglo-
merációban dinamikusan fejlődő település, Veresegyház is jelentős adóssághalmazzal bír, így
ki van téve a magas adóbevételt jelentő ipari beruházások lehetőségének. Már így is jelen
vannak jelentős szennyezést kibocsajtó, nagy ipari létesítmények (GE két üzeme, Sanofi
Aventis, stb.). További nagy ipari beruházások megjelenése visszafordíthatatlan irányokat
eredményezne a város fejlődését illetően, vagyis iparosodás felé venné útját, a benne rejlő
potenciálokkal ellentétesen. Veresegyház környezeti-természeti adottságai kiválóan alkalma-
sak az idegenforgalom fejlesztésére (fürdőváros, egészségturizmus, stb.) és érthetően a lakos-
ság is ezt a fejlesztésirányt preferálná. 2007-ben Csonkás lakóterülettől mintegy 150 méterre
az országban tervezett 5. legnagyobb ipari beruházást (~ 25 milliárd forintos) is csak a helyi
lakosság és civil szervezetek összefogása és együttműködése tudta megakadályozni. (Tatár S.
é.n.). Így a kérdés továbbra is fennáll, vajon melyik úton indul el a város?

1990 óta a budapesti szuburbanizációs folyamat egyik céltelepüléseként, lakossága hihet-
len iramban, robbanásszerűen megnövekedett: 1990-től 2009-ig 6373 főről 15633 főre. És
további növekedés várható a termőföld rovására Veresegyház Településfejlesztési Koncepció-
ja és Településrendezési Terve alapján. 18 000 fő lakónépesség meghaladása veszélyezteti a
város fenntarthatóságát, ezért a népesség növekedés lassítását javasolják. Ez alapján az alábbi
intézkedéseket tartják fontosnak (Veresegyház Város II. Környezetvédelmi Programja, továb-
biakban: VKP, 2009):

- Új lakóterületek kijelölésének, kialakításának, értékesítésének felfüggesztése (parcel-
lázás felfüggesztése)

- Helyi Építési szabályzat módosítása: beépíthetőségbe tartozzon a garázs területe is
- A beépíthetőség mértékének szabályozása
- Üdülőterületek lakóterületté való minősítésének felfüggesztése

A helyi környezetvédelmi rendelet előírja, hogy az állampolgároknak joguk van a környezeti információhoz, vagyis a környezetüket érintő bármilyen beavatkozásról. Sok esetben az információhiány az oka a környezetszennyezésnek és a természeti értékek pusztításának, ezért fontos a lakosság tájékoztatása a környezet állapotáról és az emberi tevékenységek következményeiről. Ezért Veresegyház Fenntartható Fejlődésének Programja (VFFP) feladatként írja elő Lakossági Fenntarthatósági Tájékoztató készítését és közzétételét a város honlapján, Térségi vagy helyi Nyilvános Környezeti Információs Rendszer kialakítását és működtetését szintén a város honlapján. Továbbá, helyi környezet-egészségügyi Akcióprogram elkészítését a Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogram alapján a helyi lakosság tájékoztatására és egészségi állapotának javítására (VFFP 2009, VKP 2009). Az emberi egészség jelentős részben függ a környezet állapotától, ezért alapvető emberi jogok közé tartozik az egészséges környezethez való jog.

Veresegyház Város Önkormányzata Képviselő-testületének 14/2008 (V.21.) rendeletének néhány fontosabb pontja Veresegyház környezetvédelméről, mely alapul szolgálhatnak a Cit-taSlow mozgalomhoz való csatlakozáshoz:

1. § A Környezetvédelmi Rendelet célja az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, az emberi egészség, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme, a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása.

4. § (1) A környezet védelme, illetve a fenntartható fejlődés megteremtése érdekében:

- a) az Önkormányzatnak, a természetes és jogi személyeknek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteknek – az **elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás alapelve** szerint – körültekintő gondossággal kell eljárniuk és együttműködniük,
- b) a **környezethasználatot** úgy kell megszervezni és végezni, hogy
 - a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő,
 - megőrizze a természeti erőforrásokat,
 - megelőzze a környezetszennyezést,
 - kizárja a környezetkárosítást,
 - megszüntesse, de legalább enyhítse a meglévő ártalmakat és szennyezéseket

12. § A településen lakók egészségének megőrzése érdekében tilos káros légszennyezést okozó helyhez kötött pontforrás (amelynél a légszennyező anyag kibocsátási jellemzői méréssel egyértelműen meghatározhatók) üzemeltetése, illetve a levegőtisztaság-védelmi előírások megsértése

§ (2) *Területrendezési, és más, a táj állapotát lényegesen befolyásoló tervek készítésénél, továbbá a tulajdonviszonyok rendezésénél a tájvédelemnek kiemelt szerepet kell biztosítani.*

(3) *A táj jellegét megváltoztató, rendeltetésének betöltését zavaró, a környezeti elemek minőségét, illetve a táj növény- és állatvilágát (élettevékenységét) veszélyeztető létesítmény nem telepíthető.*

39. § (1) *Az önkormányzat ellátja a szelektív hulladékkezeléssel kapcsolatos lakossági szolgáltatást, valamint a szolgáltatás igénybevételére ösztönző propagandát folytat.*

(2) *2009. december 31-ig az újrahasznosított hulladékok arányát folyamatosan növelni kell.*

40. § (1) *„A települési önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, figyelemmel kíséri az azokban foglalt feladatok megoldását, és a programot szükség szerint - de legalább két-évente felülvizsgálja.” [Kv. tv. 47.§ (2)]*

43. § (1) *Az Önkormányzat együttműködik a helyi civil szervezetekkel, támogatja, segíti azok környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos programjait, munkáját.*

(2) *A Program végrehajtásáért a polgármester és a jegyző is felelősséggel tartozik.*

A lakosság növekedésével folyamatosan nő a beépített területek aránya, az új városrészek kialakítása következtében, a zöldfelületek aránya átlagosan 30 %-kal csökkent az elmúlt évtizedben (VFFP, 2009, p. 29.). A következő táblázatban végig követhetjük ezt a változást:

2. táblázat: Zöldterületek Veresegyházon (Forrás: VFFP, 2009)

Zöldfelületek arányának alakulása Veresegyházon (%)				
	1996	2001	2007	Változás 1996-2007
I. városrész (Fővég, Revetek)	21	18	16	- 24 %
II. városrész (Hegyek, Harmatok, Széchenyi-domb, Öreg-hegy)	22	11	10	- 55 %
III. városrész (Alvég-városközpont)	16	15	13	- 19 %
IV. városrész (Ligetek, Csonkás, Táborhely, Tópart, Laposok, Ivacsok)	63	54	49	- 23 %
Átlag:	31	25	22	- 30 %

A parcellázások folytatásával a lakosság további növekedése várható, előrejelzések szerint 2020-ra meghaladja a 20000 főt, a motorizációs szint pedig elérheti az 500-550 szgk/1000 lakost (VFFP, 2009.). Ez veszélyezteti a város élhetőségét, így visszaszorítása alapvető feladat. Veresegyház Közlekedési Rendszerének Fejlesztési Terve és Operatív Programja (VKRFT, 2009) átfogó célként fogalmazza meg a város élhetőségének és versenyképességének javítását. A következő négy stratégiai célt tűzték ki:

- A fenntartható fejlődés közlekedési feltételeinek biztosítása
- A város közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése, korszerűsítése
- A városon belüli elérhetőség javítása
- A térségi, regionális elérhetőség javítása

A lakosság közlekedési igényeinek és szokásainak felmérésére 7000 lakossági kérdőívet osztottak ki, melyből 587 érkezett vissza értékelhetően. Ez 8,5 %-os mintavételi arányt jelent.

A válaszok alapján kiderült, hogy az egyik legkiemelkedőbb probléma a gyalogosok közlekedési feltételeinek hiányosságai. Járdák hiánya, a meglévő járdák minősége, gyalogátkelőhelyek minimális száma és a szinte teljesen hiányzó akadálymentesítés. A lakosság szerint a legfontosabb elsősorban a gyalogos és kerékpáros közlekedés fejlesztése, ezután a közúti közlekedés, majd a helyi buszjárat fejlesztése. A város szintén kiemelkedő problémája a városközpontban heti két alkalommal megrendezendő piac környezetében a parkolási lehetőségek hiánya. Jelenleg kb. 600 szabályos parkolóhely áll rendelkezésre, szemben a piaci napokon jelenlevő 1000, akár 1500 személygépkocsival. Így elárasztják a szabálytalanul parkoló kocsik a környéket és gyakran ellehetetlenítik a forgalmat. Általában rendőri forgalomirányítás szükséges ezeken a napokon.

A közlekedésfejlesztési stratégia mindezek alapján számos regionális és helyközi fejlesztést fogalmaz meg. Ezek közül a Lassú Városok mozgalmába beillő előírt fejlesztések a teljesség hiánya nélkül a következők (VKRFT 2009, pp. 7-8.)

Közforgalmú közlekedések fejlesztése (2013-ig)

- MÁV 71 sz. vasúti vonalának fejlesztése
 - pályakorszerűsítés
 - állomásokon, megállóhelyeken magasított peronok kiépítése (esélyegyenlőség biztosítása)
 - P+R parkolók, B+R kerékpártárolók kiépítése
 - 12 db korszerű 200 férőhelyes jármű beszerzése
 - zajártalom csökkentése passzív zajvédelemmel
- VOLÁNBUSZ
 - Autóbusz megállóhelyek korszerűsítése

- Közúti közlekedés
 - 2102 számú út városi átvezető szakaszának új nyomvonalra történő áthelyezése, városi csomópontjainak rendezése
- Kerékpáros közlekedés
 - Térségi kapcsolatokat biztosító hálózati elemek kiépítése

Helyi közlekedés fejlesztése:

- Főúthálózat átépítése: elkerülő szakaszok kiépítése
- Forgalomcsillapított övezetek létrehozása
- Mellékutak szilárd burkolattal történő ellátása

Parkolás és annak szabályozása:

- Fizető övezet kialakítása a főtér környezetében

Kerékpáros közlekedés:

- Kerékpárút hálózat fejlesztése
- Kerékpártárolók kiépítése intézmények és fontosabb közterek környezetében

Gyalogos közlekedés:

- Új gyalogos felületek létrehozása, városközponti gyalogos rendszer fejlesztése, bővítése
- Közintézmények gyalogos kapcsolatainak javítása, kiépítése
- Új gyalogátkelőhelyek létesítése

A program alapján 10 járműnél nagyobb befogadóképességű felszíni parkolóhelyet fásítani kell, minden megkezdett 4. parkolóhely után egy nagy lombkoronát növelő, környezettűrő, túlkoros lombos fa telepítése kötelező (VKRFT 2009, p. 123)

Veresegyház Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája is egyértelműen a hosszútávon fenntartható, emberléptékű, emberi élet és természeti környezet minőségét központba helyező városfejlesztés mellett áll ki (IVS, 2009, p. 77.). Célja a turisztikai vonzerő fejlesztése, termálvízben rejlő lehetőségek fenntartható kihasználása. Egészségturizmus, kulturális turizmus kialakítása. Természeti adottságokkal, épített örökséggel, vagyonnal jól gazdálkodó településként fogalmazzák meg jövőképét. Bár nem zárkózik el a továbbiakban sem az ipari beruházá-

sok lehetőségétől, de ezeket szigorú keretek közé szabja (lásd a konklúzióban). Kistérségi szerepkörét kívánja erősíteni: igazgatási, kereskedelmi, gazdasági, oktatási, egészségügyi, gyógy-idegenforgalmi és ökoturisztikai szempontok alapján. A városfejlesztési irányokban központi szerepet játszik a város lakóinak életminősége, egészséges, biztonságos lakókörnyezete. A természeti értékek védelmére fejlesztésre és a városi zöldfelületek növelésére zöldfelület-gazdálkodási programok megvalósítását tűzi ki célul. Ehhez kapcsolódóan környezetvédelmi tudatnevelést. (IVS, 2009, pp.74-79.).

A városban továbbá kiemelt cél a megújuló energiaforrások arányának növelése és a fosszilis energiahordozók használatának visszaszorítása (VKP, 2009).

A város Környezetvédelmi Programja támogatni kívánja a részben önkormányzati földvásárlás miatt, részben a piacon megjelenő nagybani és kínai árusítók miatt háttérbe szoruló helyi őstermelőket, kiskerti gazdálkodókat. Emellett javasolja őshonos gyümölcsök visszatelepítését, ellenállóságuk és biodiverzitás védelme végett. Javasolják továbbá egy Biogazdálkodási Oktató Központ és Tankönyha kialakítását a térségben. (VKP, 2009).

Veresegyház Turizmusfejlesztési Stratégiája (2007) elsősorban a következő fejlesztési feladatokat határozza meg (VTFS 2007, pp. 6-7.):

- Elsősorban termálvízen alapuló fejlesztések (egészségturizmus)
- Medveotthon kínálatbővítése
- Tórendszer rehabilitációja, új funkciókkal való ellátása
- Városi környezet szépítése

Ezek mellett megjelennek még a kulturális, üzleti és aktív turizmuságak. Programjukban szerepel még a rendelkezésre álló ásványvíz palackozása (kalcium-nátrium-magnézium-hidrokarbonátos típusú). A turisztikai infrastruktúra fejlesztéseként egy négycsillagos szálloda, vásár- és konferencia központ építését javasolja. (VTFS 2007, p. 80.).

Veresegyház város Környezetvédelmi Programja is a fenntarthatóság jegyében készült el és a takarékos, értékvédő gazdálkodás mellett teszi le voksát. Ennek tükrében elsődlegesen az ökoturizmust szolgáló fejlesztéseket támogatja, mely a megóvandó értékeket a gazdasági érdekek elé helyezi. Program javaslatai a legfontosabb hazai és nemzetközi környezetpolitikai alapelvek mentén születtek meg: fenntartható fejlődés elve, együttműködés elve, elővigyázatosság és megelőzés elve, megőrzés elve, integrációs elv, szubszidiaritás elve, rendszerszemlélet elve, felelősség elve, erőforrások eltartó-képesség szerinti használatának elve. Programjuk a következő szakmai anyagokkal harmonizál:

- Környezeti előrettekintés, stratégia és kulcsmutatók az OECD-ben (2001)
- Az Európai Unió 6. Környezetvédelmi Akcióprogramja (2001-2010)
- Az Európai Unió NATURA 2000 Hálózata
- Az Európai Unió Víz Keretirányelve
- Fenntartható Fejlődés Nemzeti Stratégiája
- Nemzeti Környezetvédelmi Program II.
- Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogram
- Országos Hulladékgazdálkodási Terv
- Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program
- Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akcióterv (tervezet)
- Pest megye Környezetvédelmi Programja
- Pest megye Hulladékgazdálkodási Programja
- Veresegyház Város Településfejlesztési Konceptiója
- Veresegyház Város Településrendezési Terve
- Veresegyház és Térsége Hulladékgazdálkodási Terve

(VKP 2009, pp. 45-47.)

A Program horizontális célja, hogy a környezeti érdekek minden döntéshozatali folyamat során érvényesüljenek. Fontosnak tartja a különböző feladatok megvalósítása során az érintettek együttműködésének fejlesztését, társadalmi részvétel biztosítását a döntéshozási folyamatokban, környezettudatos szemlélet formálását a lakosság (és vezetőség) körében. Javasolja a környezet minőségének javítását, környezetvédelmi infrastruktúrák fejlesztését és az elérhető legjobb technológiák (BAT) preferálását és nyilvános környezeti információs rendszer kialakítását

Néhány konkrét példa a program vertikális céljaiból: tájhonos erdő telepítés, belterületi zöldfelületek méretének növelése, hagyományos építészeti stílusok és utcaképek megőrzése, védelme, hulladékok mennyiségének csökkentése, szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, megújuló energiahordozók használatának növelése, termálfűtés terjesztése, közlekedés környezeti terhelésének csökkentése, környezetbarát közlekedés részarányának növelése, kerékpárutak hosszának növelése (érje el a 10 km-t), zöldfelületek arányának növelése (érje el a 65%-ot), stb. (VKP 2009, p. 48.)

Talán az olvasó számára is egyértelmű, ami számomra a tervek áttanulmányozása nyomán véleményként kialakult: ha a terveket komolyan vesszük – és miért ne – azok összhangban

vannak a CittáSlow mozgalom céljaival. A helyi lakosság ezzel kapcsolatos attitűdjét egy kérdőíves felmérésen keresztül igyekeztem meg tudni.

5.2. Kérdőíves felmérés Veresegyház fenntartható fejlesztésének lehetőségéről

Célok és paraméterek

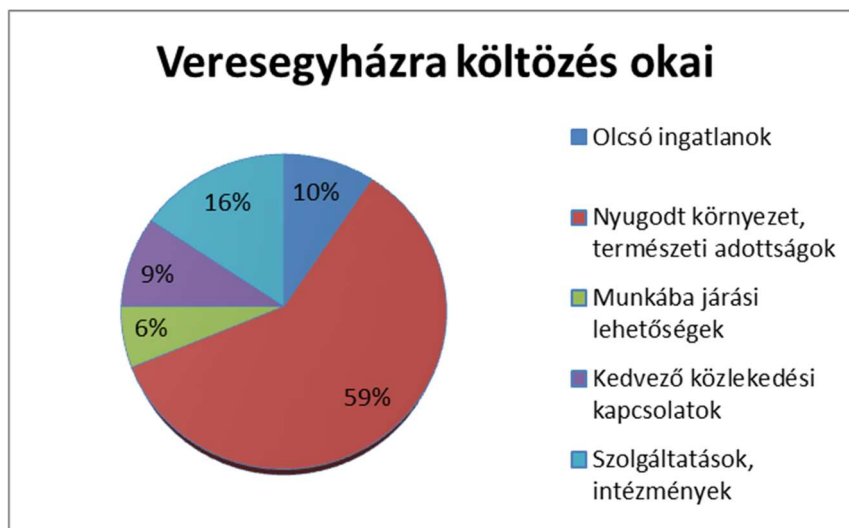
A kérdőívek közel felét személyesen vettem fel Veresegyház központjának új főtéren, a Gazdasági, Szabadidős és Innovációs Központban, ill. a Mézesvölgyi Általános Iskolában véletlenszerű kiválasztás alapján. A másik felét a válaszadók elektronikus úton töltötték ki. Összesen 38 kérdőívet dolgoztam fel (13 férfi, 25 nő), így nem tekinthető reprezentatívnak, de véleményem szerint a kapott eredmény jól tükrözi Veresegyház lakóinak véleményét városukról. A megkérdezettek jelentős része (32 fő) az elmúlt években, évtizedekben költözött a városba és 6-an voltak eredendően veresegyháziak (ez az arány viszont nagyjából reprezentatívnak tekinthető). Alapvető célom a kérdőívvel az volt, hogy képet kapjak arról, hogy a lakók mit tartanak vonzóknak, pozitívnak Veresegyházban és emellett melyek a település negatívumai. Kíváncsi voltam mennyire elégedettek a városfejlődéssel és hogyan látják jövőképét. Milyen fejlesztési irányokkal értenének egyet és milyenek szeretnék látni városukat 10-20 év múlva? Összességében célom az volt, hogy bizonyosságot nyerjek alapvető feltevésemhez, miszerint nem csak hogy a település alkalmas lenne a CittáSlow mozgalomhoz való csatlakozásra, de a lakossági igény és támogatás is adott hozzá. Utolsó kérdésként – hogy ne befolyásoljam az addigi válaszokat-, a mozgalom rövid ismertetése után, megkérdeztem, hogy szeretnének-e ilyen városban lakni.

Feltevéseim a következők voltak a kérdőív kitöltését megelőzően:

- A beköltözőket elsősorban Veresegyház természeti adottságai, agglomerációs helyzete és csendes falusias hangulata vonzotta/vonzza a településre.
- Dinamikus fejlődésével alapvetően elégedettek a lakók és szeretik városukat, de a lakónépesség hirtelen felduzzadása kezd problémát, feszültségeket okozni (forgalmas utak, környezetszennyezés, szomszédsági viszony változása, stb.), vagyis népességnövekedésével és városiasodásával növekednek a modern városi problémák is és egyre inkább elveszíti csendes, nyugodt hangulatát.

- Veresegyház magas hitelállománya miatt ki van téve a magas iparüzési adót hozó ipari beruházások veszélyének, így az ipari városfejlesztés irányának.
- Feltételezésem, hogy a lakosság alapvetően a termálvíz fejlesztésén alapuló egészség-turizmus-, gyógy-turizmusfejlesztéseket preferálná.

A kiköltözés okai és sajátosságai

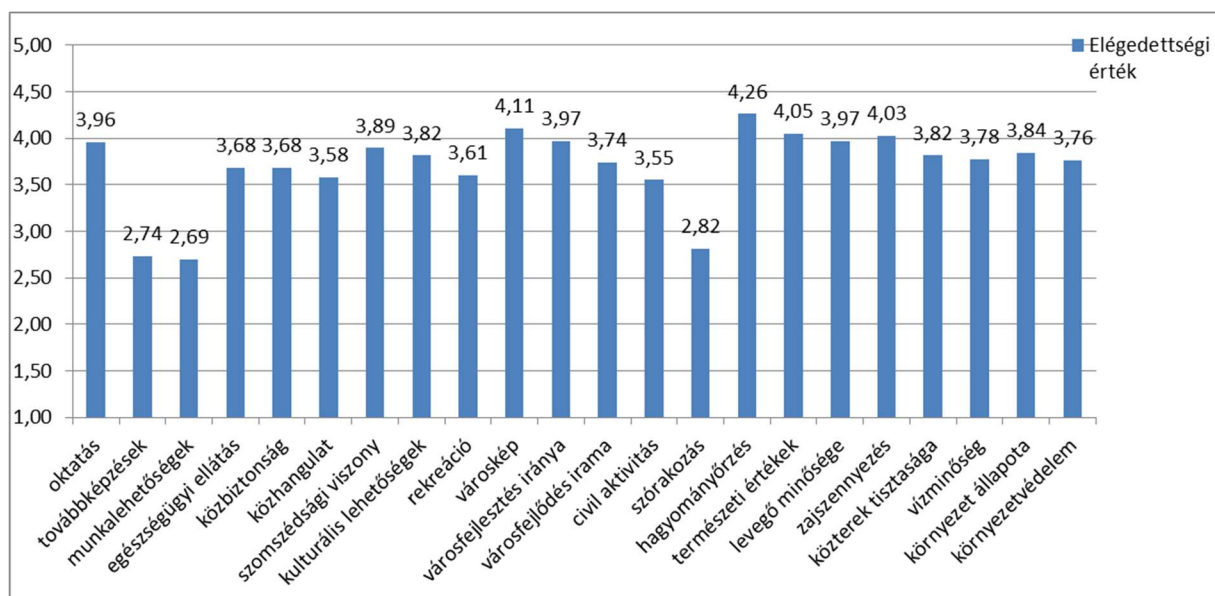
15. ábra: A Veresegyházra költözés elsődleges okai a kérdőívet kitöltők között

A válaszok feldolgozásánál a kérdőívben szereplő egyéb kategóriát nem jelenítettem meg a diagramon, mert az összes válasz családi körülmény változására vonatkozott (ideházasodott, házöröklés, rokon szálak, stb.), így náluk nem Veresegyház adottságai játszottak szerepet az ideköltözésben. Jól látható, hogy a megkérdezettek jelentős részét elsősorban Veresegyház természeti adottságai és nyugodt, csendes környezete vonzotta a településre és szinte mindannyian a 90-es évektől költöztek Veresegyházra a szuburbanizációs folyamat részeként (8-an az elmúlt 5 évben, 10-en az elmúlt 15 évben és 5-en több mint 20 éve). Szolgáltatások, intézmények kategória a második legnagyobb csoport 16 %-os részesedéssel. Ez is tükrözi a városi funkciók bővülését és az intézmények minőségét (Innovációs Központ, Misszió, iskolák, termálfürdő, stb.). Szinte azonos az „olcsó ingatlanok” és a „kedvező közlekedési kapcsolatok” kategória (10 %, 9%). De előbbi kissé félrevezető, mert az olcsó ingatlanokat bejelölő válaszadók közül ketten 20, ill. 38 éve költöztek Veresegyházra (egy válaszadó 10 éve), azóta az ingatlanárak jelentősen változtak, sokszorosukra emelkedtek. A 90-es évek elején az ingatlanár 800 Ft/m² volt, 1999-re ez az összeg, közművesített ingatlanok esetén 3000 Ft/m², de az újonnan épült lakóövezetekben (Csonkás, Széchényi-domb), akár 4000 Ft/m² is lehetett (Nyerges D. - Pintér Á. 1999). Az aktuális telekárak Ligetek körzetében 12 500 Ft/m², Revek területén 11250 Ft/m² (www.veresegyhaz.hu).

A munkába járási lehetőségeket mindössze két fő jelölte be. Bár megítélésem szerint előnyös Veresegyház közlekedési kapcsolata Budapesttel és a munkavállalók jelentős része Budapesten dolgozik, az eredmények azt mutatják, hogy nem ez volt az elsődleges vonzerő a beköltözők számára.

Elégedettség a helyi adottságokkal

A következő diagram a kérdőív 3. kérdésére (ld. a mellékelt kérdőívet) adott válaszokat összesíti. A válaszadóknak 1-től 5-ig (1-egyáltalán nem, 5- teljesen elégedett) terjedő skálán kellett értékelniük Veresegyházat különböző szempontok alapján.

16. ábra: A kitöltők elégedettsége a város néhány alrendszerével / szolgáltatásaival

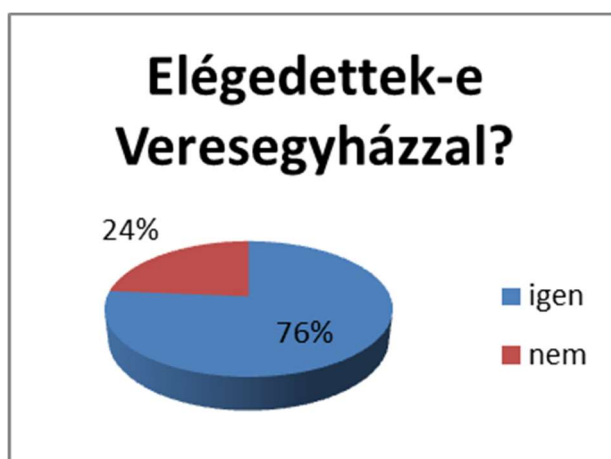
Első ránézésre kitűnik, hogy a megkérdezettek a továbbképzési, munka, ill. szórakozási lehetőségekkel a legkevésbé elégedettek, még a középértéket sem érik el. A munkalehetőségeket különösen negatívan értékelték. A megkérdezettek jelentős része Veresegyházon dolgozik (19-en, Budapesten 3-an, Gödöllőn és Erdőkertesén 1-1 fő), nagyjából egyenlő arányú a fizikai és a beosztott szellemi dolgozók száma, továbbá 4-en vállalkozók, 2-en vezetői beosztásúak és 6 fő munkanélküli (a munkanélküliek közül 5 középvégzettségű és egy felsőfokú végzettséggel rendelkezik). Bár a kérdőív ellenkező benyomást tesz –ez a mintavételi terület függvénye-, de a veresegyháziak túlnyomó része Budapesten dolgozik (Nyerges D. – Pintér Á. 1999), és a Veresegyházon foglalkoztatottak közel fele más településről érkezik (IVS 2009., p. 8.). A kérdőív felvétel alkalmával többen panaszkodtak, hogy nem lehet Veresegyházon munkát találni és nem értik miért nem élveznek előnyt a veresiek. Vagyis Veresegyház

társági szerepköre hátrányosan érinti a helyieket ebből a szempontból. Hasonló a helyzet az egészségügy értékelése alapján is, ez is többszörösen visszatérő válasz. Vagyis a Misszió Egészségügyi Központ jelenléte vonzó tényező a városban és sokféle szolgáltatást nyújt, de járóbeteg-ellátása túlterhelt. A betegek időpontra érkeznek, de időpontot van, hogy csak hónapokra előre kapnak és akkor is a kezelési idő igen rövid. Véleményem szerint ezért értékelték a várhatónál alacsonyabbra az egészségügyet.

A legmagasabb értéket a hagyományörzés érte el 4,26%-kal, ami nem csoda ismerve a legendás Veresegyházi Asszonykórust, akik a mai napig dalolnak, köztük nagymamámmal. Mellettük Népdalkör és Táncsoport is működik, ill. egyéb hagyományörző csoportok. A város tehát nagy hangsúlyt fektet a hagyományörzésre. A kérdőív 14. pontjában megkérdeztem a kitöltőket, hogy szerintük fontos-e a hagyományok ápolása, őrzése egy településen. Erre azért kérdeztem rá ilyen konkrétan, mert ez is egy fontos pontja a CittàSlow mozgalomnak. A válaszadók 100% igennel válaszolt, bár volt, aki megjegyezte, „de nem szabad túlzásba esni”, ill. másvalaki kihangsúlyozta (érthető módon), hogy „az ember épülését szolgáló hagyományoké”. 4-es átlag fölötti érték el még a következők: városkép (4,11), természeti értékek (4,05), zajszennyezés (4,03), az utóbbi kissé megtévesztő, vagyis félreérthető, mint kérdés is, többször probléma adódott a személyes mintafelvétel során, amikor a magas értéket a magas zajszennyezésre értették, holott elégedettség szempontjából a magas pontszám alacsony zajszintet jelent. Így az elektronikusan kitöltött kérdőíveket illetően sajnos nem lehetek bizonyos, hogyan értették. Mindenesetre a későbbi válaszokban ahol a város előnyeire és hátrányaira kérdeztem rá többen említették előnyeként, hogy csendes, nyugodt város, de a hátrányok oldalán is megjelent, hogy az utak túlzásúfoltak (különösen csúcsidőben), ahogy maga az egész város is és kezdi elveszíteni nyugodt, békés hangulatát.

Veresegyház városképét magasan értékelték. Ez nem kíván sok magyarázatot, az új főtere és az egész felújított városközpont, új épületei (Városháza, Gazdasági, Szabadidős és Innovációs Központ, iskolák, stb.) és a különböző díszítő elemek (szökőkutak, szobrok) egységes szép stílust képviselnek. A levegőminőségnél említették, hogy nyáron jobb, ill. hogy sokat romlott az elmúlt években, ami nem csoda a motorizációs számot és a városon áthaladó napi forgalmat tekintve. A városfejlesztés irányával sem volt mindenki elégedett, ezt a későbbi kérdésekre adott válaszok jobban kifejtik. Ellenben a városfejlődés irama pontosan azért kapott alacsonyabb pontszámot, mert többen túl gyorsnak vélik.

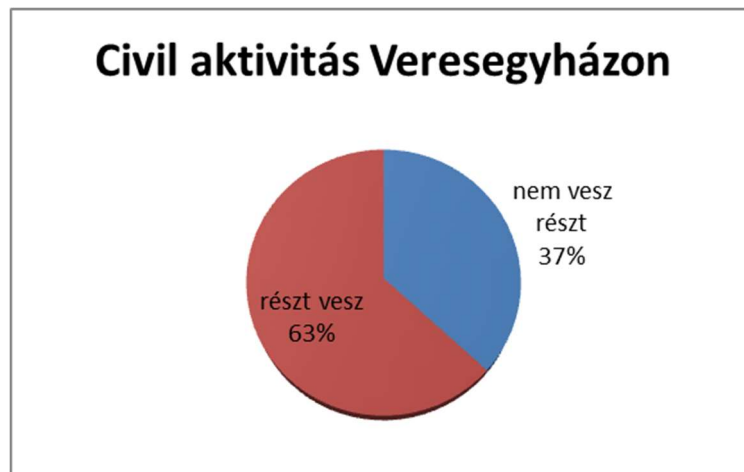
Az összesített elégedettségi arány 3,87 % lett. Az ezt követő kérdésben rákérdeztem elégedettek-e összességében városukkal, az előzőek fényében, erre 29 igen és 9 nem válasz érkezett. Ami alapvetően azt mutatja, hogy az emberek jól érzik magukat Veresegyházon és nagyjából elégedettek az eddigi fejlesztésekkel. De optimizmusukat mutatja, hogy személyenkénti elégedettségüket összevetve kijött, hogy 9-en boldognak ítélik magukat még 3,5-ös átlag alatti értékek mellett is. De olyan is volt, aki 4,36-os átlag mellett nemmel válaszolt, míg másvalaki igennel válaszolt 2,86-os átlaggal. Szóval, a boldogság és elégedettség nagyon szubjektív sokszorosan összetett dolog. Mindenesetre a későbbi kérdések jobban feltárják hozzáállásukat a város fejlődéséhez. Elképzelésüket a város jövőjét illetően leginkább a 10-es kérdésre adott válaszaik tükrözik („Milyen imázst szeretne Veresegyháznak 10-20 év múlva?”) és jelentős részük optimista hozzáállását a városfejlesztés irányához a 11. kérdésnél mutatom be.

17. ábra: A kérdőívkitöltők általános elégedettsége

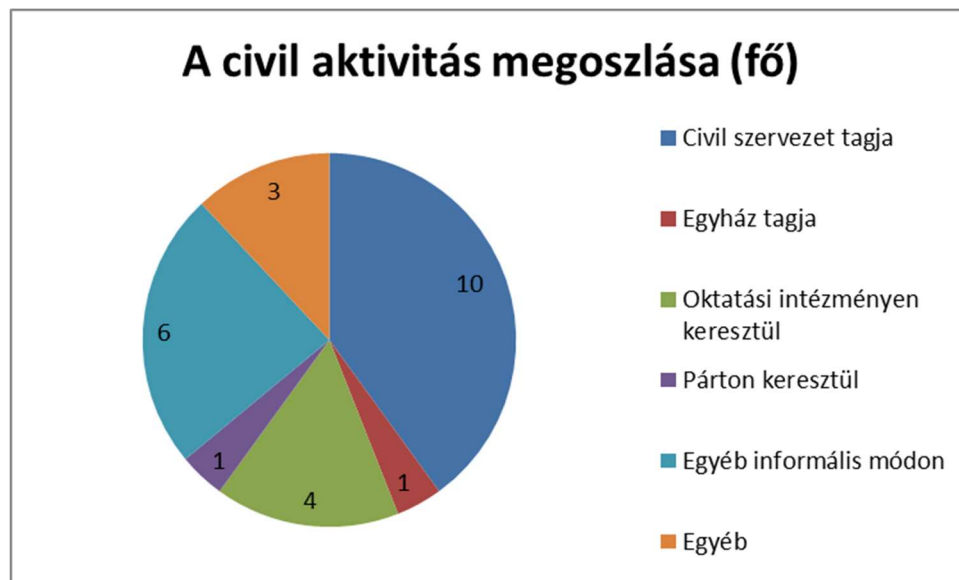
A közösségi részvétel

A 6. kérdés a következő volt: „Részt vesz-e Ön bármilyen módon a helyi közösség életében, formálásában?” A megkérdezettek 63%-a részt vesz valamilyen formában a közösség életében. Ennek ellenére vagy pont ezért, mert van belemlátásuk, a civil aktivitás a 3. pontban 3,55-ös átlagot kapott. A városfejlesztési dokumentumok alapján a társadalmi szervezetek aktivitása igen magas a településen és a civil aktivitás megoszlását tekintve is a legtöbben (10 fő), civil szervezet tagjaként vesznek részt a város életében. Jó példa a civil összefogásra a közel-múltban lezajlott „fecskendő sterilizáló gyár” (Becton Diccinson) Csonkás területének közvetlen szomszédságában való befektetési szándéka elleni harc, lakossági összefogás és győzelem.

18. ábra: A kitöltők civil aktivitása

A civil aktivitás megoszlása a megkérdezettek körében a következőképpen alakul:

19. ábra: A kitöltők civil részvételének jellege

Bizonyos válaszadóknál az a benyomásom támadt, hogy azért jelölték részvételüket, hogy jó fényben tűnjenek fel előttem, vagyis hogy aktívan részt vállalnak településük életében, így az „egyéb” kategóriába sorolták magukat, de hogy milyen módon, azt már nem részletezték. Illetve olyan is volt, aki a városi rendezvényeken való részvételt is idetartozónak vélte.

A fejlődés irányai

A kérdőív 11-es pontjában arra lettem volna kíváncsi, hogy a megkérdezettek szerint milyen irányba fejlődik Veresegyház. Válaszaikat a következő táblázatba foglaltam:

3. táblázat: A kitöltők véleménye a településfejlődés általános irányáról

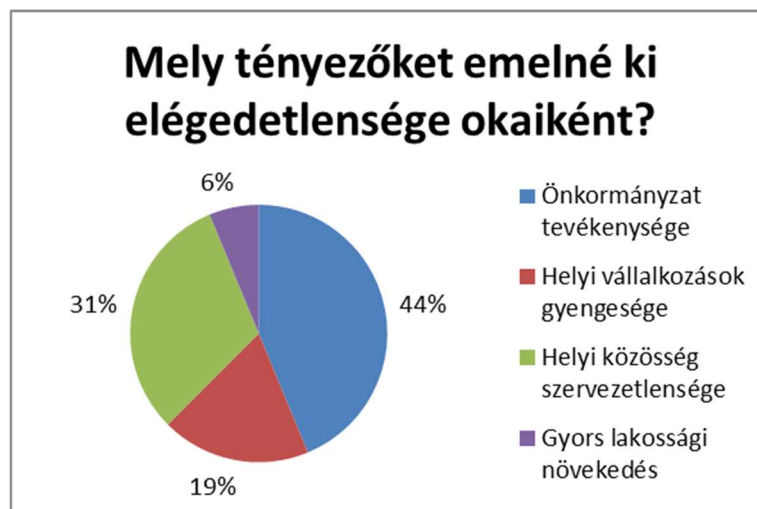
Milyen irányba fejlődik Ön szerint Veresegyház?		
Negatív megítélés	Pozitív megítélés	Vegyes
Iparosodás, túlnépesedés felé	jó az irány: 14 fő szerint	
A kezelhetetlen hitel állomány csődbe viszi	jól halad, de vannak még hiányosságok	nem lehet tudni milyen irányba halad
túlzott benépesítés, ostoba iparosítás, környezetrombolás	kiváló	jól halad
túlnépesedett, ipari fejlesztés szándék túlsúlya	jó irányba halad csak idő és pénz kell a megvalósításához	fejlődik
eladósodottsága miatt ki van téve az iparosítás veszélyének	"Édenkert" irányába halad	lassan fejlődik
sajnos nem jó irányba (nem „nyugodt-biztonságos-boldog város” felé)	élhető-barátságos-családias kisváros felé is, de fenn áll az iparosodás veszélye és hektikus, túlzásfolt	vannak jó törekvések, de a politikai áskálódás nem szolgálja a város lakóinak érdekeit
rossz, túlnépesedés, lakosság száma miatt	jó, de a növekedést vissza kell fogni	nem halad

A megkérdezettek jelentős része pozitívan értékelte a város fejlődését, de sokan adtak nem egyértelmű választ, vagyis, hogy „jó” irányba halad, ebből sajnos nem derül ki az általuk vélt fejlesztés iránya, inkább csak az, hogy a jelenlegi fejlesztésekkel mennyire elégedettek és optimisták a jövőt illetően. Számomra furcsán veszi ki az is magát, hogy a pozitív válaszadók közül jó páran egészen pontosan tisztában voltak a város hitelállományával, de valahogy a két dolog között nem húztak párhuzamot. Vagyis hogy az adóssághalmaz és a városfejlesztés iránya közt lehet némi összefüggés. Veresegyház ki van téve a magas iparüzési adóbevétel tovább fokozó ipari beruházások veszélyének. 2007-ben közel 1,2 milliárd Ft bevétele volt az Önkormányzatnak iparüzési adó révén, vagyis az Önkormányzat alapvetően támogatná az ipari létesítmények letelepedését (mint ahogy az a Becton Diccinson gyárral is történt). Meglepő, de egy ilyen prosperáló város önkormányzatánál is előremenekülés folyik: 2009 őszére a hitelállomány elérte a 6,5 milliárd forintot, a törlesztési kötelezettség meghaladja a napi 1 millió forintot és több százmillió kifizetetlen szállítói tartozása van. Az eladósodás miatt veszélybe került a kötelező közszolgáltatási, intézményüzemeltetési feladatok biztosítása, így az Önkormányzat kénytelen további kölcsönfelvételekre (évi 500-800 M Ft) magánvállalkozásoktól magas kamatra. (VFFP, 2009, p. 36.).

A pozitív megítéléseket érdemes összevetni a „Milyen imázst szeretne Veresegyháznak 10-20 év múlva?” kérdésre adott válaszokkal, melyekben egyáltalán nem szerepel iparra vonat-

kozó jövőkép. Vagyis a „jó irányt” adó válaszadók optimisták, vagy nem látják az ipari fenyegetettséget. Ezzel szemben a negatív megítélések egyértelműen tükrözik ezt a problémát és a hitelállományra is hivatkoztak többen, vagyis véleményem szerint jobban átlátják Veresegyház komplikált helyzetét. Itt is előkerült a város túlnépesedése és zsúfoltsága, mint negatívum és ezen kívül a politikai feszültségek is képbe kerültek (erről a későbbiekben kissé részletesebben még írok). Mindenesetre nagyon jól fogalmazta meg az a válaszadó a véleményét, aki azt mondta, hogy „Nem lehet tudni milyen irányba halad.”. De itt fontos megemlíteni, hogy a válaszadók közül 35-en csatlakoznának a CittaSlow mozgalomhoz, a 17. és 18. pontban adott válaszok alapján és 3-an nem. Vagyis több mint 92 %-uk egyetértene a mozgalomnak megfelelő városfejlődéssel.

Ide kapcsolódik még a 7. kérdés is, amelyben rákérdeztem, hogy elégedettek-e az iránnyal, amely felé a település fejlődik. 29 igen és 9 nem válasz érkezett, mely igen kedvezőnek tekinthető, ugyanakkor erre a pontra is vonatkoznak az előzőekben, a 11. kérdésnél összefoglaltak. A nemleges válaszadóktól megkértem, jelöljék be elégedetlenségük okait:

Az Önkormányzat tevékenységének lett legnagyobb a részesedése, ennek összetett az oka és a későbbiekben térnek ki rá, de a kérdőív folyamán, többszörösen visszatérő jelenség. A lakosok véleménye az utóbbi időben megoszlik az helyi vezetőség tevékenységét illetően. Veresegyház polgármestere mintegy 46 éve tölti be a település vezetői posztját, ez idő alatt nőtte ki magát a poros utcájú falu dinamikus fejlődő pezsgő kisvárossá. Azonban az elmúlt években hűtlen kezelés és a település vagyonának felelőtlen kezelése és egyéb okokból kifolyólag bírósági ügy is kapcsolódott nevéhez. A 2007-ben lezajló „fecskendőgyár ügy” kapcsán is sokat esett a polgármester népszerűsége (a beruházást illető nyilvános információk eltitkolása, ki nem adása, tárgyalás és előszerződés aláírása a képviselőtestület bevonása nélkül, előszerző-

dés titkosságára vonatkozó jogszabálysértő záradék, testületi határozattal ütköző hatalmas méretű kötbér vállalása (hetente 47,5 millió Ft+ÁFA, maximum 190 millió Ft+ÁFA), arra az esetre, ha az önkormányzat nem teljesítené határidőre a gyárhoz szükséges közművek kiépítését, a városvezető fegyelmi figyelmeztetése, büntető eljárás kezdeményezése a jegyzővel és a polgármesterrel szemben, stb.) (Tatár S. é.n. pp. 20-26.). „Veresegyház független polgármestere, Pásztor Béla a büntetőjogi felelősségét tagadta, a felelősségét azonban elismerte az elle- ne különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette miatt indult per első tárgyalási napján, hétfőn a Pest Megyei Bíróságon.” (<http://hvg.hu/cimke/P%C3%A1sztor+B%C3%A9la>)

20. ábra: A fecskendőgyár ellen demonstrálók a megkezdett földmunkálatok területén (Forrás: Tatár S. é.n.)

De nem ez volt az első eset, hogy kritika éri a vezetőséget, dr. Somody Imre (a Pharmavit „atyja”, Misszió társalapítója) alapítói állásfoglalásában a következőket fogalmazta meg a Misszió működése kapcsán: „A Misszió Dr. Matejka Zsuzsanna irányítása alatt országosan ismertté vált, elismertsége azonban 2002 óta fokozatosan csökken. A Misszió modell működtetése pedig a járóbeteg-ellátás finanszírozásának eszközévé silányult. A jelenlegi vezetőség nem hajtotta végre az orvosi szolgáltatások bővítését (pl.: várakozási és bejelentkezési idő csökkentését, stb.). Már a lakosság körében is terjed az elégedetlenség (...) A Misszió vezetése és Veresegyház polgármestere az elmúlt két évben elutasított minden megoldási javaslatot. (...) Az egészségügyi szakemberek ajánlásával javasolt új ügyvezető jelöltet Pásztor Béla szintén nem fogadta el. (...) – ígéreteivel ellentétben – Polgármester úr az ügyben semmifajta ér-

demis megoldási javaslatot nem tett (...), magatartásával – mely mögött sem képviselőtestületi, sem szakmai, sem társadalmi egyeztetés nincs – az intézmény működését ellehetetleníti. (...) Sajnálatosnak tartom, hogy a Polgármester Úrnak a Misszió működését érintő döntéseit saját személyes érzelmei vezérlik, ezért mellőznek mindennemű ésszerűséget, ill. egészségügyi szakmai érvet. Sajnálatos továbbá, hogy polgármesterként közös ügyeinkben az igazságnak nem megfelelő kijelentéseket tesz. (...)” (HARANG, 2004, pp 129-130).

Ezen esetek magyarázatul szolgálhatnak az Önkormányzatot és a település polgármesterét érintő kritikák megértéséhez.

A 15. pontban rákérdeztem, hogy van-e tudomásuk, mekkora Veresegyház önkormányzatának adósságállománya. A válaszadók jelentős része (25 fő) tisztában volt a város eladósodottságával és magasnak ítélte a hitelállományt. Egész pontos összegeket is mondtak, mint „8,5 mrd, de akár 11-12 mrd (500 e/fő)”, ill. 8 fő 5-12 milliárd forint közti értéket írt (és még: „sok!”, „nagyon nagy”, stb.). Hat főnek fogalma sem volt, egy fő közepesre ítélte, 4 kevésre és 2 rendkívül optimistán és naivan úgy gondolta, hogy nincs adóssága. Ez azt jelenti, hogy 13 fő egyáltalán nem látja a városfejlesztések és a népességnövekedés által járó infrastrukturális és intézményi fejlesztések árnyoldalát. Magyarországon 5000 fő letelepedése minimum 1 milliárd forint infrastrukturális kiadást jelent (új területek kiépítése, közművesítése, utak, közintézmények, stb.) és ezután évente körülbelül 350 millió forint működtetési költséggel jár. (VKP 2009, p.50)

A következő táblázat a 8. kérdés eredménye. A válaszadók több lehetőséget is bejelölhettek a fejlesztési irányok közül. A harmadik oszlopban a válaszadók aránya szerepel az összes válaszadóhoz viszonyítva.

4. táblázat: A fejlesztés kívánt irányai

Milyen irányú városfejlesztést szeretne?	fő	%
Több parkot és zöldfelületet	27	77%
Több, összefüggő kerékpárutat	25	71%
Megújuló energiahordozók felhasználásának növelése	21	60%
Számos új munkahely, ipari és logisztikai befektetők megtelepedése	21	60%
Kötőpályás közlekedés fejlesztése Budapest felé	20	57%
Fenntartható fejlődés, előnyben az életminőség a mennyiségi növekedés- sel szemben	16	46%
Helyi termékpiac nagyobb támogatottsága	12	34%
Javítani kell a közúti elérhetőséget	8	23%
Több és jobb közintézményt	6	17%

Milyen irányú városfejlesztést szeretne?	fő	%
Dinamikus növekedés, új lakóingatlanok kialakítása, parcellázás	3	8%

A zölddel kiemelt fejlesztési irányok teljes mértékben beleilleszkednek a Lassú Városok arculatába. A legmagasabb értéket a parkosítás és a zöld felületek méretének növelése érte el. Bár Veresegyház természeti környezete kiváló adottságokkal rendelkezik (tavak környéke), hiányoznak a városparkok és több zöldfelület a városon belülről. Másodikként legtöbbször a kerékpárutak fejlesztését jelölték be, ez gyenge pontja a városi infrastruktúrának és többszörösen visszatérő gondolat a kérdőívben („Hátrányok”, „Min változtatna”, „Mi az, amit hiányol” kérdéseknél). Szépen mutatja a táblázat, hogy a válaszadók többnyire előnyben részesítették a CittàSlow mozgalomnak alapvetően megfelelő városfejlesztési irányokat, de 60%-os arányt kapott a „Számos új munkahely, ipari és logisztikai befektetők megtelepedése” fejlesztési irány is. Itt visszautalnék a harmadik kérdés diagramjára, ahol a munkalehetőségeket értékelték leggyengébbre (a munkalehetőségek hiánya is többször visszatér a kérdőívben), ezért jelölhették be ilyen sokan, mintegy szemet hunyva az ipari és logisztikai befektetők felett. Vagyis a kérdést bontanom kellett volna, az egyértelmű válaszhoz.

Harmadik helyen, szintén 60%-a a válaszadóknak tartotta fontosnak a megújuló energiahordozók felhasználásának növelését, fejlesztését. Ez is fontos meghatározó pontja a CittàSlow mozgalomnak és egyik alapja a fenntartható városfejlesztésnek. 2005-ben a mozgalom első nemzetközi kongresszusán, Sokndalban, a résztvevő városok megállapodást kötöttek, hogy támogatják azokat a projekteket, melyek a fosszilis energiahordozókról a megújuló energiákra való áttérést tűzik ki célul (Bardóczi S. é.n.). Pozitívan ítélem meg, hogy a kötöttpályás közlekedés fejlesztését több mint 2-szer annyian tartották fontosnak, mint a közúti elérhetőség javítását.

Előnyök és hátrányok

A következő táblázat mutatja Veresegyház előnyeit és hátrányait a kitöltők szerint (5. kérdés). A kulcsszavakat kiemeltem a könnyebb átláthatóság kedvéért. Könnyen észrevehető, hogy a két oszlopban sűrűn előfordulnak ellentmondások, vagyis, hogy ugyanaz a tényező megjelenik előnyként is és hátrányként is. Ennek elsődleges oka, hogy mindennek (legalább) két olda-

la van (napos és árnyoldal) és megítélésük e két pólus közt mozog a válaszadó szubjektív megítélése alapján, így gyakran ők is a hasonló tényezőket mindkét oldalra besorolták különböző szempontok alapján. Így a következő eredmények születtek (5. táblázat).

5. táblázat: Veresegyház előnyei és hátrányai

Veresegyház előnyei	Veresegyház hátrányai
10 fő - város fejlődése	7 fő - túlnépesedés , kezd túlszűfolt lenni
7 fő - természeti adottságok, gyönyörűek a tavai	3 fő - főútvonalak túlterheltsége
6 fő - agglomeráció, közel van a főváros	agglomeráció
5 fő - közlekedési lehetőségek, jó az elérhetősége	elidegenedés
5 fő - nagyon szép város, szép főter, szép új épületek, igényes közterek, hangulatos építészet	rideg új (gazdag) szomszédság
4 fő - csend, nyugalom, csendes város	tiszta levegő, nyugalom romlása, „A település növekedésével párhuzamosan csökken az infrastruktúra színvonala”
3 fő - Kulturális sokrétűség (kiállítások, hangversenyek)	"Kezdi elveszíteni békés kisvárosi jellegét"
Családi rendezvények változatossága, sokszínű kulturális és rekreációs lehetőségek	3 fő - kevés a munkalehetőség – "Egyszerű embernek szinte nincs!"
3 fő - jó közösség, szomszédsági viszony, az emberek pozitív beállítottságúak, jó közérzet	5 fő: járdák, zebrák hiánya, közlekedés lassítása
3 fő - Misszió, orvosi ellátás	4 fő - kerékpárutak hiánya (a településen és Szomszéd településekkel, Pesttel összekötő) utak minősége
2 fő - Iskolák, óvodák, oktatás (pedagógusok)	2 fő - közlekedés , gyorsabb bejutási lehetőség Pestre
2 fő - "Szinte minden van, amire szükségem van."	2 fő - közlekedés (vasút) kiszámíthatatlan, lassú
- piac nagyon jó, de rossz helyen	2 fő - közlekedés (vasút) kiszámíthatatlan, lassú
3 fő - Kulturális sokrétűség (kiállítások, hangversenyek)	"Kezdi elveszíteni békés kisvárosi jellegét"
- közel van Pest, Gödöllő, Vác	- ritka a buszjárat
- van buszjárat	- rossz tömegközlekedés
- hivatalos ügyintézkések	- helyi közlekedés
- Innovációs Központ	A Misszió és a körzeti orvosi rendelő távolsága
- szórakozási lehetőségek	"Az egészségügyi ellátásra hónapokat kell várni (..)"
- sportolási lehetőségek	5 fő: szórakozási lehetőségek hiánya (szinte nincs is)
- jó programok kiskorúaknak	2 fő: a kamaszoknak nincs hova menniük, tinédzser eknek rekreációs tér
- Medveotthon	2 fő: mozi hiánya
- termálvíz	- nincs szakközépiskola és gimnázium
- nyáron jó a strandon	- nincs sportközpont
- jó a levegő minősége	- jó strand hiányzik
- élhető város	- nincs Mc' Donalds

A legtöbben a város fejlődését jelölték meg előnyként és ennek következményeként a hátrányok közt megjelenik a város túlszűfoaltsága, túlnépesedése közel hasonló arányban. Természetesen előnyei közt megjelennek természeti adottságai is, elsősorban a tavak és környezetük, ill. a termásvíz. Agglomerációs helyzetét sokan pozitívan értékelték, elérhetőségét, Budapest közelségét és a közlekedési lehetőségeket. Ugyanez megjelenik a túloldalon is és a közlekedési lehetőségeket minden irányból éri kritika: gyorsabb bejutás kellene Pestre, a vonatok kiszámíthatatlanok, ritkák a buszjáratok, rossz tömegközlekedés és a helyi közlekedés is elégtelen. Az agglomerációs helyzetének negatív értékelése a lakosság növekedésével van összefüggésben. Sokan értékelik a város szépségét, hangulatos, igényes építészeti stílusát, ami az új épületeket és főterét illeti. És sokan tartják még ma is Veresegyházat tiszta levegőjű csendes, nyugodt városnak (ami tekintve, hogy a beköltözők jelentős része Budapestről érkezett, nem csoda, de azoknak, akik régebb óta jelen vannak a településen és végig követik rohamos átalakulását más a viszonyítási alapja). Az embereket pozitív beállítottságúnak is ítélték, jó közérzettel és közösséggel, ill. jó szomszédsági viszonyal, de ezzel ellentétesen megjelenik az elidegenedés érzése, rideg (új)gazdag szomszédság és a nyugalom, levegő romlása. Volt, aki konkrétan megfogalmazta, hogy „Kezdi elveszíteni békés kisvárosi jellegét.”

Ugyanígy szerepel mindkét oldalon az oktatás és az egészségügy. Az iskolák és óvodák, ill. a pedagógusok dicsérete mellett hiányolták a középszintű képzéseket (esti tagozaton működik csak szakközépiskola és gimnázium). A Misszió jelenléte a városban egyértelműen pozitív, de itt jegyezték meg, hogy hónapokkal későbbre lehet csak időpontot kapni és, hogy „a veresiek legalább ebben előnyt élvezhetnének!”. A munkalehetőségek kapcsán is nehezményezik, hogy nem élveznek a veresiek előnyt a helyi munkahelyek betöltésekor, ill. többen megjegyezték „Munkalehetőség egyszerű embernek nincs!”. Többen előnyei közé sorolták a kulturális és rekreációs lehetőségek sokszínűségét, a családi programokat és programokat kiskorúaknak. Ezzel szemben sokan nehezményezték a szórakozási lehetőségek (teljes) hiányát, ill. hogy a tinédzser korosztálynak nincsen megfelelő programkínálat, lehetőség, rekreációs tér ('placc'), ahol idejüket értelmesen, fejlődésüket szolgálva eltölthetnék. A kulturális lehetőségek egyébként az elégedettségi értékelésnél viszonylag magas pontszámot 3,82%-ot kapott szemben a szórakozási lehetőségek értékével (2,82%), ennek ellenére az előnyök oldalán is megjelent a szórakozás. Mozit és kulturált strandot többen is hiányolnak a településről és volt olyan ifjabb, aki McDonald's-ot is szeretne (de a kérdőív végén Ő is egyetértett a CittàSlowhoz való csatlakozással). A hátrányok közt szerepel még, hogy „A település növekedésével párhuzamosan csökken az infrastruktúra színvonala.”, rossz az utak minősége, 5 fő

is említette a járdák (az új lakóparkokban egyáltalán nincs) és zebrák hiányát. Pormentes út a település 102 utcájában hiányzik, míg járda több mint 250 utcából (IVS, 2009)! Négy fő említette a kerékpárutak hiányát (a településen belüli összefüggő, biztonságos kerékpárutakét és a szomszédos településekkel, ill. Dunával és Pesttel összekötő kerékpárutakét). Számos egyéb dolog jelent meg még az előnyök listáján (Piac, Medveotthon, hivatalos ügyintézés, Innovációs Központ, stb.) és volt, aki „élhető városnak” nevezte Veresegyházat és olyan is volt, aki azt mondta, hogy szinte minden megtalálható a településen, amire szüksége van. (Volt olyan el-lentmondás is egy kérdőíven belül, hogy az előnyöknél beírta „minden kapható” és rögtön utána a hátrányokhoz, hogy „sok mindenért Gödöllőre kell menni”..).

Összességében, a táblázat jól tükrözi, hogy melyek Veresegyház előnyei és miért szeretnek itt élni az emberek. Egy kiváló természeti adottságokkal rendelkező, sokszínű, városi funkciókkal bőven ellátott dinamikusan fejlődő, fiatalodó település képe rajzolódik ki. Ugyanakkor jól láthatóan kezdenek megjelenni a túlnépesedéssel járó problémák és az is kitűnik, hogy a város sok szempontból nem tud lépést tartani a lakosság hirtelen növekedésével. Az oktatási és egészségügyi intézmények ugyanúgy, mint az utak, túlterheltek. A lakosság növekedése társadalmon belüli feszültségeket is okoz napjainkban. Ezért is lenne fontos, hogy a város egy fenntarthatóbb településfejlesztés irányába vegye az utat.

A település imázsa

A 9. és 10. kérdésben kérdeztem rá, hogy szerintük milyen Veresegyház imázs-képe és milyen imázs-képet szeretnének városuknak 10-20 év múlva. A következőek voltak a legjellemzőbb válaszok:

Veresegyház imázs-képe most:

- Medveotthon - 21 fő
- Veresegyházi Asszonykórus - 19 fő
- Tavak és környezetük (horgászati lehetőség, strand) – 13 fő
- Dinamikus fejlődő kisváros – 8 fő
- Termálvíz, termálfürdő – 7 fő
- A veresi piac – 5 fő
- Misszió E. K. – 4 fő
- Pásztor Béla polgármester (6 fő említette összesen) – 3 fő

- Pásztor Béla és a hűtlen kezelés – 2 fő
- + erős egykezű vezetés (46 éve) – 1 fő
- Pharmavit (Sanofi Aventis) és Somody Imre – 3 fő
- Otthonunk, élhető – 5 fő

Ezek mellett még megjelent: a Zi-Zi labor, a Tánccsoport, sok gyermekes családok, Haldorádó és különböző pozitív jelzőkkel is ellátták, mint szép, jó, ill. „Veresegyház a kedves, mosolygós város”.

Kívánt imázs-kép 10-20 év múlva (a válaszokat különböző csoportokra bontottam):

A Lassú Városok arculatába kifejezetten beillő jövőképek:

- Fürdőváros, - Termálvízen alapuló idegenforgalom, - Gyógyfürdő, -Gyógy-turizmus, - Fenntartható-élhető-zöldülő kisváros, - Ökoturizmus, - Termálváros (alternatív fűtési rendszer), - Öko-település, - Fenntartható rekreációs település, - 'Éléskamra', - Tiszta vizű tavak, - Hagyományok városa, - Élhető Veresegyház, - „Az Édenkert”, stb.

Az emberek kapcsolata, társadalmi viszonyok és természeti környezete alapján csoportosított jövőképek (a mozgalommal szintén egyeztethetőek):

- Veresegyház az összefogás városa, ahol jó élni, mert mosolygós emberek lakják, - Környezet és gyermekbarát város, - Tiszta, rendezett kisváros, - A legszebb város, sok zölddel, - Tiszta, biztonságos kisváros, ahol az emberek törődnek egymással, - Élhető, barátságos, családias kisváros, - Nyugodt, biztonságos, boldog város, - Falusi kisváros, - Dinamikus családi város, - Szép természeti környezet, nyugodt békés emberek, kulturált kisvárosi hangulat, gyermekközpontú oktatás, - „Legklasszabb kisváros Budapest környékén”, stb.

És itt is megjelentek imázs-képben kissé furcsán mutató kívánságok, mint sport („Turizmus: láttnivalókon és sport rendezvényeken alapuló”), több munkahely (nehezen tudnám személy szerint elképzelni: „Veresegyház, a munkahelyek városa” címet), ill. megmaradt néhány már ma is jellemző imázs-kép: Asszonykórus, Pásztor Béla, „Medvék és társaik – Állatfarm”, stb.

Az elképzelt jövőképekből egyértelműen kiderül, hogy a veresegyházi lakosok milyen fejlesztési irányokkal értenének egyet. Egy élhető, nyugodt, család és gyerekbarát várost szeretnének, ahol jó a közösségi szellem és összefogás. Fontosnak tartják a település természeti értékeinek megőrzését és a város további 'zöldítését' és támogatják az öko-, fenntartható, és termálvízen alapuló rekreációs városfejlesztést.

Érdeemes összevetni az eddigi eredményeket a Veresegyház Integrált Városfejlesztési Stratégiájában (pp. 146-147.) szereplő lakossági kérdőívek eredményével, melyet 126 felnőtt töltött ki az Okmányirodában, ill. a Misszió egészségközpontban:

6. táblázat: Az IVS jövőképre vonatkozó felmérése I. (IVS, 2009)

Melyik kép áll (képek állnak) a legközelebb ahhoz, amelyet a város fejlődési irányaként szeretne látni 2015-ben?	
Nyugodt település, kertvárosi jelleg	102
Pezsgő ipari terület, ipari parkok	13
Logisztikai csomópont, raktárak a fő utaknál	5
Erős identitású, hagyományokra épülő városrészek	27
Egészséges életmód, egészségmegőrző központok	76
Turisztikai, idegenforgalmi központ	58
Kulturális – és sport központok	81
Egyéb ötlet, elképzelés:	

7. táblázat: Melyek azok a jellemzők, amelyeket inkább szívesen látna 2015-ben Veresegyházon? (IVS, 2009)

	csak A	inkább A	mindkető	Inkább B	Csak B	
Csendes kertvárosi környezet	98		19		5	Fejlődő ipari terület
Kistérség központja	63	12	21	4	9	Budapest
						alvővárosa
Egészséges életmódközpont	87		23	1	3	Ipari, logisztikai központ
Nyugdíjasok életmód-központja	11	13	47	5	41	Turisztikai központ
Kulturális központ	17	6	61	8	26	Sportközpont

Hiányok és igények

A 12. és a 13. kérdésben rákérdeztem, hogy mi az, amit hiányolnak az emberek a városból és min változtatnának legszívesebben. A válaszok nagy része többszörösen visszatér és fedi a „hátrányok” pontnál megemlítettet a kérdések hasonlósága miatt. És az is egyértelmű, hogy az lakók a város hátrányain szeretnének változtatni. Így a következő két pont különösebb meglepetést nem okozott és mélyebb elemzésbe sem nem mennék bele, inkább csak kiemelném néhány eddig még nem szereplő fontos pontját.

12. Mi az, amit a leginkább hiányol?

Városfejlesztés, városi infrastruktúra, közlekedés

- Hosszútávon átgondolt városfejlesztés
- Turizmus
- Nincs megfelelően kihasználva a termálvízben rejlő lehetőség
- Átgondoltabb közlekedési szabályozás: átmenő forgalom teljes kiszorítása, forgalom redukálása a belvárosban, kerékpárosok, gyalogosok, (tömegközlekedés is) előnyben részesítése
- Jó kerékpárutak, amelyeken be lehetne jutni Pestre, a Dunához és a környező településekre: 3
- Kulturált parkokat: 2
- Járdákat, zebrákat: 7

Társadalmi tényezők

- Civil együttműködés, összefogás: 2
- Munkalehetőségeket: 4
- „A múlttal együtt elveszett az emberség is!”

Oktatás, kultúra

- Színvonalas középiskolát: 2
- „Népoktatás”: tudatos, felelős magatartásra nevelés
- Városhoz méltó könyvtár

Szórakozás, rekreáció

- (Kulturált) szórakozási lehetőségek: 6 (diszkó, fogadók, kikapcsolódási lehetőségek) stand up délutánok
- Fiataloknak több szabadidős tevékenységi lehetőség
- Sportcentrum, téli-nyári műjégpálya a sporttelep fejlesztésével, konditerem: 2
- Mozi: 3
- Jó strand: 3
- McDonald's (23 éves lány, de csatlakozna a CittaSlow-hoz)
- Semmit, minden igény kielégíthető: 2

13. Min változtatna?

- Gyógyfürdő fejlesztése: 3
- Termálfűtés hasznosításának növelése
- Ipari fejlődés irányát a gyógy-turizmus felé
- Népeségnövekedés megállítása, visszaszorítása: 2
- Parcellázás leállítása
- A város vezetésének széthúzásán javítanék. Több toleranciát, békességet egymás iránt!
- Önkormányzat összetételén: 4 (egy: polgármesteren)
- A piacon a helyi kistermelőknek elkülönített, támogatottan olcsó árulási lehetőség, hogy a vevő tudja ki a valódi őstermelő: 2
- A piacot kitelepíteném a központból, kevésbé pusztítanám a természetes környezetet
- Meglévő zöldterületek megmaradjanak, növekedjenek
- Kerékpárutak
- A strand állapotának javítása
- Járdák építése, zebrák: 4
- Misszió, eü.-i alapellátás javítása
- Sűrűbb buszjárat, kiépített biztonságos megálló, vasút pontossága
- Bp. felé vezető utak helyreállítása, új utak kiépítése Bp. felé, gyorsforgalmi út
- Veregyháziak előnyben részesítése: munkalehetőség; lehessen dolgozni 8 általánossal
- Nappali szakközépiskolát
- Szórakozóhelyek (fiataloknak)
- több éjjel-nappali

6. Összegzés és következtetések

Veresegyház városfejlesztési dokumentumainak vizsgálata, a csatlakozó lakossági kérdőívek és saját felméréseim eredményei alapján alapvető feltevésem beigazolódni látszik, miszerint Veresegyház adottságait és a bennük rejlő potenciált tekintve kiválóan alkalmas lenne a CittàSlow mozgalomhoz való csatlakozásra. És ehhez a lakosság támogatása is adott.

A mozgalom első hazai képviselője, Hódmezővásárhely csatlakozási feltételeit tanulmányozva (szelektív hulladékgyűjtés kiépítése, kerékpáros és közösségi közlekedés feltételeinek javítása, kézműves tradíciók támogatása, stb.) kiderül, hogy Veresegyház már most megfelel ezen feltételeknek. Természeti adottságai, termálvíz jelenléte és annak fűtési célokra való felhasználása, ill. turizmus fejlesztésébe való beillesztése, szándék a fosszilis energiahordozók részesezésének visszaszorítására, a városra jellemző erős hagyományörzés és helyi művészek bevonása, a civil szervezetek aktivitása és együttműködése, közlekedési és infrastrukturális fejlesztési szándék, híres piaca és helyi őstermelők/kistermelők támogatása, népesség növekedését és a környezet rombolását visszafogó intézkedések, stb., mind-mind tökéletesen beleillenek a Lassú Városok mozgalom arculatába. A mozgalomhoz való csatlakozás megakadályozná a város átgondolatlan, fenntarthatatlan fejlesztési szándékait és egy új, a városi élet minőségét garantáló imázs-képet kapna az eddigiek mellé.

Mindemellett a város továbbra is ki van téve az iparosítás veszélyének, ipari fejlesztésre kijelölt terület a már említett Csonkás városrész és a termálfejlesztésre kijelölt terület közvetlen szomszédságában van. Ez ellentétes a z IVS-ben megfogalmazottakkal, miszerint a lakó- és pihenő övezetektől egyértelműen szeparálni kell az ipari, és munkahelyi területeket. Ez későbbi feszültségeket és problémákat hordozhat magában (ismerve a történeteket). Gyakran társadalmi- és környezeti hatástanulmány nélkül, csak pénzügyi szempontok alapján születnek döntések. Ezért VFFP tartalmazza a fenntarthatatlan társadalmi és környezeti szempontból hátrányos fejlesztések mellőzését és javasolja Fenntarthatósági Értékelés alkalmazását jelentősebb (50 M Ft feletti) forrásigényű beruházások esetében, és előnyben részesíti kis- és középvállalkozások letelepedését. Az IVS is kimondja, hogy ipari beruházások támogatása csak akkor valósítható meg, ha beleillenek a környezetbe és nem károsítják azt. Emellett a magas technikai- technológiai színvonalú, elsősorban K+F tevékenységeket támogatja. Az integrált városfejlesztési stratégia hosszútávon fenntartható, emberléptékű, minőségi életteret és megélhetést biztosító városként, kistérségi központként” definiálja a város jövőbeli képét. Fejleszt-

tésekben tudatos, természeti adottságokkal, épített örökséggel, vagyonnal jól gazdálkodó település kíván lenni. Ezért középtávú céljaiban is környezettudatos városfejlesztés szerepel. Célul tűzi ki a turisztikai vonzerő fejlesztését, a termálvíz és gyógyvízbázis hasznosítását, hangulatos vendéglátás és kulturális turizmus kialakítását, népszerűsítését. Hosszú távú céljai egy az egyben fedik a Lassú Városok képét, amit az IVS a következő képen fogalmaz meg:

„XXI. századi követelményeknek megfelelő szolgáltatásokat, életminőséget biztosító település, Veresegyház hosszútávon 17.000 - 18.000 ember számára kíván a XXI. századi követelményeknek megfelelő szolgáltatásokat, életminőséget biztosító otthona lenni. Veresegyház olyan település kíván lenni, ahol jó élni, amely egyaránt biztosítja az egészséges életkörülményeket, a minőségi lakókörnyezetet, a megélhetést, azaz elérhető munkalehetőségeket, a városi színvonalú integrált ellátást, a korszerű gazdaság igényeinek megfelelő képzési és továbbképzési lehetőségeket, az egészségmegőrzés és helyreállítás lehetőségét, a kulturális jelegű időtöltést, a szabadidő aktív és hasznos eltöltését, az egészséges életmód feltételeit és lehetőségét minden lakosa számára.” (IVS 2009, p. 76.).

Dolgozatom itt és most lezárul. Nagyon remélem, sikerült meggyőzően igazolnom elképzeléseimet, vagy legalábbis egy részüket. A világban számos település keresi az útját a fenntarthatóság, egy új, szélesebben értelmezett közösségi jólét felé. Nem maradhatnak ki ebből teljesen a kertvárosok sem: fejlődésük jelenlegi szakaszában valamilyen modellváltásra mindenképpen szükségük van. Veresegyház természeti és humán erőforrásai, adottságai kiválóak ahhoz, hogy fejlődésében ne a „budaörsi utat” válassza: ne további multinacionális vállalatok letelepedésével, a rendelkezésre álló tér szinte teljes beépítésével fejlődjön, ne váljon voltaképpen a nagyváros egy újabb kerületévé. Meggyőződésem hogy lehet más utat találni. Veresegyház egyáltalán nem áll távol a Lassú Városok ideológiájától jelenleg sem. És a helyben kitűzött célok eleve egybeesnek számos ponton a mozgalom szellemiségével. Egy közös, konkrét, jól körülírható cél sokban segítené ezek megvalósulását. Miért ne lehetne Veresegyház hazánk – és talán Európa – első „Lassú Kertvárosa”?

Irodalomjegyzék

- Bajmócy P. 2006: A hazai szuburbanizációs folyamatok trendjei 2000 után. – Csapó T.–Kocsis Zs. (szerk.) Agglomerációk és szuburbanizálódás Magyarországon. Szombathely, Berzsényi Dániel Főiskola. pp. 112–127.
- Bardóczy S. é.n.: Ahol a lassulás erény: a CittàSlow mozgalom.
<http://epiteszforum.hu/node/11192>
- Beluszky P. 2003: Magyarország településföldrajza, Dialóg-Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 568 p.
- Bucher E. – Pirisi G. 2010: Nonprofit szektor a kisvárosokban. Tér és Társadalom, XXIV. évf. 4. sz. pp. 195-205
- Hajnal K. 2005: Utópiától Ecotópián át a hajnal városáig... (City of Dawn) In: Bugya T, Wilhelm Z (szerk.): Tanulmányok Tóth Józsefnek. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földrajzi Intézet, pp. 67-75.
- Hajnal K. 2006: A fenntartható fejlődés elméleti kérdéseinek alkalmazása a településfejlesztésben. PhD-disszertáció, PTE TTK Földtudományok Doktori Iskola
- Hajnal K. 2010: Itt és Most: Helyi megoldások a globális válságra. Bükkösd: Zöld Völgyért Egyesület, 105 p.
- HARANG Közéleti, művészeti és kulturális évkönyv, 2004. p p. 129-130.
- Hardi T. 2010: A szuburbanizáció jelenségei és hatásai – A határon innen és túl. In: Hardi T, Lados M, Tóth K (szerk.): Magyar-szlovák agglomeráció Pozsony környékén Győr; Somorja: MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet, pp. 11-26.
- Horváth L. 1977: Veresegyház helytörténet és községrajz.
http://sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Veresegyhaz/index.htm
- Knox, P. L. – Mayer, H. 2009: Kleinstädte und Nachhaltigkeit: Konzepte für Wirtschaft, Umwelt und soziales Leben. Birkhäuser, Basel, Switzerland, 224 p.
- Kovács R. 1999: A szuburbanizáció hatása az önkormányzatokra. – Földrajzi Értesítő. 1–2., 59–81.o.
- Kovács Z. 1999: A szuburbanizáció jellemzői a budapesti agglomerációban. Földrajzi Értesítő XLVIII. évf. 1999. 1-2. füzet, pp. 102-125.
- Meggyesi T. 1985: A városépítési útjai és tévútjai. Műszaki Kiadó, Budapest, 142 p.

- Nyerges D. - Pintér Á. 1999: Veresegyház. Földrajzi értesítő XLVIII. évf. 1999. 1-2. füzet, p. 123-124.
- Pauli, G. 2010: A kék gazdaság : 10 év, 100 innováció, 100 millió munkahely. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, 369 p.
- Pirisi G. – Trócsányi A. – Hajnal K. 2011: Társadalom- és gazdaságföldrajz. Elektronikus jegyzet. www.ttk.pte.hu
- Pirisi G. 2009: Differenciálódó kisvárosaink. Földrajzi Közlemények, 133. évf. 3. sz. pp. 313-325.
- Szabó J. 2003: Települési stratégiák a budapesti agglomerációban – Tér és Társadalom. 4., pp.101–116.
- Szebényi A. - Nagyvárad L. 2009: Új város a pécsi agglomerációban-a kozármislenyi példa. Területi Statisztika 12:(2) pp. 148-152.
- Tatár S. é.n.: Agglomerációs füzetek I. – Civil szervezetek a budapesti agglomeráció fenntarthatóságáért - Tatár Sándor: *Egy meghíúsított ipari beruházás tanulságai*, 20. p.
- Tímár J. 1999: Elméleti kérdések a szuburbanizációról. – Földrajzi Értesítő. 1–2., pp. 7–32.
- Tímár J. 2001: Mégis, kinek az érdeke? – szuburbanizáció a kapitalizálódó Magyarországon – Földrajzi Konferencia, Szeged 2001.
<http://geography.hu/mfk2001/cikkek/Timar.pdf>

Elemzett tervdokumentumok:

- Veresegyház Fenntartható Fejlődésének Programja (VFFP), Veresegyház Város Önkormányzata 2009-2011 95 p.
- Veresegyház Közlekedési Rendszerének Fejlesztési Terve és Operatív Programja – Véleményezési anyag (VKRFT). Veresegyház, 87 p.
- Veresegyház Turizmusfejlesztési Stratégiája (VTFS), Veresegyház Város Önkormányzata 2007, 77 p.
- Veresegyház Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája (IVS), Szinergia Kft, Veresegyház, 2009, 157 p.
- Veresegyház Város II. Környezetvédelmi Programja (VKP) Veresegyház Város Önkormányzata 2009-2011, 49 p.
- Veresegyház Város Önkormányzata Képviselő-testületének 14/2008 (V.21.) rendelete

A felhasznált fontosabb internetes honlapok:

- <http://tudatosvasarlo.hu/tve>
- <http://helyipiac.hu>
- <http://occupywallst.org>
- <http://www.hodmezovasarhely.hu/tornyaiprojekt/>
- <http://www.kulturaliskreativok.cc>
- <http://www.lohas.com/>
- <http://www.slowfood.com>
- <http://www.slow-food.hu/b0-1.html>
- www.cittaslow.org
- www.hodmezovasarhely.hu
- www.kerepes.hu
- www.tavirozsa-egyesulet.hu
- www.wikimapia.org

Mellékletek

Kérdőív Veresegyház lakóinak életminőségéről

Kedves Kitöltő! Először is szeretném megköszönni, hogy segítségével hozzájárul szakdolgozatom elkészítéséhez. A kérdőív kb. 15 percet vesz igénybe, név nélküli. Elsődleges célja a veresegyházi lakosok életminőségének felmérése. Továbbá, szeretném megtudni, hogy a veresegyházi lakosok milyen városfejlesztéssel értenének egyet, milyen városban szeretnének élni. Szakdolgozatomban egy olyan városújító mozgalmat szeretnék bemutatni, mely megoldást jelenthet napjaink városainak tipikus problémáira, mint például a túlnépesedés, környezetszennyezés, elidegenedés, stressz, stb. Arra szeretnék választ találni, hogy vajon Veresegyház megfelelhet-e a mozgalom kritériumainak és lenne-e esélye a csatlakozáshoz, ezzel meghatározva egyben további fejlődésének fő irányát is.

A kérdőívben bizonyos kérdések eldöntendők (aláhúzással, x-szel jelölés), míg máshol a válaszadás nyitott, szabadon áramolhat fantáziája.

Nem: *nő/férfi*

Kor:

Városrész (Kérem, húzza alá a megfelelőt!): *Csonkás, Táborhely, Ligetek, Fővég, Alvég, Vicziántelep-Revetek, Hegyek, Harmatok, Öreg-hegy, Széchenyi-domb, Mézesvölgy, Tópart, Laposok, Ivacsok*

Családi állapot: *hajadon/nőtlen/házas/elvált/özvegy*

Vannak-e gyermekei?	Mennyi idősek?	Egy háztartásban élnek-e?
<i>igen/nem</i>		<i>igen/nem</i>

Legmagasabb iskolai végzettség: *8 általános/szakmunkás képző/szakközépiskolai érettségi/gimnáziumi érettségi/főiskolai diploma/egyetemi diploma*

Munkahely (város, foglalkozás munkakör alapján): *van/nincs*

Amennyiben nincs munkahelye: *munkanélküli/alkalmi munkák/GYES/GYED/stb.:*

Melyik településen dolgozik:

Munkakör: *fizikai munka/ beosztott szellemi/ vezetői/ vállalkozó* (Amennyiben nem egyértelmű, kérem, írja ide, milyen munkát végez!)

Mióta lakik Veresegyházon?

- Miért költözött ide, mely tényezők játszottak szerepet ideköltözésében?** (Több is bejelölhető.)
 - Olcsó ingatlanok*
 - Nyugodt környezet, természeti adottságok*
 - Munkába járási lehetőségek*
 - Kedvező közlekedési kapcsolatok*
 - Szolgáltatások, intézmények minősége*
 - stb.:*
- Értékelje elégedettség szempontjából a várost az alábbi tényezők szempontjából!** (Tegyen x-et a megfelelő rubrikába: 1-egyáltalán nem, 5- teljesen elégedett.)

	1	2	3	4	5
oktatási intézmények					
továbbképzési lehetőségek					
munkahely lehetőségek/elhelyezkedés					
egészségügyi ellátottság					
közbiztonság					
közhangulat					
szomszédsági viszony					
kulturális élet/lehetőségek					
rekreációs lehetőségek					
városkép					
városfejlesztés iránya					
városfejlődés irama					
civil aktivitás					
szórakozási lehetőségek					
hagyományörzés					
természeti értékek/környezet					
levegőminőség					
zajszennyezés (1: nagyon zajos; 5: csendes, nyugodt)					
közterek, utcák tisztasága					
vízminőség					
környezet állapota					
környezetvédelem					

- Az előzőek fényében boldog/elégedett embernek tartja magát Veresegyházon** (amennyiben csak a városi tényezőket tekinti)? *igen/nem*
- Mely tényezőket emelné ki a település legfontosabb előnyeiként/pozitívumaiként, ill. hátrányaiként?**

a. *Előnyök:*

b. *Hátrányok:*

5. Részt vesz-e Ön bármilyen módon a helyi közösség életében, formálásában?

a. *Civil szervezet, egyesület tagjaként*

b. *Egyház tagjaként*

c. *Oktatási intézményen keresztül*

d. *Párton keresztül*

e. *Egyéb informális módon*

f. *Egyéb:*

6. Elégedett-e Ön azzal az iránnyal, amely felé a település fejlődik? igen/nem

a. Amennyiben nem, mely tényezőket emelné ki elégedetlensége okaiként?

i. *Az önkormányzat tevékenysége*

ii. *A helyi vállalkozások gyengesége*

iii. *A helyi közösség szervezetlensége*

iv. *Külső körülmények*

v. *Egyéb:*

7. Milyen irányú városfejlesztést szeretne? Melyik állítással ért egyet? (Több is bejelölhető.)

a. *Veresegyháznak tovább kell folytatnia a dinamikus növekedést, sok új lakóingatlan kialakítására van szükség*

b. *Több parkot és zöldfelületet*

c. *Veresegyháznak számos új munkahelyre, köztük ipari és logisztikai szolgáltatók megtelepedésére van szükség*

d. *Több, összefüggő kerékpárutat*

e. *Javítani kell a közúti elérhetőséget*

f. *Fejleszteni kell a Budapesthez kapcsolódó kötőtpályás közlekedést*

g. *Megújuló energiahordozók felhasználásának növelése*

h. *Városi infrastruktúra fejlesztése*

i. *Fenntartható fejlődés, előnyben az életminőség a mennyiségi növekedéssel szemben*

j. *Több és jobb közintézményt*

k. *Helyi termékpiac nagyobb támogatottsága*

l. *stb.:*

8. Ön szerint milyen imázsa (városképe) van Veresegyháznak? Mi az a 3-4 szó, ami Veresegyház hallatán először beugrik a városról egy turistának, mint rá jellemző dolog? (Pl.: Pécs – egyetemváros, sör, mediterrán hangulatok, urán, szén, Zsolnay, stb.) (Felsorolás jellegű válaszadás.)

9. Milyen imázst szeretne Veresegyháznak 10-20 év múlva? (A város fejlődésével az imázs is változhat/változik. Ön milyen imázst szeretne városának?) (Felsorolás jellegű válaszadás.)

10. Milyen irányba halad az Ön elképzeléseihez képest Veresegyház?

11. Mi az, amit leginkább hiányol Veresegyházról?

12. Min változtatna (Olyan dolog, ami már megvan, de máshogy szeretné. Lehet fizikai, de akár szellemi is. Bármi, amit, ha lenne rá lehetősége, máshogyan csinálna, mint, ahogy van.)?

13. Ön szerint fontos egy településen a tradíciók, hagyományok ápolása, őrzése?
igen/nem

14. Van tudomása arról, hogy Veresegyháznak mekkora az adóssága? Mit tippel?
(Ha nincs róla tudomása, csak megérzése, akkor olyat is írhat, hogy pl. kevés/sok/nagyon sok/nincs, stb.)

15. Halott már a CittáSlow (LassúVáros) mozgalomról? *igen/nem*
(Amennyiben nem, kérem, olvassa el az alább található rövid ismertetőt!)

16. Szeretne Ön egy ilyen városban lakni? *igen/nem*

17. Egyetértene azzal, hogy Veresegyház is ilyen várossá váljon és csatlakozzon a mozgalomhoz? *igen/nem*

CittáSlow (Lassú Város):

1999-ben Olaszországban írták alá a Lassú Városok Kartáját. Azóta 23 ország 141 városa csatlakozott a mozgalomhoz (köztük Magyarország is Hódmezővásárhellyel 2010 novemberében). Az elképzelés szerint a CittáSlow felismerve, hogy az élet minden területén a rohanás lett a meghatározó, és ez a rohanás a városainkat egyre zajosabbá és stresszesebbé teszi, megpróbál felmutatni egy alternatívát – a „lassú várost” – a minőségi városi élet feltételrendszerének kidolgozásával. A „lassú város” a rehumanizált, ökológiai szempontból korrektebb környezeti feltételek megteremtéséről, az élelmiszerek termelésének és a település kapcsolatának újragondolásáról, a közösségi helyek (fórumok) reneszánszáról szól.

A kritériumokból egy olyan város szellemképe rajzolódik ki, amely időt ad lakóinak arra, hogy élvezzék a minőségi életet és egyre inkább le tud szakadni a függést okozó globális rendszerekről. Városok, amelyek el vannak látva minőségi közterületekkel, színházakkal, boltokkal, fogadókkal, történelmi épületekkel, romlatlan tájképpel. Városok, ahol a tradicionális kézművesség még mindennapos dolognak számít, ahol az évszakokhoz igazított a helyi termékskála, ahol az egészséges táplálkozás, az egészséges életmód és az élet élvezete áll a közösségi élet központjában. Céljuk a modern városi problémák leküzdése. Fenntartható energiatermelést szeretnének megvalósítani, így a fosszilis energiahordozókról tiszta energiára átállni. Az a város, amely lassulni akar, a közlekedési terhelést és zajt mérséklő lépéseket vezet be, növeli a városi zöld területek arányát, fákat ültet, gyalogos zónákat fejleszt, segíti és előnyökhöz juttatja a helyi gazdaságot és élte a saját hagyományait. Ezek a városok egyértelműen kikelnek a fejlődés gyors ütemű (átgondolatlan) módja ellen, mert az nagyon gyakran együtt jár egy túlon túl homogenizált, szürke, egyben stresszes környezet kialakulásával. Lassú várossá csak 50 ezer lakos alatt lehet válni. E méret pedig mind társadalmi, mind gazdálkodási szempontból a még áttekinthető méretű város ideája mellett teszi le a voksot. A lassú város mindazt az igényt megfogalmazza, amely a nagyvárost elhagyó polgárban felmerül, amikor városi lakhelyét hosszas mérlegelés után felcseréli egy másikra a szuburbiában, ugyanakkor ezen is túllép: az önkorlátozás és a helyben fejlődés kritériumrendszerével bővíti az ingázóvá váló agglomerációs lakos filozófiáját. Olyan városi környezet kialakítását tűzi ki célul, ahol a minőségi környezet előnyei a helyben boldogulás lehetőségeivel párosulnak. Persze ingyen ebéd e tekintetben sem létezik. A lassú város lemondásokat kér; önkormányzati, meghatározott értékrendet és önmérsékletet feltételez lakóiról, ahol a NIMBY (Not In My BackYard) szindrómát felváltja a SIMBY (Start In My BackYard).

Köszönöm kitartását és segítségét! Minden szépet és jót kívánok!

Tisztelettel:

Rekvényi Márta